

ANILARIM

Osman ÇOBAN

Güneş bulutların ardında kaybolmuş, pus ve çisenti ihtiyar eşek ile küçük sürücüyü ıslatıyor, yükseklerden gelip, nehre doğru süzülüp, aşağıdaki çaya sularını boşaltan dere yağmurdan hayli kabarmış. Çocuk ürken hayvanı rahatlamaya ve keten çuval eskisinden yapılmış uyduruk giysiyle soğuktan ve yağmurdan korunmaya çabalıyordu. Ayakları ve dizlerini örtüsü koruyamıyor, kış boyu saman dışında yemi olmayan zavallı hayvan zayıf düşmüş, şimdiden sırtındaki yükü taşımada zorlanıyordu İki tarafına, gaz tenekelerinden bozulup su kabı haline getirilmiş dört tenekenin yerleştirildiği iki tahta kasa daha şimdiden ağır gelmekteydi. Çocuk yürümekte zorlanan hayvana zaman , zaman uyarma babında kamçılıyordu. Dağın yükseklerindeki pınardan dolduracağı gaz tenekesinden bozma kapların bir tanesinin suyunu ilçe merkezinde yirmi beş kuruştan pazarlıyordu. Henüz yedi sekiz yaşlarında okul öğrenciydi. İlçenin yerleştiği pek çok aile gibi onunki de geçim derdinde, varlıktan yoksundu. Haftada bir ya da iki kez bu işi yapıyor, ihtiyar hayvanın samanını ve kendi harçlığını sağlıyordu. Çoğu alıcı suyun parasını hafta başlarında öderdi, okul sonrası tahsilata çıkar, hem parasını hem de çoğunun takdirlerini toplardı. O zamanlar bunun ne olduğunu pek kavramazdı.

Harp var derlerdi, genç ya da orta yaşlardan pek çok yedeğe ayrılmış kimseler ihtiyata çağrılmıştı. Ekmek, aydınlatmada kullanılan gaz yağı vesikaya bağlanmış, bölgenin yetiştirdiği zeytin yağı da bulunmuyordu Pek çok kişi aydınlatmada yararlanıyor, yağ kandili, petrolün yerine geçmişti. Pazarda buğday satılmıyor, herkes kaçaktan sağladığını, geceleyin gizlice değirmenlerde una dönüştürüyor. Bu yoldan kolaydan para kazanan kişiler ortaya çıkmış; sakladığı malları normal piyasa fiyatına talep edenlere yok derken, fiyatını sormadan alıcı olanlara yüksek fiyatlarla satış yapıp fahiş kar edenler her sokak başında türer olmuştu. Halkın çoğu yoksullaşırken, kimi açığızler (!) harp zenginiydi. En yakın ilçeye taşıma işlemini sağlayan tek bir kamyon vardı, o da yük aldıktan sonra yolcuyu hamulesinin üstüne yerleştirir , taşıma ücreti neredeyse küçük bir memurun ya da bir amelenin haftalık gelirine eşitti.

O yıllarda ilçenin birkaç küçük el sanatı dışında, gelir sağlayan işlenir tarım alanı yeterli değildi; ya yılların ihmali, ya da verimin azlığı bu yöne eğilimi artırıcı olmuyordu. Halkın çoğunluğu orta halliden ziyade fakirdi, zengin çok az, değişik bir ifade kullanırsak her kes birdi. Harp sargı bezine ihtiyaç doğurunca el dokumacıları hız kazandı. Bu yönde kooperatifleşmeye gidildi. Ne yazık ki bu sektöre dürüst yönetici bulmak mümkün olmadığından, şaibe her yana sardı. Tahsisli dokuma iplikleri kooperatif ortaklarına dağıtılacağı yerde, fahiş karlarla yönetici eliyle karaborsa satıldı. Gerçek dokumacı bu iplikleri yüksek fiyatla satın alıp karın tokluğuna işçilik yaptı.

İşte bu ve benzeri nedenlerden ailenin geçimini tek kişinin çalışması sağlayamazdı. Evin çoluk çocuk bütün bireyleri ufak, ya da büyük bir şeyler yapmak zorundaydı. Fakat işçiye duyarlı sektör yoktu; yani işçi var, iş yoktu. Haftanın birkaç gününde iş bulup ekmek parası çıkararak çok nadirdi. Bunun için bireyin kendisi iş çıkarıp, ya da el emeği ile ürettiği birkaç parçayı pazarlayıp nafaka çıkarmalıydı. Cami sokağında, yaşlı kadınların ürettiği evlenecek kızlar için çeyizlikler sergisi

vardı Uzaktan akrabamız olan fakat kendisiyle çok yakın olduğumuz ninemiz bu yönde nafakasını çıkarırdı.

Babamın annesi de aile geçimine katkı yapanlardandı.Dünyaya veda ettiğinde ben on, on bir yaşlarında idim. Pazardan bir şey alınması gerekirse bana da birkaç metelik verir, bu da ayak kiran derdi. O zaman ki para birimimiz lira yüz kuruştan, bir kuruş ise kırk paradan ve dört metelikten oluşurdu.Bir metelik on paraydı.Madeni bir metelik yani on paralıklar olduğu gibi yarım metelik beş paralıklar Osmanlı döneminden tedavüldeki paralardı. Zira arap harfleriyle yazılı idiler.Nedense eve iki kutu kibrit alındığını bilmem, bittiğinde ninem on para verir, beş parası benim ayak kiramdı.

Becerikli kadındı, kozalardan ipek çeker, onları özel oluşturduğu aparatlarında eğirir dokumada kullanılacak hale getirir,ayrıca kırık çıkık gibi arızalara bakar, boğazı ağrıyanlara da ilaç yapardı. Bu ilacı tatbik ettirmek için gelen olduğunda hemen beni uzaklaştırırlardı. Zira ilacın yapımında köpek pisliği olduğundan , kullanılması sırasında öğürür köpek pisliği yediniz derdim.Ortalıktan uzaklaştırılmamın en kolay uygulanabileni ise bir ihtiyaç maddesini almak için pazara gönderilmemdi. Bunu bildiğimden parasız savma yöntemlerine pek kanmaz direnirdim.

Ninem,babamdan başka iki amcam olmasına karşın devamlı bizimle kalır, diğer oğullarından çağrı alıp gitse dahi çoğunda aynı günün gecesi, en fazla bir gün sonra geri gelirdi.Küçük amcamda kalsa bile ortan amcamda kalmazdı. Babam da neneme çok düşküdü; ölümünde günlerce ağladığını hala hatırlarım.

O ve Onun gibiler çoktan hayata .veda ettiler, hepsine rahmet dilerim. İlçenin köyleri de zengin sayılamazdı. Hatta birisi çok mu çok yoksuldu. Pazar işlerini görmek, semersiz eşeklerin sırtına ardıp getirdikleri birkaç şiniklik buğdaylarını satmak için ilçeye geldiklerinde kapıdan kapıya dolanıp ekmek dilenirlerdi. Şimdi bu köy halkının tütün ve zeytin yetiştirerek, ekonomik durumlarını düzelttiklerini işitince çok sevinmişimdir.

O sıralar, ısınmada, ve diğer tüm ihtiyaçların sağlanmasında ilçe halkı yakacak olarak odundan yararlanırdı.Ormana yakın köylüler sağladıkları odunları hayvanlara yükleyip pazara satmaya getirirler, ellerine geçen üç beş kuruşla gereksinmelerini sağlar akşama doğru köyelerine dönerlerdi.Osmanlı döneminden çok önceki zamanlardan kalma köprülerden biri, postane binasının doğusunda, ilçenin girişinde yer alırdı.Hemen, hemen meslek hayatını ilçede tamamlayan posta müdürü,hizmet binasının bahçesini gül ve diğer cinslerden türlü çiçeklerle donatır adeta küçük bir parka döndürür, serinlik çöktüğünde yerleştirdiği banklarda oturup dinlenenler olurdu. İlçede, hükümet tabibi olarak çalışıp ayrıldıktan bir müddet sonra ziyaret için gelen doktor, belediye reisi ile posta müdürünün parkında oturmaktalarken, ilçeye giren ve çıkan önlerindeki, (bu gün toprak altında kalan) köprüden geçmektedir Çoğu kez bir iki hayvan yükü odun için pazara gitmektense, komşularından biri giderken hayvanlarını onun önüne katıp iş gücünden tasarruf sağlarlar. Köylünün biri eşinin, dostunun, konunun komşusun odunlarını satın akşamüzeri köyüne dönmektedir. Sırtlarındaki yükleri atan eşekler rahatlamış bir birleriyle yarışa çıkmışçasına adeta köprüden, postane parkının önünden geçerken ilçenin eski doktoru, belediye reisine Ali bey amada eşek varmış der. Reis altında

kalmaz, evet doktor hepsi dışardan gelme deyince, doktor telafi etmek için ben şu manzarayı demek istedim deyince, evet gördüğün gibi baksana hepside ilçeyi terk ediyorlar, doktor Ali beyin hazır cevaplığı karşısında suskun kalır. Cumhuriyet sonrasında 16 yıl ilçede belediye reisliği yapan bu muhterem kişiye sağıyla anar tanrıdan rahmet dilerim.

Yukarıda konu ettiğim köprünün birkaç benzeri daha vardır ki bu gün canlı ve gözükür vaziyettedir. Bir kısmı da neredeyse kaybolmuş vaziyettedir. Ya kanara deresi üzerinde postane önünde ilçe girişindeki gibi toprak altına gömülmüş, yada bakımsızlıktan harap halde çöküp gitmiştir. Bu köprülerden Dandalas çayı üzerindeki, karşı yaka ile çarşı yakayı birleştiren tabakhane deresi üzerindeki ile kanara deresi üzerindeki eski yunanca ya da Latince olarak yazılı köprülerin yan cephelerine yerleştirilmiş taş kitabeleri vardı. Hatta Dandalas çayı üzerindeki körünün kitabesi, çocukluğumda dolaşan bir rivayete göre gelen bir yabancı tarafından okunup, köprünün gerektiğinde tamiri için bir paranın köprü yapısı içine inşa edenlerce bırakıldığını anlayıp, hazineyi çıkarırken köprü zarar görmüş. Gerçekten köprünün altında bir taşın çıkarılmış olduğunu çocukluğumda gördüğümü hatırlıyorum. Köprü hala tamir edilmemişse bu yarasının görülebileceğini düşünüyorum. Aynı şekilde tabakhane deresi üzerindeki Karşıyaka köprüsü üzerinde bulunan kitabenin çalınmamışsa yerinde olması kanısındayım.

İlk okula devam ettiğim sıralarda ikisi de oldukça yaşlı, karı koca bir komşumuz vardı. Geçimlerini sağlayan yakınları yok gibiydi, bir kızı , bir de ondan torunu varsa da onlar ilçe dışında bir köyde oturuyor olduklarından çok az görünürlerdi İhtiyarın bir bahçesi olduğu oradan birkaç kuruş gelirleri olabileceği söylenirse de yaşantıları çok kötü, evlerinin bir kısmı yıkık ve haraptı.Yaşlı kadın bahçelerinde sümbül ve nergis yetiştirir komşulara ve sokaktan geçen tanıdıklarına ,tanımadığı da olmazdı ya, hediye ederdi. Ailenin adı Kadı Alilermiş. Adam yaşlanıp iş ve güçten düşünce, gelir kaynakları da olmadığından kılık kıyafet oldukça hırpanileşmiş, sigara ihtiyacını sokaklardan topladığı izmaritlerle giderir, bundan dolayımıdır kendine (kadı deli) sözcüğünün bozulmuşu gaddeli derlerdi. Bazı kimseler ihtiyarın sakalına dokunur, kızdırırlardı. Bunları görerek olsa çocuklar da elleriyle işaret yapıp zavallıyı sinirlendirip arkalarından koşturdukları olurdu..Aç kaldıklarını sanmıyorum, zira bu tip yoksula gizlice yardım eden, eline ya da cebine para koyan olurdu. Bu davranış yörenin örf ve adetindendi. İhtiyardan önce karısı vefat etti, ondan sonra perişanlığı çok arttı. Kızı geldi, o da yaşlıydı babasından önce öldü. Torunu arada bir görünürse de devamlı ilgilenemezdi. Karlı bir kış günü zavallının donarak öldüğünü duyduk.

İlçede elektrik, basınçlı su yoktu. Kanalizasyon, ve künk denen toprak borular ile dağdan getirilmiş , bazı evlerde ve sokak çeşmelerinde akan, hayrat olarak yapımını sağlayan kişilerin isimleri taşıyan, sular ilçenin ihtiyacını karşılardı. Yazlar çok sıcak geçtiğinden Karıncalı dağın eteklerinde kurulu (yaz) yayla eveleri halkın tercihiydi. Hemen , hemen yoksul ya da varsıl her aile kendine göre bir yaz evi ya da çardağı temin eder taşınırdı. Elektrik olmadığı gibi buz dolabı hiç bilinmediğinden buralardaki kaynak suları ve serinlik hayatı tatlandırırdı. Hatta civar ilçelerden de taşınıp gelenler olurdu. Yazlık olarak kullanılan bu yerlerin ufakta olsa, elde edilen üründen çok toprağı yeşerten mısır, sebze yetiştirilen bahçeleri vardı. Bunlardan emeğin karşılığını vereni hemen, hemen yok gibidir. Ulaşım aracı,

eşek ya da attı. At pahalı olduğundan, çoğunluğun yetindiği , bir yakadan diğerine davudi sesleriyle karşılıklı müzik ziyafeti çeken eşeklerdi.

Kışlarda kar yağar, hele mart ayında yağan kar Karıncalı dağın yükseklerindeki karlık denen büyük çukurluklara doldurularak üstüne tuz dökülüp ağaç dallarıyla ve toprakla kapatılarak yaz aylarına kadar beklemesi sağlanır, sıcak bastırınca dondurmacı ve şerbetçi esnafının en önemli üretim aracı olur. Karlık tabir edilen yerlerden, ilçenin pazar gününde hazır bulundurulmak için bir gün öncesinden karcılar havyaları ve keçelerini alıp dağa tırmanır, testerelerle hararlara sığacak büyüklükte kar kütlesi kesilir, yün keçelere sarılarak satışa getirilirdi. Bu işle geçimini sağlayan iki kişi hatırlıyorum. Bazen, bilhassa mevsim sonlarına doğru, yüksekliği karıncalıya nazaran çok olan Baba dağından da kar getirenler olduğunu hatırlıyorum. Sıcak günlerde karcıdan sağlanan beş on kuruşluk kar kütlesiyle içecek suyunu serinletmek "yandım tutuştum" diyenlere deva gibi gelirdi. Yoksulu varsılı halk bunun için yaylalarda yazlayacak küçük büyük bir yer edinmeye ev edinmek kadar önem verirdi.

Bizim yazları geçirdiğimiz baba annemden babama kalmış, sonradan amcalarımla mülkiyeti üzerinde tartışmalar hatta kırgınlara neden olduğundan tekrar onlardan satın almak durumunda kaldığımız, evimizin üç tarafı yığma taş duvarla kaplı önü açık, tavanız insan boyundan biraz yüksekçe çatısı, bir, bir buçuk dönüm kadar bahçesi olan yazın taşındığımız bir yazlığımız vardı. Evin, (mahalli deyimle elkovan) erguvan dallarından üstü örtülen çardaklarla kullanma sahası genişletilmeğe çalışılırdı. Erik, elma, nar badem, incir gibi meyve ağaçları vardı. Bahçesine hem yeşillik ve hem de eşeğimize saplarıyla yem olsun diye mısır ektiğimiz olurdu. Yaz aylarında kullanılan süreye göre belediyeye ücreti ödenen, derenin suyuyla bahçe on beş günde bir sulanabilirdi. Bizim tarafta o zamanlar masur tabir edilen yarım ya da bir santim genişliğindeki bir borucuktan devamlı akan su teşkilatı yoktu. İçme ve kullanma suyunu civarımızdaki kaynak çeşmelerinden sağlardık.

İlçe merkezindeki evimizin sokak kapısında göstermelik bir kilit vardı. Çok zaman kilitlenmez, zinciri kilitlenmiş gibi göstermek için iki kanat arasına ardılırdı. Kilitlense bile anahtarı rahatça alınabilecek bir yerde bulundurulur, hiç birimiz yanımızda anahtar bulundurmazdık. Hırsızlık, soygun gibi şeyler pek duyulmazdı. Geceleri mahallelerde gece bekçileri dolandır, ara sıra düdüklerini öttürürlerdi

O yıllarda Türkiye'mizin pek çok il ve ilçesinde ilkökul dışında eğitim veren okul pek azdı. İlçemizde de yok idi. İlimiz içinde, il merkezinde, bir de civarımızdaki ilçede ortaokul vardı. Henüz ilimizde lise de yoktu. İlkokulu bitirince yakın ilçedeki ortaokula kaydoldum. Pansiyon olmadığından, tanıdık bir ailenin yanında ikametimi ve iaşemi sağladı babam. Ayda yedi buçuk lira bu aileye öder, bir lira da bana harçlık gönderirdi. Haftada yirmi beş kuruş harçlığım vardı. Yakın arkadaşlarımla en az iki buçuk lira harcadıklarımı bilirdim. Bizim güç bu kadardı Bir ve ikinci sınıfları burada okudum.

Birinci sene yanlarında kaldığım ailenin üç çocuğu vardı . En büyükleri benim yaşlarımda olmasına karşın ilkökul dörde devam ediyordu. Aile reisi babamın eskiden tanıdığı, sonralar benimde yakından tanıyacağım bir kişinin kardeşi idi. Çarşımın oldukça iyi bir yerinde ayakkabı tamiri yaptığı dükkanı vardı. Hemen hemen basma fabrikası memur kısmı müşterisi idi. Hiç boş durmaz durmadan hatta

geceleri de çalışır, fakat işinin bittiği olmazdı: Her gün bitenden çok yeni iş gelirdi. Konusunda Nazilli de tek gibiydi. Dönemin modern giyimli bayanları tamir işlerini ona getirirler, aylarca hatta yıllarca bekleyeni oluyordu.. kazancı zamanın esnafıyla kıyaslansa oldukça yüksekti. O zamanki çocuk görüşümle pek anlamazdım, sonra değerlendirme yaptığımda kazancını muhafaza edebilse durumu çok yukarılarda olabilirdi. Kenar bir mahallede bir bahçe içersine kargıdan yapılmış iki ayrı odadan ibaret bir evi vardı. Bu günün gece konduları daha lüktür her halde. İçkiye gündüzden başlardı. Bazen dükkan da rakı kokardı. Eve geçte gelse eşi sofrasını donatır, bulabildiği cinsten bir büyük şişe rakıyı bitirirdi. O dönemde tekel rakısı kıtmı olurdu pek bilemiyorum özel sektörün incir rakısı dedikleriyle bir de üzümden yapıma bir rakı var olmalıydı ki, arada bir benimle aldırıldığı olurdu.

Bana karşı çok iyi davranırdı aile. Hele çavuş amcanın bir annesi, nine vardı beni kendi torunu gibi sever korurdu. Çavuş amca paraları tutmadı, tutamadı. Kazandığı gibi gönlünce yedi. Bazen Nazilli'den gelip geçerken yanına uğrar hatırını sorardım. Sonraları göremez oldum. Uzun yıllar irtibatımız kesildi. İzmir'e atanmamdan bir süre sonra, Karataş semtinde oturduğumuzda bir akşam eve dönüşümde çavuş amcaların bizim evde babamla oturduklarını gördüm. Hal hatır soramadan sonra babam yavaşça kulağıma eğilip "oğlum buna bir şişe al içir" dedi. Evimizin denize bakan, limon, nar vb. ağaçlarla kaplı bahçesinde ona uygun bir sofrada ağırladım. Oturduğum evime yakın bir evde kızının eşinin kardeşi oturmuş onda misafir kaldıklarını söyleyerek yatı için bizden ayrıldılar. Sonradan babamın anlattığına göre yolda rastlamış ve eve davet etmiş, pek iyi olmayan görüntüsünü gizlemeğe çalışmış, babama görünce sevinmiş. Geçimini nasıl sağladığına dair sorularına, Almanya'da çalışan oğullarının yardım ettiğini söyler gibiydi, ama sözleri pek doğru değilmiş gibi geldi.

Bir iki gün sonra çavuş amcanın, bankanın kapısı karşısında yol kenarında durup bana doğru baktığını gördüm. Yanına gidip hatırını sorup bir arzun mu var dedim. "Balık alacağım, on lira verirmisin" dedi. Bir an sarsıldığımı hissediyorum. Yoklandım cebimden çıkan yirmi lirayı kendisine uzattım. Utanıyordu, ama aldı ve balık alacağım, hangisinden alayım dedi. O zamanlar bende pek balık cinslerini ve fiyatlarını bilmezdim, kefal, gibisinden bir şey söyledim geriye dönüp uzaklaştı. Sonraları bir daha görmedim ve haber de alamadım.

.

İlçemiz buraya kırk kilometre kadardı. Ulaşım haftanın üç gününde, o da benzin temin ettiği takdirde çalışan bir kamyon gelir giderdi. Önce yükünü alır, onun üstüne de yolcularını yerleştirir, beş lira taşıma ücreti alırdı. Çoğu kez bu kadar yolu beş altı saatte alabilir, sağlam olmadığından yolda birkaç kez patlayan lastikler tamir edildikten sonra yola devam edilirdi. Taşıma ücreti beş lira, bilhassa benim için oldukça yüksek bir ücretti. Çok zaman ödeme gücüm olmadığından bu yolu yaya gider idim. Çoğu kez yalnızdım, bazen bir arkadaşta bulunurdu.

İkinci cihan harbi yıllarıydı. Trenler Ege adalarından ülkemize sığınmış yabancıları ikametlerine ayrılan mülteci kamplarına taşırdı. Tren istasyonda durduğunda, bir ekmek karşılığında, kimi sırtından çıkardığı paltoyu, kimi cebindeki saati verirdi. Açlığın ölçüsü idi bu alışverişler. Harbin devam ettiği zaman içersinde, geceleri karartma yapılırdı. Pencere perdeleri sıkıca kapatılır, lambalara da renkli kağıt takılarak kamufle edilirdi. Harbin bittiği ilan edildiğinde halk büyük sevinç

yaşamıştı. O yıl parasız yatılı sınavını kazandım, civar ildeki lisenin orta kısmına nakledildim. Yiyecek, içecek ihtiyacız sağlanır, yılda bir takım elbise ile ayakkabı verirlerdi. Ayda 10 lira harçlık paramız olacağı söylenirdi, lakin tam olarak hiç elimize geçmezdi. Her gün Ulus gazetesi verirlerdi. O zamanki gazete adeta bir kültür hazinesiydi. Siyasi yönlendirme amacı güttüklerini sanmıyorum. Okul Müdürümüz disiplinli bir adamdı; her sabah lojmanından okuldaki odasına bizim parasız yatılı yatakhanelerinden geçerken, yataklarımızın düzgün toplanıp toplanmadığına, dolaplarımızdaki küçük eşyalarımızın düzgün yerleştirilip yerleştirilmediğini kontrol eder, en ufak bir hatamızı gördüğünde hafta sonunda şehre çıkışımızı yasaklayıp cezalandırırdı. İl merkezi olmasına karşın okulda elektrik yoktu. Geceleri çalışma yaptığımız sınıflarda aydınlatma için lüks lambaları, yatakhane ve koridorlarda gemici fenerleri vardı. Okulun hamamı yoktu. Şehirdekilerden biriyle anlaşılır, bize de tanıtıcı bir fiş verirler onunla gider temizlenirdik hafta sonlarında. Berber ihtiyacımız da aynı şekilde, şehirdeki berberlerden anlaştıkları birinde tıraş olurduk. Ertesi sene okul içinde devamlı bir berber buldurdular. Ekmeklik unlar, harbin bitmiş olmasına karşın elenmediğinden ekmeklerin içinden ip parçaları ve benzeri şeyler çıkardı.

Okulun, ön tarafında, ortasındaki bahçeyi çepeçevre çevreleyen dörtgen bina, dış kısımdaki büyük bahçede her türlü spor alanları, çiçeklikler ve adeta park gibi dinlenme yerleri vardı. Sadece bu kısma öğrenci giremezdi. Okul o zamanki Cumhurbaşkanının adını taşıyordu. Parasız yatılı sınavına ilçemizden dört kişi girmiştik, ikimiz kazandı, ama dördümüzde aynı okulda idi. Bir gün sınavı kazanan diğer arkadaşımız kızgın ve üzgün halde yanıma geldi; okul müdürümüz kendisini çağırılmış ve o zamanki Milli Eğitim Bakanımız Hasan Ali Yücel'e yazılmış bir dilekçe göstermiş, bunu yazıp yazmadığını sormuş, dilekçenin baş kısmından sonrasının kendisinin olmadığını, bu kağıdın, yazma esnasında elinden alınarak şakalar yapıp geri verilmediğini, sonunun nasıl tamamlandığını bilmediğini söylemiş. Yazının kendisine ait kısmın dışında; parasız yatılı sınavına girdiği, kazanmadığı takdirde kötülük yapacaklarını bildiren kelimeler eklenmiş. O zamanlar dilekçelere 16 kuruşluk pul yapıştırdı. Bakanlık bu yazıyı, 16 kuruşluk pulu bulunmadığından diyerek okul Müdürlüğü kanalıyla geri göndermiş. Yapılan incelemeler yazı farkını belirlediğinden, arkadaşımıza bir ceza verilmedi, yazıyı tamamlayan resmen bulunmadığından, bu konuda bir şey yapılmadı ama, tahmin ettiğimiz kişi vardı. Çok gitmedi başka bir nedenle okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Öğrendiğim kadarıyla yabancı bir ülkeye gidip yerleşmiş, orada da vefat etmiş. O dört kişiden sanırım şu an iki kişi hayattayız. Hayatta olmayanlara rahmet dilerim. Çocukluk neler yaptırıyor.

Şehrin hemen her tarafından sular aktığından rutubet çoktu. Ayaklarımda ağrılar belirmişti. O zamanlar orta okulun bitiminde eleme, lisenin bitiminde de olgunluk sınavı vardı. Eleme sınavını tamamlayamayan liseye, olgunluk sınavını veremeyen de üniversiteye gidemezdi. O dönemde, İstanbul, İstanbul teknik ve Ankara üniversiteleri vardı. Eleme sınavında, bir dersi veremeyip bir yıl beklemeye kaldım. Rahatsızlığım yanında bu da gözümü yıldırılmış olacak ki lise birde, müracaatım dikkate alınarak, iklimi daha kurak, rakımı daha yüksek bir diğer şehrimizdeki liseye nakledildim.

Rakımı yüksek, kışı sertti. Yüze yakın yatılı öğrencisi vardı. Yarından fazlası parasız yatılı. Yatılı öğrenciye leyli, gündüzcü öğrenciye nehari, parasız yatılılara leyli meccani denirdi. Değerli öğretim kadrosu, oldukça eski, geçmişi olan lise,

Cumhur Başkanı, Genel Kurmay başkanı, bakan gibi değerler yetiştirmiş bir eğitim kurumuydu.

Ulaşım demir yoluyla sağlanır, kara yollarında yolcu taşımacılığı henüz başlamamıştı. Trenle ulaşım haftada üç gün bizim diyara doğru çalışırdı. Yıl içindeki devre araları, sömestr tatillerinde memleketime pek gidemezdim. Hatta pansiyonda tek başıma kaldığım olur, nöbetçi hocalardan sitem işitirdim. Çok tatlı üç yılım bu lisede geçti, yarım asrı aşan zamana karşın dostluğumuz devam eden arkadaşlarım oldu. Ebediyete kavuşanları saygıyla anıyor rahmet diliyorum Hayattakilere de sağlıklı uzun yıllar. Yatılı öğrenciler hafta içinde okul dışına çıkamazdık, çıkış kapısında daima yatılı öğrenciyi tanıyan bir görevli bulunur, okul dışında liseli olduğumuzu belirleyen şapkayı başımızda tutardık. Aksi halde yakalanacak olursak cezalandırılırdık. Müdürümüz çok sıkı disiplin kurmuştu. Bolulu aşçımız çok güzel yemek yapardı .Ancak şimdiki gibi genç sığır eti bulunmaz, iş yapma gücünü kaybetmiş, ya da sakatlanmış hayvan kasaba gittiğinden etlerde siyah sınırlar olurdu. Paralı yatılılar yemeklere boykot edip etlerin daha iyisinden olmasını istediler. Gönüllü, gönülsüz parasız yatılı bizler de en azından sessiz kalıp uyduk. Yemek kaplarına su doldurup, yemekleri yemeden bahçeye çıktık. Çok geçmeden, toplantı zilleri çaldı, müdürümüz toplantı salonunda toplanmamızı istemişti. Hareketimizi hoş karşılamamış, yemeklerin gayet iyi, kendisinin de bu yemekten yediğini, etinin, yağının yerinde olduğunu, kızgın bir şekilde ifade etmişti. Yatmadan önceki yemek sonrası etüdü için odalarımıza dağılmıştık, paralı yatılı bir arkadaşımız kürsüye çıktı, müdürün az önceki halini taklide başladı. Gülmeden katılıyorduk, odamızın bitişiğindeki lojmanda oturan müdürümüzün sessizce kapıyı açtığını arkadaşımız fark edemedi, devam etti. Müdür geldiği gibi gitti ama, ertesi gün arkadaşımız yatılılıktan uzaklaştırıldı. O yıl son sınıfıktık. Müdürün dersinden bir yıl bekledi bu arkadaşımız. Yıllar sonra İzmir'e yerleştiğimde müdürümüzün, günlük köşe yazıları çıkardı İzmir'in halen yayınlanmakta olan gazetesinde.

Kalp Ağrısı isimli romanı okuyup bitirdiğimde, “zeyli Zeyno'nun oğlunda “ diye bir nota rastladım. O kitabı aradım, şehirde iki üç kütüphane vardı, kitap yoktu. Okul kütüphanemizde Arap harfleri ile yazılısı vardı . Lise birde yine eski bir romanı okuyabilmek için eski harflerle olan yazımıza göz atmıştım; okul idaresinin yaptığı yoklamada bu tip yazılı kitap dolabımda bulununca disiplin cezası görmüş, hareket notum 8 olmuştu. Yine okurken yakalandım, ama kitap okul kütüphanesinindi. Disipline verilmişim ama duyduğum kadarıyla edebiyat öğretmenimiz savunmuş, cezadan kurtulmuşum.

İki arkadaş çok samimiydik, sonraları üç olduk. Bu durum yıllarca devam etti, üç-dört yıl kadar oluyor bir arkadaşımızı yitirdik. Allah rahmetini esirgemez inşallah. Sık, sık karşılaşmasak da telefonla hatır soruyoruz. Devre arkadaşlarımızdan siyasete atılan, millet vekili, bakan olanlar çıkmıştır. Yıllar sonra, İzmir'de liseden arkadaşlar bir arada yemek yediğimiz olurdu. Çoktandır yapamıyoruz. Rahmetli olanımız bunu daha çok arzulardı.

Olgunluk cebir sınavında, artı yerine eksi işreti kullanmış, pekiyi dereceyi bir notla kaybetmişim. Bitirmeyi pekiyi ile tamamlama karşın, üniversiteye girmede zorlandım. Hukuk fakültesine kaydolabildim. Parasız yatılılık liseyle birlikte bitmişti. Ya burs bulmalıydım, ya da iş. O yıl on dört mayıs seçimlerinde DP iktidara gelmişti. Şimdi rahmetli olan arkadaşım, o zaman Ulustaki B.M.M. önünden

istasyona doğru yürürken, yöremizden genç bir iş adamına rastladık, selam sabahtan sonra; millet vekili olduğunu, bir işimiz olursa kendisine görmemizi söyledi. Gökte ararken yerde bulmuştuk, bir gün önce bir kamu kuruluşunda iş olduğunu öğrenip, talip olmaya gittiğimizde kimi tanıdığımız şeklinde sorularla ,yokuşa sürülmüştük. Rastladığımız millet vekiline; biz bir iş bulduk, fakat kimi tanıdığımız soruldu, sonuç alamadık deyince, yarın gelin hallederim dedi. O akşam çok sevindik,gittiğimiz aşçı da sahanda yumurtayla kendimize ziyafet çektik. Millet vekili de Hukuk fakültesine kaydolmuş, ders notlarında yardımcı olmamızı istiyordu. Ertesi gün meclis binasında kendine ziyaret ettiğimizde, “şimdi çok işim var gidemeyeceğim, ama telefon edeyim “ diyerek ayrıldı. Geldiğinde, o iş kapanmış dedi. Eli boş ayrılmıştık. Sonradan öğrendiğime göre, bizden sonra bir hemşerimizle karşılaşmış, “onlar CHP in okuttuğu çocuklar, niye yardım ediyorsun “ demiş. Böylece yakaladığımız fırsat işimize yaramadı. O millet vekili de bitiremedi hukuku. Sonraları küçük bir lokanta işletiyordu. Paramız bitince memleketlerimize dönmeye karar verdik. Yaşam imkanı bulursak tekrar dönecektik. Benim için olmadı ama arkadaşım, Ankara’ya dönmüş, Siyasal Bilgiler Fakültesinin sınavını kazandığımızı görüp kaydını oraya yaptırmış kayıtların da son günüymüş. Benim için bir şey yapamamış. Kısmet onunmuş Siyasal Bilgileri bitirdi. O yıl boş geçmek üzereyken, bir arkadaş askere gitmeye karar vermiş, istersen berber gidelim dedi. Bende karar verdim, beraber Ankara’ya vardık. O ulaştırma sınıfına ayrılıp, İzmir’de ki Ulaştırma Yedek Subay okuluna girmek istiyordu, eniştesinin babası olan Demirci Mehmet Efe’ den Kara Kuvvetleri Komutanına bir mektup götürecekti. Hukuk Fakültesinde bulunan, Yedek Subay okuluna vermem gereken tahsil belgemi almak için, fakülteye gittiğimizde arkadaşıma son kez bir derse girelim dedim, amfiler den birine girdik, o da ne; girerken aldığımız gazetenin birinci sayfasında Kara kuvvetleri Komutanı’nın vefat ettiği yazılıydı. Arkadaşım topçu sınıfına ayrıldı, sonra orduda kaldı, levazım yarbay olarak emekliye ayrıldı. Yıllar önce vefat eden bu arkadaşıma tanrıdan rahmet dilerim. Altı aylık Yedek Subay Okulundaki eğitimden sonra, Kırklareli’nin Vize ilçesindeki Piyade taburunda Ast teğmen olarak askerliğimi tamamladım. Hataylı arkadaşımınla yaptığımız atlı geziler anılarımdan hiç silinmemiştir. Subay arkadaşlar yemek ihtiyacımızı taburun tabldotunda giderir, . her subay bir ay tabldot nöbeti tutardı. Bölük komutanımın sağladığı bir odada yatardım. Bir akşam yemeğinde sivil bir misafirimiz vardı, öyle bir zeybek oynadı ki, şaşırmıştım. Ben Ege çocuğuydum, bu zeybek bizim yörenindi, benim hiç bilmediğimi bu Vizeli ne güzel oynamıştı. Sonradan öğrendim ki bu kişi hemşerimmiş. Bir deyiş vardır yöremde: buranın en topalı Halep’e gitmiş...Evet, gelir darlığı her zaman nüfus erozyonu yaratmış, ilçemin nüfusu beş altı bini aşamamıştır. İşte bu zeybek diyarının yetiştirdiği de hayatını burada kazanmanın yolunu tutmuş. Birliğimiz Trakya Sınır Komutanlığına bağlı Motorlu Piyade alayının taburu olmasına karşın koşuluydu. Bölük komutanın yaşlı ve çok asil bir atı vardı. Bölük komutanımız, çok muhterem bir yüzbaşı, adeta ağabey kardeş gibiydik. Kendisinin ata bindiğini hiç hatırlamam, daima teşvik eder, benim binişimi seyrederdi. Hataylı Yedek Subay bir arkadaşla atla gezintiye çıkmak en büyük zevkimizdi. At, hayatımda bindiğim en son attı. O nedenle hiç unutamıyorum. Tabur komutanımız babacan binbaşı, her gün mesai bitiminde astlarından biriyle bezik oynar, galibiyetin zevkini tadardı. Mesai bitimlerinde her birimize kardeş yakınlığı duyduğundan, askerlik süremizde sıkıntılı bir anımız olmamıştır. Rahmetli olduklarını tahmin ederek, tanrıdan rahmet diliyorum.

Okul bitişi kıtaya giderken, her ay bir Şey gndereceğimi söylediğimde ,her ay değil ama , bir defa bir borç için yüz elli lira gndermemin yeterli olduğunu söyledi babam. Tabura dahil olduktan bir ay sonra ilk maaşımızı alabildik. Bunu bilen bizim bölük komutanı, o zaman benim için büyük miktar olan üç yüz lira vererek, maşınız gecikecek, hem kendinin hem de ihtiyaç duyan arkadaşlarına yardımcı olursun, maaşlarınızı aldığınızda iade edersiniz dedi. Ayrıca, tabura dahil olduğum ilk günün öğle yemeği sırasında beni aratmış, yanına vardım, yemeğe gidelim dediğinde,tabldota ödeme yapamadım, bu gün gelemeyeceğim demek istemiştim ki kolumdan tuttu, ödendi haydi gidiyoruz dedi, babacan bir ifadeyle. Bu ilgi ve yarattığı ağabey kardeş yakınlığı terhisime değin devam etti. Bir st teğmen arkadaşın ara sıra hafif taşkınlıkları dışında süremiz içinde hoş olmayan bir Şey yaşamadık. Hepsini saygıyla yad ederim. Terhisime yakın bir rahatsızlık geçirdim, o zaman ilaç paralarını kendimiz derdik nedense, askerliğim bittiğinde yol parası dışında birikimim yoktu. En çok, girdiğim işe kadar bu yokluk harap etti bitirdi. Kıtada beraber at gezintisi yaptığımız Hataylı arkadaşım, memleketine dönmek istemezdi. Evlerinin bahçelerinden sınır geçer, ekecekleri arazi Suriye de kalırmış. Bu da büyük güçlükler yaratığından memleketi dışında iş arayacağını söylerdi. Açık nahiye müdürlüklerini tespit edip bana bildirdi. Bir ikisi için müracaat ettim. Bir bayram arifesinde Bursa'nın Gürsu nahiyesine tayinim geldi. Gitmek için hazırlık yaparken babam karşı ıktı. Memleketimizden, hemen ayrılmamamı istiyordu. Bir taraftan ben iş ararken meğer o da bir imkan yaratma peşinde koşmuş; yıllarca Ankara'da görev yaptıktan sonra ilçemizde çalışan bir dostumuz aracılığı ile adıma müracaatlar yapmış. Tam nahiye müdürlüğünün belirmesi sırasında bunlardan da bir cevap çıkmıştı. Pek sıcak gelmemekle beraber, babamın isteği ve sağlık durumu ikinci işi kabul etmemi zorladı. mrmn kırk yılını geçireceğim T.C. Ziraat Bankasında işe başlıyordum. Ne muhasebe, ne de ticari aritmetik bilgim vardı. Ve ne de ticari konulara yatkınlığım. Bu süre içersine askerlik sonrası Ankara Üniversitesi Hukuk fakültesindeki kaydımı yeniletmiştim. Bir gün patlamış lastiğinin neredeyse havası bitmekte olan bir taksi arabadan hızla inen kişi doğruca bankanın vezne bölümüne girdi. Ne olduğunu bilmediğimden ben şaşırmıştım. Gelene sabit gözlerle bakarken yerimde kıpırdamadan oturuyordum, yalnız benim dışımdaki personelde heyecanlı bir durum seziyordum, bakışlarıyla bana bir Şeyler anlatmaya çalışıyorlardı. Ben henüz beraber çalıştığım kimselerin unvanlarını bilmiyordum. Sonra anlaşıldı, müfettişi gelen. Günlük olarak Cumhuriyet gazetesini, veznecimiz de Vatan gazetesini izlerdi. Bankaya Zafer gazetesini gönderirdi Genel Müdürlük. Bir ğle arasında müfettiş gazete istedi, Cumhuriyet ile Vatani gönderdim. Ayak işi gören hizmetlimize, bankaya gelen gazetelerin bunlar olup olmadığını sorduktan sonra, bunlar kimin demiş, sonra beni çağırdı, ben bankanın gazetesini istemiştim, neden bunları gönderdin deyince, Zaferde Ankara belediyesinin ilanları var, bunun dışında Şeyler okursunuz diye göndermiştim deyince sen siyaset cimisin dedi. Fakat kızgın değildi, bu sözün ardında sevecen bir kişilik vardı. İşini bizde bitirip giderken, açılan sınava katıl, burada fazla kalma yoksa ykselemezsin dedi. Gerçekten gittikten sonra şurada şu tarihte sınav açılacak, katıl diyen bir mektubunu aldım. Müdürümüze, sınav aılacakmış katılmak istiyorum dediğimde, yok öyle bir Şey, sınav falan açıldığı yok gibi cevap verdi. Müfettişin mektubunu gösterince kolaylık gösterip sınava gönderdi. Bizim okulu bitirmek için girdiklerimiz yanında pek ağır değildi. Kazanmıştım, müdürümüz oradan gitmemi istemiyormuş görünmesine karşın yeni durumuma uygun bir kadro talebi yoktu. Yine şifahi bir istekle Denizli şubesine atandım. Bu arada birlikteliğimiz ömür boyu sürecek olan eşimle nişanlandık .Gelir durumum pek yeterli olmadığından evliliği

pek düşünmeme karşın, babamın sağlık durumu etkisiyle yaptığı baskıyı kıramadım. Bu günün gençlerinin pek kabul göstermediği görücü usulüyle nişanlanmıştık. Eşimin ağabeyi çocukluk ve okul arkadaşımı. Bazı konularda anlayış göstermesi kadar tabii bir şey olamazdı. 29 Ekim 1953 günü nikahımız kıyıldı. Haziran 1954 de kadar O memlekette ben Denizlide kaldım. Nikahlıydık, fakat nişanlılıktan farklı değildi.

Kasım 1953 de bankanın Denizli şubesinde göreve başladım. Yöneticiler dışında, bir ,iki kişi hariç personel gençlerdendi. Arkadaşlarla yakınlaşma ve dostluk zor olmadı. Bekar olan bir arkadaşla öğle yemeklerine, kale içindeki bir lokantaya beraber gidiyorduk. Dostluk ve arkadaşlığımız şimdi de fiili olmasa da gönülde devam etmekte. Tasarruf servisine vermişlerdi, servis yetkilisi benden üç yaş kadar büyük, neredeyse eni boyuna eşit her şeye gülen, bekar bir bayandı. Göreve başlarken doldurduğum beyannamede evli olduğumu yazmıştım; bu beyanımın doğru olmadığı, özel bir düşünceyle yazdığım yönünde söylenti yaymış. Sonradan bu tip şeylere meyli olduğunu sezdim, yan yana iki masada çalışmamıza karşın daima mesafeli oldum kendisiyle. Yıllarca ardından baltalayıcı davranışlar sürdürdü fakat bir şey yapamadı. Öğle yemeklerini beraber gittiğimiz arkadaşımın hayatını birleştirme düşüncesine karşın arkadaşım orali değildi Nedense bu ve buna benzer karpisler taşınmasına karşın fena insan değildi. Beraber çalışma isteksizliğimi anlayan idare görev yerimi değiştirdi. Yeni işimde daktilo kullanma büyük zaman alıyordu. Bu işi benden önce yapan arkadaşımız Ticaret lisesinden olduğundan on parmak daktilo yazar, işi yetiştirirdi. Benim bu tür becerim olmadığından daktilograflardan birinin yazışmada yardımcı olması yönündeki isteğim uygun görülmedi. Sonuçta işler aksadı. Hakkımda hoş olmayan hava estirme gayretinde idi eski masa komşum. Bu arada çalışma servisim değişti, öğle yemeklerini beraber gittiğimiz arkadaşımın aynı serviste çalışmaya başladık. Şube müdürümüz değişmişti, yeni gelen pratik bankacılığı da gerçekten bilen babacan bir adamdı. Beni çağırılmış, yanına vardığımda yakınlık göstererek, daha önceki aksayan servisin işlerini düzene sokmak için görevlendirdiği kişiler arasında benimde bulunmamı istedi. Birlikte çalışma sonunda, bu serviste görevimi devam etmemi istedi. İzin verirsiniz kalmayayım, ama yevmiye defterini yazayım dedim. Birden yüzüme baktı, şaşırmıştı. Banka memuriyetinin ilk dönemlerinde yevmiye defterini (günlük defter) yazmak epeyce bilgi gerektirirdi. Muhasebe planını ezber bilmek gibi. Yazabilirsin demek dedi. Denerim, ancak çift günleri yazmak isterim, kabul yalnız gelir ve masrafların yardımcı kayıtlarını da tutacaksın deyince onu da kabullendim. O an hemen muhasebe servisinde göreve başladım. Ayın ilk günleriydi, geçen ayın muhasebece mizanı çıkarılmaktaydı. Görevli olan yaşlı arkadaşımız, mizan tutmadığı için sıkıntılı bir durumdaydı, kendisinden izin alarak, birde ben bakayım dedim. Çok geçmeden hatayı bulmuştum. Tayinim çıkıncaya deyin bu serviste kaldım. Bankada ilk göreve başladığım şubede muhasebe kayıtlarını tutardım, oradakiler bu işleri bana çok iyi öğrettilerdi. Evet çift yevmiyeyi yazarım demiştim. İş hacmi büyük olduğundan, ayın tek günleri bir deftere, çift günleri bir deftere yazılırdı. Bir günlük işlem 30-35 sayfa tutardı. Sayfanın altına karbonla birlikte beyaz bir özel kağıt konarak yazının kopyası alınırdı. Bunun için iğne uçlu kalem kullanılır. Kopyanın düzgün olması için var gücünle yazarken bastırman gerekirdi. O zamanki bir günden kaçış nedenim. Tek günlük aylar daha çoktu. Tek yevmiyeyi, bir çocuğuyla dul kalmış, anne ve babası ile birlikte oturan , mazbut bir hanım arkadaşımız yazardı. Ek olarak da defteri kebiri (büyük defter) işlerdi. Mert bir kadındı. Birlikte her ayın kayıtlarını süresi içinde tamamlayıp, Genel Müdürlüğe gönderilmesini aksatmazdık. Yöneticilerin takdirini

de görürdük. Muhasebeci Muavininin görevi olmasına karşın maaş bordrolarını da ben hazırlardım; çoktan ebediyete ulaşan, bir şef arkadaş,” bundan böyle yaptığın bordroları muhasebeciye kendin götür, emeği sen çekiyorsun, takdiri başkası alıyor” diye uyarıda bulundu. Muhasebeci muavinimiz iyi bir insandı, fakat bankaya başka bir kurumdan geçmiş, birazda destekçisi olduğundan, ön bilgileri olmadan muhasebeci muavinliği unvanını almıştı. Sıkıntılı bir dönem geçirdi ama kendini yetiştirdi.

Personelin yetiştirilmesi için altı ay süreli, Ankara’da Genel Müdürlükte kurslar açılırdı. Burayı bitiren hemen terfi ederdi ekseriya. Müdüre kursa gitmek istediğimi söyledim. Benden bir yıl önce göreve başlamış arkadaşım istekli olursa ikimizi birlikte gönderemeyeceğini ve anlaşmamızı söyledi. Anlaştık, o gitmiyordu. Ben dilekçemi yazıp müdüre verdim. Ertesi gün müdür çağırdı, sen gitmiyor dedin ama, o da dilekçe verdi dedi. Benimkini geri verin dedim. Çok kırılmıştım. Arkadaşım kurstan sonra İzmir merkezde görev aldı. Kursun bitmesine yakın, müdürümüz şef muavini olarak şubede kalmamı istedi. Babam rahatsız olduğundan, annem ve orta okulda eğitimini sürdüren kardeşimle birlikte berber oturuyorduk. O dönemlerde bazı görevlerin ek ödenekleri vardı. Ajans muavinliğinde mahal tazminatı adında 25 liralık ek bir ödentiye karşın şef muavininde bu yoktu. Ayrıca birincide kasa tazminatı garantisi varken, ikincide hem yok, hem de olsa bile oranı daha azdı. Bu nedenleri sayarak mümkünse bir ajans muavinliğine atanmamda yardımcı olmasını istedim. Kabullendi, ancak yer garantisi veremem dedi. Telefonla isteğimi hemen Genel Müdürlüğümüzün ilgili birimine iletti ve gereğini istedi. Bir hafta kadar geçti, geçmedi Seben’e atanma emrim gelmişti. Kursu giden arkadaşımızdan önce terfi etmişim.

Bin dokuz yüz elli beş yılı Şubatında ikiz kızlarım dünya geldi, biri küçükken vefat etti, diğeri 47 yaşında., Ziraat Fakültesini bitirip Y.Müh. unvanıyla 20 yıla yakın Tarım ve Köy işleri Bakanlığının Balıkesir ve İzmir teşkilatında çalıştıktan sonra malulen emekli olmuştu. Bir torun bırakmadan yakalandığı menhus hastalığa yenilip Şubat 2003 de gitti...(Seni yazmaya gücüm yetmiyor güzel kızım)

Kardeşim Orhan Necip Denizlide Orta Okulu bitirmek üzereyken , yakın bir arkadaşım, kardeşini liseye kaydettirirsen, tayinin lise olmayan bir yere çıkar zorda kalırsın, Aydın’da Vakıflar yurdu var, parasız olarak oraya yerleştirirsen, orada Ticaret Lisesi açıldı, bu liseden kısa yolda hayatını kazanabilir, buradan, Emlak Kredi Bankasından Aydın’a giden İ.S şimdi Aydın Belediye Başkanı, rica edersen Vakıflar yurduna yerleştirir. Bu düşünce çok makul geldi. Uyguladım, siyasi hayatımızda ileride önemli yerlere gelecek olan, belediye başkanı kardeşimi Vakıflar Yurduna yerleştirmişti. Ailemiz içinde büyük sevinç yarattı. Kardeşimde gerçekten Ticaret Lisesini bitirip hayata atıldı. O zamanlar T.C. Ziraat Bankası , Ticaret lisesini pekiyi, ya da iyi derecede bitirenleri sınavsız alıyordu

1957 Martında, Denizli’den Seben’e doğru yola çıktık. Annem, babam, eşim ve iki yaşındaki kızım ile birlikte beş kişiydi ailemiz. Trenle Adapazarı’na, oradan kara yoluyla Bolu’ya ulaştık. Geceyi burada geçirdik. Fakat buradan Seben’e gitmek kolay değildi. Tarifeli çalışan ulaşım aracı yoktu. Ancak, Mudurnu’ya gidecek otobüs olduğunu, oradan da kiralayacağımız küçük bir arabayla Seben’e ulaşacağımız söylendi. Bu öneriyi uygulayıp gece saat 22 ye doğru ulaştık Seben’e. Hizmet binası kiralık, banka malı değildi. Ancak binanın üstündeki iki daire de, kira

badeli oturanların ödemesi şartıyla Müdür ve Muavin için kiralanmıştı. Yanımızda bir yatak balyası, valizlerimizde de ufak tefek ihtiyacımızı karşılayacak eşyalar vardı. Hepsini açarak boş binaya yerleştik. Rahmetli babam bu nevi işleri çok iyi becerirdi.

Üç bin kadar nüfusu olan küçük bir yerleşim yeri idi. Bolu'ya bağlı ilçe olmasına karşın bilhassa kışın Bolu'ya direk gitmek çok zordu. Daha çok Ankara üzerinden ulaşım yapılıyordu. Posta Nallıhan'dan alınıp veriliyordu. Sarıyer baraj inşaatına karşı burada da göze çarpıcı bir gelişme yoktu. İlk gecenin sabahında, ürkmedik, hatta görüntü hoştu, insanlar sevecendi. Sabahleyin bankanın çalışma yerine gittiğimde, yaşlı beli hafiften eğik vezneci ile, genç bir memur orta yaşlarda iki hizmetliyle karşılaştım. Hepsi de candan karşıladılar. Müdür görünürde yoktu. İlk müşteri, ticari işlem yaptırmak istiyordu. Henüz masama bile yerleşmemiştim. Bir an tereddüdüm geçti, genç memurdan işlem için gerekli evrakları istedim, müşterinin isteğini yerine getirdim. Bir süre sonra müdür geldi, tanıştık. Orta yaşlarda, duraksayarak konuşuyor, yüzü gülüyordu. Gelir gelmez bir ticari işlem yaptığımı söyledim, makul karşıladı. Daha sonra, bankanın işlerine pek eğilemeyen, sıkıntısını daima dışarılarda bir yerlere uğrayarak dağıtmaya çalışan, problemi olan fakat yokmuş gibi göstermeye çalışan bir kişiliği vardı. Dört çocuklu bir aileydiler. Eşi sinirsel, yada ruhsal rahatsızlık geçirip tedavi görmüştü. Süremiz içersinde karşılıklı anlayışla hoş günler geçirdik, İzmir'e yerleştiğimizde onların da İzmir'de oldukları gördük, eşinin ve kendisinin ölümüne kadar dostluk ve yakınlığımız devam etti. Her ikisini de Tanrı dan rahmet dilerim. Veznecimiz benim yaşında çocukları olan yaşlı bir kişiydi. Heyecanlı biraz da asabiydi. Ancak bunu göstermemek için daima dikkatli olurdu. Ailecek gider gelirdik. Geçici görevle çalışan genç, zeki faal ve becerileriyle tüm boşlukları doldururdu.

İlçe halkı bizleri, bizde onları sevmişti. Yerli halk, daha çok tiftik keçisi yetiştirerek nafaka sağlardı. Dağlık olan mıntıkada ancak Ala dağ çayı kenarlarındaki küçük arazi parçalarında elma ve benzeri Ankara armudu gibi meyvecilik yapılıyordu. Orman işçiliğinden nafakasını çıkaranlar da vardı. Dağlar orman yönünden zengindi. Belediye başkanı, ilçesine hizmet aşkıyla yanan eski bir eğitimciydi. Zaman, zaman üç beş kişiden oluşan gurubumuza kendi eliyle hazırladığı yemeklerle ziyafet çekerdi. Masrafa hepimiz ortak katılırdık. 1957 yılında büyük bir zelzeleyle sarsıldık. Hürriyet gazetesi "Seben yerle yeksan oldu" diye manşet atmıştı. Bir Pazar günüydü; Cumartesi akşama doğru gelen posta iki üç günlük gazeteleri de getirmişti. Kahvaltı öncesi göz attığım gazetede, kısa süre önce meydana gelen Fethiye zelzelesi anlatılıyordu. Hava puslu, kuşlar serserim, serserim uçuyor yeraltından gürültüler geldi ifadesini okuyunca, pencereden dışarıya baktım aynı manzarayı gördüm. Ve, yeraltından gürültüler geldi. Kapıya doğrulduğumda sarsıntı başlamıştı; kaçın zelzele oluyor diye bağırdım. Merdivenden inerken yan taraflarıma büyük siva parçaları düşüyordu. Bahçede orta halli bir kaya parçası vardı, üzerine oturdum. Bizimkilerden ve müdürlerin tarafından ses gelmiyordu, bir an hepsini yitirdim sandım. Karşıdaki hükümet konağının bacaları, sanki dibinden jilette kesilip bahçeye fırlatılmıştı. Bizim binanın duvarlarında siva çatlakları gözüküyordu. Karşı evlerde oturan Askerlik Şubesi Başkanı Albayın seslenişini duydum. Yalnızdı, eşi için kaygılıydı, aynı kaygı bende de olduğunu söyledim. Biraz sonra kızımın ağlayan sesini duyduğumda yeniden doğmuş gibi oldum. Hava kapalı, hafiften yağmur çiseliyordu. İnsanların P.T.T. binasına koştuklarını gördüm. Kimi çevredeki

yakınlarından haber bekliyor, kimi de durumundan yakınlarına haber ulaştırmaya çalışıyordu. Yağmur birden bastırdı, ailecek bir küçük ağacın altına sığındık, fakat ağaç dalları yeterli koruma sağlamıyordu. Babam her şeye göze alıp evimize girip üç beş parça kilim ve benzeri eşya çıkarıp getirdi. Bunlarla yağmurdan korunacak gergi yaptık. Yine babamın bulup getirdiği birkaç tahtayı ıslaktan korunmak için toprağın üstüne yerleştirdik . Dağın yamaçlarından gelen yağmur sularından oluşmuş sel, dağın eteğine yerleştirilmiş, orman işletmesine ait kalın kütük yığınlarına çarpıp suları dağıldığından olduğumuz yerde fazla tahribat yapamadı. Evlere girmeyi göze alabilen fazla olmadığından yağmurdan ıslanan çoktu. Akşam karanlığı basarken, belediye, ilçenin ortasında bulunan boş alana aydınlatma amaçlı lambalar yerleştirmeye başladı. Tek ekmek fırını sarsıntıdan sonra çalışmadığından ekmek sıkıntısı vardı. Gece yarısına doğru, kızıl ay kamyonları çadır ve ekmekle birlikte çeşitli gıda maddeleri getirdiler. Yetkililerde hemen dağıtımına geçti. Babamla verilen çadırı kurarak içersine yerleştik. İki aya yakın sürecek çadır yaşantımız başlamıştı. Ertesi gün banka için de bir çadır kuruldu. Mahkemelere varıncaya kadar resmi gayri resmi kurum ve kuruluşlar da binalar dışında faaliyetlerini sürdürdü. Kış geride kalmış ilk bahar günlerini yaşıyorduk ki havalar çadır yaşantısını kısmen kolaylaştırıyordu. Resmi binalarda onarımlar, çürük binalarda yenileme çalışmaları başlamıştı. Çeşitli yerlerden de nakdi, gayri nakdi yardımlar da geliyordu. Bir gün Bolu şubemizden telefonla, zelzele komisyonuna ödenmek üzere para havalesi yazdırıldı. Ne havalede nede daha önce resmi kurumlardan bildirilmiş komisyon hakkında bilgimiz yoktu. Havalenin muhasebeleştirilmesini bitirmeden Mal Müdürü gelen havaleyi, miktarını da belirterek almaya geleceklerini bildirdi. Küçük yerde her kes birbirini bilir ve yakın olunurdu. Komisyonun imza örneğini ve çekecekleri miktarı bildirmesini ve zaman tanınmasını istedim. Paranın tamamını istiyordu, kasa bu miktarı karşılamaya müsait olmadığından temerküz şubemizden para istememiz gerekiyordu. Bunun içinde zamana ihtiyacımız vardı. Az sonra Kaymakam, Mal Müdürüyle bankaya geldiler, durumu anlatmaya çalışmama karşın kaymakam bey direniyordu. Bu sırada bankamız müdürü de sırta kadem basmıştı. Kasa anahtarını çıkarıp : buyurun kaymakam bey, kasadan siz alın dedim. Kan beynime sıçramış, her şey gözümün önünden geçiyordu. Kaymakamın iktidar partisi ilçe başkanından ve maiyetindeki bir iki kişiden başka yakınlığı olduğu kimse hemen , hemen yok gibiydi. İlçenin hakimi, doktoru, şube reisiyle takışıp olduğundan, yakınlığı yoktu. Bunların arasına bende katılmıştım. Bir gün Nallıhan da ki bankamız müdürü telefonla beni arayıp, kaymakamın genel müdürlüğümüze hakkımda şikayetlerde bulunduğunu haber verdi. Çok geçmeden eski müfettişlerimizden olan bolu şubemiz müdürü geldi, beni müdür odasında görüşmeye çağırdı. İçeri girdiğimde bir bakış attıktan sonra “ senin ne mal olduğun belli” deyince , yüzümde öyle bir şey mi yazıyor, şu yoldan geçen, geçecek üç kişi dışında aleyhimde konuşacak adam bulursan, işte anahtar, her şeyi sana bırakır giderim dedim. Şaşırılmıştı, kim bunlar deyince, kaymakam ve iki kuyruğu diye cevapladım. Kaymakamla da konuşacağını söyleyerek çıktı. Çok geçmeden döndüğünde bambaşka bir adamdı. Bundan sonra sıkıntılarını bana bildir dedikten sonra müdürümüze dönerek, ne zaman izin istersem hemen yerine getirmesini tembihleyerek ayrıldı. Daha sonra kaymakamın vermek istediği rahatsızlık pek etkili olmadı. Zelzelenin aile bireylerim üzerindeki etkisi azalmamıştı, bilhassa annem diğer çocuklarından da uzakta olduklarından, memleketimize yakın bir yere naklimi yaptırmam için baskılar yapıyordu. O zamanki personel müdürümüz, 27 Mayıs ihtilalinden sonra eski görevi müfettişlikle şube teftişine gönderildiğinden dolayı dayanamayıp vefat ettiğini

duyduğumuz Orhan S.nin makamına çıkıp, zelzeleden dolayı moral bozukluğumuzun devam ettiğinden başka bir yere naklimi talep ettim. Birden düşünmeye dahi zaman bırakmadan, “yapamam” dedi. Şaşırıp bakakalmıştım. Arkasından ilave etti,” seni tayin edip kaymakamın arzusunu yerine getiremem “ dedi. Sevinçle, şaşırمام bir oldu. Kaymakam tayin olmuş, gitmek üzereydi. Bunu söyleyince; “üç ay sonra bana mektup yazın yapayım” dedi. Üç ay sonraki müracaatım üzerine Bozdoğan’a tayinim çıktı. Seben’de tanıdığım (köylü olan) Mahmut Güçbilmez’i, dava takipçisi Koca Salih’i , saat ve benzeri her türlü alet edevatı tamir eden ve camide imamlık yapan o güleç yüzlü boyu kısa gönlü uzun

Hayrullah hocayı, belediye başkanı Hıfzı beyi,sulh hakimi Muzaffer beyi yad eder, hayatta olanlara sağlıklı yaşam, ebediyete intikal edenlere de rahmet dilerim. Bankamızda hizmetli olarak çalışan Mehmet bankadan ayrılıp nüfus memuru olmuştu. Uzun süre önemli günlerde kartını almışındır

Seben’de ailecek çok önemli bir olay yaşadık. 13 ağustos 1957 günü oğlum, Mustafa Turhan dünyaya geldi Kızıma ölümüne değin sevgisinin eksilmeyeceği kardeş, babama neslini idame ettirecek erkek torun gelmişti. Evde şenlik vardı.

Ölüm nerede, ne zaman, nasıl gelir belli olmaz denir ya işte böylesi bir olay. Ala dağ çayı köprüsü yakınındaki yazlık bir kahvenin bahçesinde briç oynuyorduk. Aramızda hükümet tabibi olan Doktor da vardı. Yaşlı bir adamcağız yanımıza yaklaştı, doktora elindekini göstererek ilaçlarını aldığını ve köyüne gitmekte olduğunu söyleyip, doktorun tavsiyelerini dinleyip yola koyuldu. On, on beş dakika kadar bir zaman geçti geçmedi, köprü tarafından gelen birisi, köprü üzerinde birinin yatmakta olduğunu söyleyince hemen o yöne gittiğimizde az önceki ihtiyarın tanrısına kavuşmuş bedeninin yattığını gördük. İhtiyara ölüm köprü üstünde gelmişti.

Bir akşam vakti, beklemekte olduğum halefim ailesiyle birlikte gelmişti. Oturduğum ev kiralık olmakla birlikte lojman gibi olduğundan gelenin oturması için boşaltmam gerekiyordu. O gece sabaha deyin çalışıp, devir için gerekli muhasebe kayıtlarını, devir mizanını, devir zabıtlarını hazırladım, sabahleyin devri tamamlayarak görevden ayrıldım. Ankara’ya giden bir kamyonu eşyalarımızı yükleyip kendimizde sığışarak Seben’den ayrıldık. O gün bir otele yerleştik. Ertesi gün eşyamızı DDY ambarına teslim edip trenle yola çıktık. Eşimin acelesi, evlenmekte olan ağabeyinin düğününe yetişmekti, ne yazık ki düğün bir gün önce olmuştu, yetişemedi Eh üzümedi denmez, ama kısmet değil dedik. Annem memnundu, diğer çocuklarına da kavuşmuştu. Sıla hasreti de bitmişti. Eşim her ne kadar düğüne yetişmemişse de annesine ve kardeşlerine kavuştuğundan, halinden memnundu. Bir görevden ayrılıp yeni tayin olduğun yerdeki göreve on beş gün içinde başlamak gerekirdi. İşte bu on beş güne muvasalat izni derdik. Şimdi bu izni kullanıyordum. Bu arada hoş olmayan ve risk yaratıcı bir durum kulağıma geldi . Eşim ticaretle uğraşan ağabeyine, babasından kalan gayri menkulleri satmaya değin her türlü tasarruf etme yetkisi vermişti. O da buna dayanarak eşim adına bir bankadan borçlanma yapmıştı. İktidarın liderinin memleketinde muhalefet partisinin ilçe başkanlığını yürüten kayın biraderim ticari dengesini yitirmişti, ancak bunu görmekte eşim zorlanıyor karşı tedbir almaya yanaşmıyor, durumu izah ettiğimde sessizliğe bürünüyordu. Vekaletnameyi iptal ettirip, ilgili bankalara duyuru yapmamızın durumumuzu kurtarmak için gerekli olduğunu eşime anlatmakta çok zorlandım. İstemedenden de olsa rıza gösterdi. Ev bulmak ve işe başlamak için aile

fertlerimi memleketimde bırakıp Bozdoğan'a gittim. Eğinin her türlü sebze ve meyvesini yetiştiren, daha çok tarıma dayalı ekonomisi olan , Menderes nehrine sularını boşaltan Akçay'ın suladığı toprakların beslediği bir ilçeydi. Hizmet binası kiralık iki katlı binaydı. Banka personeli, ilçe halkı cana yakın insanlardı. Burada kısa süre kalmış olmama karşın ölümüne denk dostluk kurduğumuz kişiler olmuştur. Yalnız kiralık uygun ev pek bulunmuyordu; iki oda bir mutfak küçük bir ev kiralayıp ailemi taşıdım. Bankada çalışmalarımız ahenkliydi. Yine burada da görevim Ajans muavinliği idi. Çok geçmeden Müdürümüzün tayini çıktı. Ciddi duruşu, cana yakın davranışı olan bu arkadaşın ayrılması kayıptı. Çoktan ebediyete intikal eden bu arkadaşımıza rahmet diliyorum. Gelen arkadaşında meslekteki hizmeti benden fazlaydı. Ailece de görüşürdük, ancak kaypak bir mizacı vardı. O nedenle mesafeli olmak istiyordum, ama daima mesafeyi daraltma yönündeydi. Akçay üzerinde Kemer barajı inşaatı vardı. Buradaki bir yolsuzluğun görülmekte olan davasında, Müdürümüz, bir başka arkadaş ile üçümüzü bilir kişi atamışlar, yaz mesaisi nedeniyle öğleden sonra mahkeme yetkileriyle birlikte barajdaki inşaat firmasının ofisinde evrak üzerinde inceleme yapıyorduk. Biz iki arkadaş çalışırken müdürümüz dolanırdı. Söylentiden öğrendiğimiz kadarıyla, baraj inşaatı maliyet üzerinden belirlenen yüzdeden kar esasıyla ihale edilmiş, ancak İzmir'den yapılacak taşımacılık için limit konmuş. Şirketin Müdür değişikliğinden sonra yeni gelen bu limitin dolduğunu görüp bazı kişiler hakkında dava açmış, şirket veznecisi tutuklanmış. Mahkeme bizden, limiti aşan harcamanın nasıl yapıldığını ve kimin buna yardımcı, ya da ihmali olduğunu soruyordu. Evraklar üzerindeki incelemede, malzeme taşıyan araçların kısa aralıklarla kapılardan girdiğini gördük. Barajın şantiye ve idari kısmına dışarıdan gelen, iki kapıdan geçmesi gerekiyor, birinci inşaatın kontrolü Devlet Su İşleri kapısı, ikinci ise inşaat şirketinin kapısı. Her iki kapıda nakliye yapan aracın kapılardan saat kaçta girdiği ve saat kaçta çıktığı tespit edilip, her araç için tutulan (feuille de route) föy dö rut diye adlandırdıkları seyahat kartına işleniyor. İzmir'e gidip gelmesi imkanı olmayan kısa süreler içerisinde araçların tekrar, tekrar kapılardan giriş yaptıkları görüldü. Ödemeler Müdür ile Muhasebecinin imzaladığı ödeme emri gereğince vezneci tarafından yapılıyor. Bunu raporumuzda belirledik.

Hizmet binamız ilçenin toprak sahibi, zengin sayılabilecek eşrafından bir ailenindi. Durup dururken binayı boşalmamız istendi. Yeni bina arayışımızda, aynı aile çalıştığımız binanın hemen yanındaki binalarını teklif ettiler. Anlaşma sağlandı; binada dış cepheye demir kepenk gibi bazı tadilat yapmayı kabullendiler, bunun karşılığında da bir avans verilmişti. Uzun süre geçmesine karşın ne bulduğumuz binayı boşaltmamız yönünde istek geliyor, ne de geçecek olduğumuz diğer binada en ufak bir işlem yapılmıyordu. Bir gün Müdürümüze, bu adamlara açıktan faizsiz kredi kullandırmış gibi oluyoruz. Bu da bizi sorumluluğa götürür. Konuşsanız bu işi tamamlasalar dedim. Müdürün suratı asıldı, çok kurcalama dedi. Akşamüzeri o zaman için büyük miktar sayılacak beş yüz lirayı hesabından çekti, az sonra binanın sahibi N. Beye verdiği görüldü. Ertesi gün ilçede, banka muavininin tayini çıkarmak üzere N. Beyin Ankara'ya gittiği şayiası dolaşmaya başladı. Teftişte bulunan bankamız müfettişi beni çağırıp, tayinin çıktığı hakkında söylenti işittiğini, Nazilli'ye giderek araştırma yapmamı önerdi. Burası iktidar liderinin ilinin ilçesi, bunlar partinin ilde de isimleri geçen parti üyeleri idi. Yalnız partinin ilçe başkanıyla pek akort sayılmazlardı. İş icabı partinin ilçe başkanı yanıma gelmişti. Artık rahat olabilirsiniz, tayinim çıktı dedim. Yeminle haberi olmadığını ifade etti. 27 Mayıs

ihtilali sonrasında duyduğum kadarıyla N. beyin bu iş için Ankara'ya gitmesi için partide karar alınmış ve karar defterine kaydedilmiş. Bu da ileride çok işler açacaktı.

İzinlerde ailemle memleketimize giderdik . Eşimin babası ellili yılların başında , yolculuk esnasında uğradığı melun bir saldırı sonunda hayatını kaybettiğinden geride bıraktığı işlerini, ve gayri menkullerin idaresini, benim de okul ve çocukluk arkadaşım olan ağabeyi yürütüyordu. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde D.P iktidara gelmiş, bizimki ise C.H.P. in ilçe başkanlığını yürütüyor . Bu da kendisi için bir dezavantaj idi. Gençliği ve tecrübesizliği, ileriye görmesine engelliyor, babanın bıraktığı birikim erozyondaydı. Vadesinde ödeyemediği borçlarını tüm veresinin ortak mülkiyetinde olan gayri menkulleri ve hatta değerli bazı ev eşyasını , iradesi elden çıkarma yönündeydi. Bu yönde eşime baskı yapıyor, eşim yetiştirme tarzının verdiği terbiyenin etkisiyle açıkça karşı koyamıyordu. Bu da zaman,zaman derinden hissettiğimiz aile içi sıkıntımızdı. İznimizi geçirmekte bulunduğumuz sırada ailem üzerine uyguladıkları büyük baskı, aradan yıllar geçmesine karşın, hayatımın unutamadığım dilimlerini anılarım arasına kazınmıştır.

Çocuklarım kızamık geçiriyordu. Tayinimin çıktığı Uşak Ulubey ilçesine gitmemiz bir iki gün gecikti. Bu arada halefim gelip göreve başlamış, bende görevimden ayrılmıştım. İstifa etmeyi de düşündüm, ailem karşı çıktı. Ağustos sıcağında, ilçenin ortasında akan, ilçe halkının anonim kullandığı çeşmenin suyu dışında akar tatlı suyu olmayan Ulubey ilçesindeydik. Bize yeterli, üç oda birde salonu olan bir eve yerleştik. Oğlum üç tekerli bisikletini evin salonunda koştururdu. Su mu, onu rahmetli babam sağlamaya çalışırdı. Egeyedik ama geldiğimiz eğeye göre oldukça değişik bir yapı. Yeşil hemen, hemen yok gibi. Kırsal kesimde palamut ağaçları gelir kaynaklarındandı. Mahalli bir firma topladığı palamudu yurt dışına ihraç ederdi. Tarımda hububatın yanında daha çok afyon ekimi yer alırdı. İlçenin mahsulünü Toprak Mahsulleri ofisi, anlaşarak bankamızda yapardı. Bu da , kaçağı ve düşmanı çok olduğundan risk taşıyan bir işlemdi. Tanrıma şükürler olsun badiresiz bu tür işlemleri zamanında yaptık. Yakınlık ve dostluk kurduğumuz öğretmen arkadaşlar ve iktidar partisinin ilçe başkanı , çoktan ebediyete kavuştuğunu işittiğim Mustafa vardı. Bana göre o zaman hiçbir yerde rastlanmayacak bir parti başkanıydı. Kimseye aracı olmaz kimseye de hayır demez. Yanıma geldiği olur çay kahvemizi içer, bir şey demedim ha der giderdi. İstekte bulunan kişiye de uygun bir şey söyler gönlünü alırdı. Belediye başkanı da muhterem biriydi. Manifatura işiyle uğraşan iki kardeş vardı, ödemeleri pek muntazam olmaz çoğu kez senetleri protesto olurdu. Bir gün telefon etti; ilçe parti başkan yardımcısı ve belediye başkan vekili diye kendini tanıtıp, protesto ettiğimiz senedinin noterden geri almamızı istedi. Baş üstüne alınız, yalnız sen mikrofonun içersine parayı koy üfle dedim, ve kapadım. Adam şahlanıp nerelere kadar gitmemiş Uşak'ta parti yönetiminde bulunan ve mahalli bir gazete çıkaran liseden bir sınıf arkadaşım rastladım. Hoşbeşten sonra sizin oradan birisi taktı, ha bire hakkında şikayetlerde bulunuyor, ama tutarlı bir yeri yok dedi. İzmir'e geldiğimden bir süre sonra hastalığı nedeniyle hastanede tedavi gören bu kişiye, bir yakını benim aracılığımla gönderdiği parayı bizzat hastaneye kadar gidip, geçmiş olsun diyerek teslim ettim. İyileşmesinden sonra, kendisi de kardeşi de zaman , zaman ziyaretime gelmişlerdir.

27 mayıs ihtilalini bu ilçedeyken yaşadım .Askeri yönetim belediye ve parti başkanını birkaç kişiyle birlikte tutuklayıp Uşak'a götürmüştü. İlçede ihtilal liderliğini Askerlik şubesi başkanı albay yürütüyor olmasına karşın, o sırada ilçede

harita çalışmaları yapan ekipte bulunan ve daha sonraları ilçede kaymakamlığı yürütecek binbaşının sözünün etkinliğini de hissettim. Bir gün albay beni çağırması, gittiğimde binbaşıyla birlikte bir iki daha küçük rütbeli subay vardı. Albay tutuklanan kişileri sayıp döktükten sonra, başka kimler olmalı gibi bir soru attı ortaya. Bir an şaşırmıştım. Albayı ihtilal öncesinden biraz da olsa tanırdım, kibar ve aydın kişiliği vardı. Cesaretleterek, binbaşının yüzüne baktım, söyle der gibi başıyla işret yaptı. Bundan da güç alıp, albayım, sanırım kardeş kavgasına önlemek amacı güdüyor bu hareket, ben tutukladıklarınız dahil kimseden ne bir baskı ne de kötü bir şey görmedim dedim Albay yüzünü biraz ekşitti, sonra gülümsedi. Albayın odasından binbaşıyla birlikte çıkmıştık, imkanınız varsa tutukluları serbest kalmalarını sizden istesem dedim. Olumlu karşıladi, güvendiğin biriyle haber gönder iki üç gün içinde yerine getiririm dedi. Parti başkanı Mustafa'ya kardeşiyle haberi ilettim. İşyerime sabahları erken giderdim. Yine böyle bir gün sabahleyin iş yerime giderken, hemen karşıdaki iş yerinin önünde bir sandalyede Mustafa'yı oturur gördüm. Yanına gidip geçmiş olsun dedim. Kederlendi ve gözleri yaşardı, etrafına işaret ederek," bunların tamamı akrabam, yıllarca birlikte olduğum komşum, daha senin dışında kimse yanıma gelmedi diyerek elime yapıştı. Bu durumu beni çok üzmüştü. Bir gün binbaşını ziyaret ederek, ilçede vaktiyle çok yakın, kişiler arasında kırgınlık ve gerilim doğdu, bir ikisine birlikte ziyarette bulunsak yumuşama sağlarız dedim. Uygun gördü, önce Mustafa'ya sonra birkaç kişiye daha ziyaret ettik. Yarar sağlamıştık. Mustafa'dan uzun yıllar önemli günlerde tebrik kartı almışım. Yumuşamaya taraftar olmayan, ilçede bir kişi vardı, kardeşinin tabutunu taşıyan kişinin tutuklanmasını sağlamakla gurur duyan ilçenin yetiştirdiği hükümet tabibi doktor.

Çevrenin ve işin baskısıyla midemde sancılar oluyordu. Uşak devlet hastanesine baş vurdum. Yatırdılar, tetkikler sonunda ameliyat gerekli dediler. Uşak şubemizin yaşlı ve muhterem müdürü ameliyat durumunu işitince, burada olmayın İstanbul'da olmanızı sağlarız dedi. Hastanenin suları akılmıyordu, etrafta temiz sayılmazdı. Ameliyat olmayı istemediğimi, ve taburcu etmelerini söyledim. Kabul ettiler hastaneden ayrıldım. Evime dönmüştüm. Babam, öğleye yakın iş yerime termos içinde süt getirirdi. Zira bir çok yiyecek midemde ağrı yapardı. Bir gün öğretmen Kemal yoluma çıktı, Babam seni görmek istiyor bize gideceğiz deyip kolumdan tutup evlerine götürdü. Babası sağlık memurluğundan emekli, nurani yüzlü, sevecen bir insandı. Eve vardığımızda sofraya kurulmuş, ve sofrada bir misafir oturuyordu. Buyur edildim. Turşu, kızartma gibi dokunucu şeyler vardı sofrada. Teşekkür ettim ve bunların dokunacağını söyledim. Sofradaki kişi, ben doktorum, dokunursa çaresini buluruz deyip, sofraya çekti beni. Berber yedik, belirgin bir ağrı olmadı. Doktor meşgale tedavisi önerdi. İşim dışında değişik bir uğraşı bulmalıydım. Müdürümüz değişmişti, yeni gelen av hastasıydı. Pazar günleri ava giden guruba beni de dahil ettiler. Av sahasına girince nasıl ateş edileceğini gösterdiler. Av sahasında gurubumuzun ekserisi yamaca tırmanıp tepeye doğru çıkacaktı, bizde üç kişi vadiden sıyırarak gidecektik. Askerlik şubesinde görevli yüzbaşı hemen, hemen tüm çalı diplerini taşıyıp kuşları dışarıya çıkarmak isterdi. Çıkarmış olmalı idi ki silahının patlamasıyla birlikte bir keklik bize doğru yöneldi. Acemi halimle silahımı doğrultup ateşledim. Kuş vurulmuştu, yere düştü. Öyle bir heyecan sarmıştı ki ne kuşu alabildim ne de tüfekteki fişegi değiştirmeyi gücüm yetti. Yanımızdaki mahkeme katibi olan arkadaş kekliği belimdeki askıdaki yere takıp, fişegi de değiştirdi.. Avı düşürdüğümde öyle bir bağırılmıştım ki, vurdum.... O gün kimse başka

bir şey vuramamıştı. Her hafta sonu av kafilesine katılmaya başladım. Gerçekten bir süre sonra büyük oranda ağırlarım azalmıştı.

Kızım beş yaşındaydı, fakat okula gitme arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Öğretmen arkadaşlardan biri; bir önlük bir defter kalem sağla gönder, benim kızda onun gibi gelip gidiyor deyince, babam çocuğu hazırlayıp öğretmene teslim etti. Ummadığımız oluyordu, yıl başına doğru, gazetedeki yazıları heceleyerek okuduğunu gördük. 23 Nisan çocuk bayramında Arif Nihat Asya'nın bayrak şiirini çok düzgün okudu kürsüde. Yıl sonunda kayıt ederek sınıfı geçirmişlerdi.

Ulubey'den ayrılmamıza yakın, meşhur deresinin suyunu yukarıya çıkarma çalışmaları başlatılmıştı. Ayrılmamızdan sonra susuzlar suya kavuşmuş. Derede sebze ve meyve yetiştirilen çok küçük arazi parçaları halkın yeşil ihtiyacını da karşılıyordu. Vaktiyle derede faaliyet sürdüren tabak esnafı iş yerini uşak merkezine nakletmiş. Ulaşım üç kilometre kadar mesafedeki İnay istasyonundan trenle sağlanıyordu ekseriya. Kara yolu düzgün olmadığı gibi tarifeyle muntazam çalışan nakliye aracı yok gibiydi. İnay istasyonuna çalışan hurda bir otobüs vardı. Önceleri ekme fırını da yoktu. Uşak'tan ekme getirtirdik. Aynı şekilde lokanta da yoktu. İçki satışı söylentiye göre açıkta yapılmaz, içki bayisi evinden satış yaparmış. Daha sonraları bir fırın ile bir lokanta açıldı. Gerçek dışıdır tam bilmediğim, geçekliğini yalanlayan işitmediğim bir rivayet dolaşırdı. İmanın da aralarında bulunduğu bir gurup içkili eğlenti yapırlarken sabah ezanı okunmuş, imam siz devam edin, ben namazı kıldırıp geliyorum diyerek , ayrılmış .Namazda secdeden kalkacakları sırada hopbala Fadime deyivermiş Bireyler üzerindeki toplum baskısı nelere neden oluyor Bu gün televizyon ekranlarında oynayan oynayana. Kaçamak oynatmaya gerek kalmadı.

Kardeşim lise son sınıfta iken, yüksek tahsilini düşünerek. İzmir civarında bir yere naklimi istemiştım, yedek subaylığını yaparken Torbalı'ya atandım. Asker dönüşü İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisine kaydoldu. Bir taraftan da iş peşinde koştu. T. C Ziraat Bankası Milas şubesinde işe başladı. Annemle babam bekar olduğu için kardeşimle Milas'a gitti. İkinci kızım Nurhan Torbalı'da dünya geldi.

Bankanın malı, müdür, muavin, vezneci ve müfettiş için dört lojmanı, bina sıkıntısı olan ilçede bulunmaz bir nimetti personel için. Göreve başlamak için yalnız gelmişim eşimi ve çocuklarımı bir süreliğine memleketimizde bırakmışım. Hafiften soğuk günün sabahında mesai başlangıcından önce bankaya girdiğimde, holde yanan sobanın etrafında, ayakta ısınmak için toplanmış üç- dört kişi vardı .Müşterimi sandılar nedir kimse benimle pek ilgilenmeden aralarındaki konuşmaya devam ettiler. Arada bir , bir iki kelimeyle konuşmalarına dahil olduğum olduysa da kimsin diye merak edip soran olmadı. İçlerinden kısa boylu biri daha çok konuşuyor diğerleri dinliyordu. Mesai saati gelince sobanın etrafından ,yerlerine doğru yöneldiler. Fazla konuşanın yönü müdür odasıydı. Neyse tanıştık, hoşbeşten sonra çalışma yerimi gösterdi. Birbirimizi, karşılıklı epey tartmıştık. Torbalı İzmir'e yakın gelişmeye müsait, arazisi çok mümbit, sanayi henüz emeklemekte. Banka birimi Ajans olmakla birlikte şube ayarında iş hacmi vardı. Burada müdür olarak kalabilmesi için desteğinin büyük olması gerekirdi. Gerekeni görebiliyordu.

Vezneci ilçenin yerlisi dürüst biriydi. İş hacminden mi yoksa yetenekten mi akşamları kasasının tutması oldukça zorlanır, tüm personel yardıma koşardı. Çalışanların tümü güvenli ve işini biliyordu. İlçede birkaç tane pamuk çırçır, yine bir o kadar zeytin yağı fabrikaları vardı. Oldukça geniş olan zirai kredi kadar olmasa da, ticari kredi de vardı Ziraat bankası dışında bir iki banka daha faaliyette idi ilçede. Bir gün personelden bazılarının telaşa kapıya yöneldiğini gördüm. Bu sırada yanıma gelen M. Hanım geliyor diye telaş gösteriyordu. Az sonra yaşlıca fakat gösterişli bir hanımla uzun boylu bir erkek teşrif ettiler . Oturmaları için yer gösterdim, hanım oturdu, erkek sinirli tavırlarla ayakta dolanıyordu. Beyefendi buyurun oturun dediğimde, başını kapıya çevirip bir şey mırıldandı. Hanımda oturmasını söyleyince cevap vermeden odadan çıktı ve gitti. Daha önce geldiklerinde kapıda karşılanırken, benim bu yönde ilgimin olmayışı beyin tepkisine neden olmuştu. Sonradan öğrendim, hanım geniş arazi olan, Göllüce köyünün sahibi, yanındaki garabet derecesini bilmediğim, eski İzmir valilerinden birin oğluydu. Kredi kullanan bir müşteri... Sonradan hanımın tavrı değişti, yalnız gelip sohbete daldığı olurdu. İtalya'dan getirttiği koşu atları çiftliğinin ahırlarını dolduruyordu.

Tarım alanları Küçük Menderes vadisi ile cellat gölünün kurutulmasından oluşan topraklarda idi. 1938 yılında Nazilli basma fabrikasını açtıktan sonra İzmir'e gelirken tren cellat istasyonunda durmuş, beklemekteyken Atatürk sebebini sormuş; Cellat gölü taşmış, yolun durumunu öğrenmek için kılavuz gönderdik, o nedenle bekliyoruz demişler. Atatürk'te bu gölü kurutsunlar, istasyona ve ovaya sağlık adı verilsin demiş. Gölün kurutulmasıyla çok münbit bir arazi ortaya çıkmış. Torbalı'ya zenginlik getiren Sağlık ovası böyle doğmuş. İlçede hemen, hemen her türlü tarım vardı. Pamuk, tütün, incir, zeytin vb..

Civar ilçelerden, köylerden pek çok alıcı ve satıcın katıldığı Pazarın halkın ekonomisine etkisi büyüktü. Bir söylenti vardı; vaktiyle civar ilçelerden birisi Torbalı pazarına soğan satmaya geldiğinde, büyük yağmur olmuş, haftaya satarım diye açmadan soğanlarını pazarın bir yerinde bırakıp, haftaya gelmek üzere gitmiş, o da ne gelen haftada, daha sonrakinde hep yağmur. Adamcağız satamamış soğanlarına ,Perşembe günleri yağmur yağıyor mu diye sormuş...O sıralarda da çok yağış nedeniyle pamuk ekmede güçlük olurdu.

Ulubey'de alıştığım avcılık, burada da mümkündü. Ava meraklı epey kalabalık bir gurup vardı . Hafta sonlarında araba kiralanır, söke tarafları, menderes vadileri gibi keklik ve ördek avlaklarına gidilirdi. Gurubun içersinde, bize göre yaşlıca, hoş sohbet, eski bir ailenin oğlu Sadık bey isimli birisi vardı. Koca Mehmet isimli pamuk eksperliği yapan arkadaşı , Sadık beye pek yakın dolaşma diye ava çıkarken uyardı. Büyük Menderes nehrinin denize ulaştığı yerde ördek avı yapmak istemiştik. Akşam üzeri, ördek nehrin deniz kısmında kaynaşmaya başladı. Silah bir iki patladıysa da kimsede ördek yoktu. Vurulan olduysa da denizde kalmış, alınamamıştı. Hasılı arabayı bıraktığımız yöne doğru yürürken yanımda Sadık bey belirdi; aman sağa gitme, ya da aman sola gitme gibi , güya koruma niyetli ikazlara başladı. Dediğini mi yoksa tersini mi yapmalıydım. Pamuk tarlalarının tam nehir kenarından gediorduk. Bir tarafta nehir, diğer tarafta da tarlalarda çalışanların su çıkardığı adam boyu kuyucuklar vardı. Nihayet bu kuyucuklardan birine düştüm. Boğazıma deyin suya batmışım. Tüfeği tuttuğum elimi havaya kaldırıp sudan korumaya çalıştım. Koca Mehmet yetişti, arada bunları giy diye elime bir çamaşır

tutuşturdu. Her tarafım sır sıklımdı, çaresiz giydim. Uzun bir dondu. Boğazıma kadar kapatıyordu. Oradan da bağlamıştım. Eve geldiğimizde, arabadan inerken kimsenin görmemsi, kapımızı da babamın açmaması için dua ediyordum. Kıyafetim mezardan çıkmış hayalet gibiydi. Sadık beyin keyfine o gün diyecek yoktu Ebediyete çoktan intikal etmiştir. Tanrıdan rahmet dilerim.

Eşimin büyük ağabeyi memleketimizden ayrılıp, en küçük kardeşi ve annesi ile İstanbul'a, onun küçüğü diğer erkek kardeşini de yanına alarak İzmir'e yerleşmiş... Bazı hafta sonlarında eşim İzmir'e gitme arzusu taşır, hissettiğimiz bazı ihtiyaçlarımızı da gidermek üzere kardeşinde misafirliğimiz sırasında, annelerinden akraba oldukları sayılı iş sahiplerinden birinin beni görmek istediğini ileri sürerek, akşam saatleri sonrasında adeta gönülsüz ziyaretine götürdüler. Yaşlı olduğu kadar muhterem bir kişiydi. Konu açıldı; bizimkiler ihtiyaç duydukları bir miktar para için, bir bankadan kredi sağlanmasına aracılık etmesini istemişler. Bu nedenle benim ödeme garantisi vermeme istiyordu. Çalışmam karşılığında aldığım maaşım dışında ne gelirim, ne de servetim olmadığını, neye dayanarak bu istekte bulunduğunu sordum. Yine de isteğinde direnince, bizimkiler de baskıya başladılar. İmzalı taahhüdüm olamazdı, yaşlı zat sözün yeterli dedi. Çaresiz kabullendim. Bizimkiler bir minibüs almışlar, şehir içinde dolmuş yapıyorlardı. Uzaktan işleri izliyordum Gelir fena sayılmasa da gider daha çoktu. Her türlü olasılığı dikkate alarak senetlerinin vadesine kadar, her halükarda ödeme durumunda bırakılırsam diye hazırlık yapmıştım. Sürenin bitmesinden bir gün önce durumlarını sorduğumda, hazırlıklarının olduğunu senedi ödeyeceklerini ifade etiler. Eşim ve ben rahatlamıştık. Yanımızda paramız vardı. Eşimde gençti, bazı ihtiyaçlarını giderip evimize dönmüştük. Haftanın ilk günü öğleden sonra gibi oğlum işyerinde yanıma gelip, baba bir dede geldi, şimdi evimizde, annem seni evde bekliyor dedi. Anlamıştım, eşimin annesinden akrabası, bizimkileri istediği krediyi sağlayıveren muhterem zevat gelmiş olmalıydı. O sabah telefon etmiş kredinin günü geldiğini, bizimkilerden ses seda çıkmadığını ifade etmiş, bir gün önce yanlarından geldiğimi, bana ödeme için hazırlıklarının tamam olduğunu söylediklerini, ifade etmiştim. Şaşkın bir halde evimde kendisini karşıladım. Bizimkiler ödeme yapmak istemediklerini tehditkar bir ifadeyle söylemişler. Oda sözünü yerine getir diye gelmişti. Hazırladığım paranın bir kısmını harcamıştık. Durumu izah ettim, şu kadar noksan var, şu ziynet de alın borcunuzu yetecek kısmına kadar paraya çevirin dedim. Parayı kabul etti, ziynet sen paraya çevir gönderirsin deyip ayrıldı. Eşimde yıkılmıştı. İkimizin de düştüğümüz durum oldukça eziciydi. İşime döndüm ama olanları bir türlü hazmedemiyordum. Niçin yalan söylemişlerdi. Mademki hazırlayamamışlar neden doğruyu söylememişler, yoksa bir geçmişleri var, onu mu ödettirmek için bu yola baş vurmuşlardı. Bütün bunlar gözümün den geçerken beni araya koymalarını bir türlü anlamakta zorlanıyordum. Eşimde çok üzülmüş, ardımdan kardeşlerine bir mektup yazıp, kızgınlığını ve kırgınlığı ağır bir şekilde ifade etmiş. Dört beş gün sonra Muhterem telefon etti, seninkiler getirip ödediler, parayı bankanız havalesiyle gönderdim dedi. Bu olay, ömür boyu sürecek güvensizliği yaratmıştı. Bunları yazdığım için belki eşim kırılacak. Küçük oğlum otuz sekiz yaşında bu dayısını yakından görüp tanıyabilmişti.

Eşimin annesi de İzmir'e en küçük oğlu ile İstanbul'dan dönmüştü. Eşim annesine gittiğinde İstanbul'daki ağabeyinin orada olduğunu görmüş. Yanıma geldi. Yalnız olduğum için kendime eşimin hazırlayıp bıraktığı yemek dışında yiyecek olmadığından , bir şeyler daha ilave yaparak akşamı atlattık. Yaz mesaisi

uygulanmakta idi. Saat yedi buçukta başlıyor on dördte bitiyordu. Öğleden sonra Selçuk'a gidip bir kamyon karpuz alalım, İstanbul'da satar masraflarımı çıkarırım gibi bir düşünce ifade etti. Berberce gidip, pazarlık edip bir kamyon karpuz aldık, yüzüme baktı sen ödeyiver, satar gönderirim deyince bende para olmadığını ifade ettim. Geri döndük. Şaşıryordum, bu adam nereden nereye gelmişti. Ertesi gün durmadan bin lira vermeme istiyor, üç sonra İstanbul'dan göndereceğini söylüyordu. Ne kadar yok dediysem, masamın yanından ayrılmıyordu. İzmir Emlak Kredi Bankasında yapı tasarrufu hesabım var, fakat bunun dışında birikimim yoktu. Yeminlerle hemen göndereceğim sözüne kanıp buradan kendisine bin lira ödettim. Neyse ki giderken sattığı bir arsa bedelinden olan alacağı karşılığında aldığı vadesi dört yıl sonra gelecek bir senet bırakmıştı. Gönderirim dediği parayı ölünceye değin hatırlamadı bile. Bundan sonra Yapı tasarrufu hesabıma bir daha para yatırmadım, bu yolla da mesken edinemedim. Eşimin kardeşi, çocukluk ve okul arkadaşım, ölümünden sonra iyi idare edildiğinde hiç birini yoksun bırakmayacak bir servet bırakmış başarılı bir iş adamının en büyük evladı idi..İstanbul'da barınamamış Hollanda'ya işçi olarak gitmişti.

Müdürümüzle görünürde çok iyi anlaşır gibiydik. Bal sunar gibi yapıp iğneyi batırıyordu. Yapıcı önerilerimi, kabullenir görünürse de uygulamaya almaz, unutturmaya çalışırdı. Gayesini anlamakta zorlanır, güvenim sarsılırdı. Hukuk Fakültesindeki üniversite tahsilim devamsızlık nedeniyle yarım kalmıştı. Liseyi bitiren yeğenlerim üniversiteye girmek üzere İzmir'deki sınavlara katılmaları kolay olduğundan bizde kalıyordu ikisi. Onlara hem teşvik, hem de içimde kalan uhdeyi yok etmek için,ben de sınavlara gireyim diye beraber çalışmaya başladık. İzmir'deki İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisinin giriş sınavını kazanmıştım. Kaydımı yaptırmadan önce, İzmir'e uzak bir yere tayin ederler yine yarım bırakırım endişesiyle , Ankara'ya gidip Personel müdürümüze durumumu izah ettim, lojman nedeniyle bırakmayacaksanız, gerekirse unvanımı da alarak İzmir civarı bir yerde tahsilimi tamamlama imkanı tanınması yönünde ricada bulundum. Torbalı olamaz ama ikinci şıkkı düşünürüz gibi cevap verdi. Sevinerek torbalıya döndüm, Akademiye kaydımı yaptırdım. On, on beş gün kadar bir zaman geçmişti ki Patnos Müdürlüğüne tayinim çıktı.

Kızım Birsen İlkokulun birinci sınıfını Ulubey'de ikinci sınıfını da torbalı da devam etmiş, şimdi dördüncü sınıfa devam ediyor, okulda çok seviliyordu Çıkan tayin en çok bu yönde üzmüştü. Oğlum M. Turhan da ilk okula başlamıştı. Kasım 1063 sonu itibariyle görevimden ayrılıp yol hazırlığına başladım. Patnos'un soğğunun şiddetli olacağını düşünüp ileri yaşta olan babamla annemi Milas'ta kardeşimin yanında bıraktım. Babama torunlarından ayrılmak çok zor geldi. Bizimle gelmek için çok direndi ama imkansızdı, sağlığı kaldırmazdı oralara. Trene bindiğimizde vagonun penceresinden küçük bir cep kanyığı uzattı, soğukta yolda kalırsanız , azar, azar içerirsin diye tembihledi. Şaşırmıştım, babam hayatında ağzına içki koymamış biriydi. Tehlikeye koruyucu olsun diye çocuklara içirmekten çekinmiyordu. Eğinin ılık bir gününde trenimiz Tepeköy istasyonundan hareket etti. Üç çocuğum ve eşimle birlikte dört kişilik ailem yoldaydık. Aydın istasyonunun da Ablamın, rahmetli olan ilk eşinin annesi , Erzurum Ilıca da yedek subaylığını yapan oğlunun baba annesi torunun yanına gitmek üzere bize iltihak etti. Yolculuğumuzun üçüncü gecesinde Tercan istasyonunda bize karşılamaya gelen yeğenim ve eşi de iltihak etti. Gece yarısına doğru yeğenimin Ilıca da askeri lojmanlarındaki

evindeydik. Torbalı'daki ılık hava kalmamış, Sivas'tan itibaren soğukla birlikte yerlere kar kaplamıştı. Alışkın olmadığımız bir soğukla tanışıyoruz. Niyetimiz, birkaç gün Erzurum'da kalıp şehri dolaşıp tanımaktı. Burada tanıştığımız Patnos'la ilgili şahıslar, vakit kaybetmeden yola çıkmamızı, aksi halde Tahir geçidinin karla kaplanarak geçit vermeyebileceğini söylediler. Şoför yeri ve arkasında yolcu için oturma yeri olan bir kamyonla yola koyulduk. Horasan ilçesinde yollar tıkanığından şoförümüzün sağladığı bir otele sığındık . Ertesi sabah yoldaki konvoyla bizde dahil olduk Tahir dağı geçidine doğru yol alırken kar yolu tıkadı Kurtarma araçlarını beklemek üzere yol üzerindeki karayollarının sığınma evinde bir süre beklemek zorunda kaldık Bekçi ve eşi çok iyi davrandılar. Oğlum Turhan karı ilk defa gördüğünden şeker yağmış sanıyordu, dokunduğunda karın soğukluğunu hissedip şeker olmadığını anladı. Ağrı'da verilen molada kahvelerden birinde oturduk. Etraftan çay ısmarlıyorlardı.Çay kaşksız kıtlama içiliyor. Oldum olası fazla çay içemezdim, biter bitmez yenisi geliyordu, ret etmeyi de çekiyordum. Neyse ki şoför toparlanıp gidelim dedi de bende kurtuldum. Akşam karanlığında Patnos'taydık. Banka hizmet binası kiralık, biri müdür odası, diğeri servis olara kullanılan toprak dam örtülü, buralarda lüks sayılan bizim taraflarda kimsenin oturmayacağı basit bir binaydı. Yanımızda götürdüğümüz balyayı açıp müdür odasına yerleştik. Eşyalarımızın kalanı trenden alınıp arkadan gelecekti. Hizmet binasıyla aynı bahçe içersinde, yine aynı şahsa ait binayı adımıza kiralamıştı banka personeli. Bir miktarda odun ve kömür adımıza ayrılmıştı. Eşyamız gelinceye değin iki üç gün bir ailenin yanında kaldık. Evimiz iki oda bir holdü. Odanın birinin altında depo olarak kullanılmak üzere bir bodrum odası vardı. Bu nedenle ne kadar ısıtmaya çalışsanız burasını ısıtamazdık. Diğeri oda zemin üzereydi, yirmi dört saat sobasını yanık tutardık. Hizmet binasının önünden Vana giden ana yol geçer, evle bu yol arası her gün karla kaplanır, tahta kürekle açtırırdık. Çocuklarım okula gitmede oldukça zorlanırlardı. Hele oğlum Turhan'ın çantasını taşıırken elleri donardı.

Torbalı'dan ayrılmadan, babam çocukları yalnız bırakıp ava çıkmamı tembihlemiş yanıma tüfek aldırılmamıştı. Bir gün Kaymakam, hakimler, savcı, doktor, jandarma komutanı gibi ilçenin bürokratları toplu halde bir yere doğru gidiyorlardı. Gel senin için de aldık diyerek beni de yanlarına çağırdı. Meskun alanın dışına çıkınca, on beş yirmi metre kadar ileriye yarım tabaka gazete kağıdı serildi, Jandarma komutanı kaymakamdan başlayarak tek ,tek her kese yanında getirdiği av tüfeği ile atış yaptıırıyordu. Sıra bana gelmişti, önce güzelce nasıl ateş etmem gerektiğini anlattı, sonra mermiyi tüfeğe yerleştirdi ve bana verdi, haydi ateşle dedi. Tabii hedef yere serili gazete kağıdıydı. Ben olmaz diyerek boş bir hartuç istedim, havaya doğru at dedim. Şaşırıp yüzüme baktı, ısrarım üzerine dediğimi yapıp fişeği havaya fırlattı, Fişek havadayken tüfeği ateşledim, boş hartuç saçmaya takıldı ve ileride kara saplandı. Görememişlerdi, vuramadın diye yüzüme bakarlariken karın içinden madeni kısmına isabet eden saçma lekesi bulunan boş fişeği çıkarıp komutana gösterdim. Bu durum ilçede yayılacak ileride hayatımızı kurtarmada etkin olacaktı.

Av malzemesi satan yaşlıca bir adamcağız vardı. Huğlu yapısı bir tek tüfek aldım ondan. Havadaki cisme attığımda vurduğum etrafa yayılmıştı. İhtiyardan tüfek alacak olanlar, getirir tüfeği gösterir nasıl diye sorarlardı. İhtiyar muhteremdi,birlikte ava çıktığımızda yolumuza çıkan nehir benzeri suların sırtında geçirirdi beni. Çoktan ebediyete kavuşmuştur, rahmet diliyorum tanrıdan. Yerli halkın kimisi su borusundan yapılmış tüfeklerle, hayvanın tırnağından eskiyen naldan sökülen

mihların nalbant makasında doğranmış küçük parçalarını saçma yerine kullanırdı. Aslen Siirtli Ali isminde esnaflık yapan biri Satın aldığı kamyonu teslim almak üzere İzmir' gideceğini, gelirken ne getirmemi önerirsin gibiden bir şey sordu. Halkın neden saçma yerine mih kırığı kullandığını sordum. Saçmanın pahalı olduğunu söyledi. İki buçuk liraya satacağın saçma olsa alırlar mı dedim, neden olmasın dedi Torbalı'da iken iki buçuk liraya alıp kullandığımız A.A. firmasının imal ettiği saçma vardı. Onun İzmir'deki fabrikasının yerini tarif ettim. Gerçekten dönüşünde saçma getirdi, halk mih kullanmaktan kurtuldu, Ali de epey para kazandı.

Bankanın alacaklarının durumu pek iç açıcı değildi Zaman aşımı tehlikesi doğmuş, fakat bunu bilen hemen, hemen yok gibiydi. İcra takibinden asıl borçluları bulmak mümkün olmadığından sonuç almak çok güçtü. Hemen, hemen önceki yöneticiler sürelerini doldurup suya sabuna dokunmadan ayrılmışlardı. Durumu geniş bir rapor yaparak, Genel Müdürlüğümüzün zirai ve ticari kredi müdürlükleriyle personel müdürlüğüne bildirdim. Her hangi bir uygulamaya kalktığımızda şahsımın ve ailemin hayatının tehlikeye atılacağını da ilave ettim. Plasmanların tamamı donmuştu. Borcunu ödeyen yoktu, borçlanmak isteyen çoktu. Bu istekleri karşılamadığım için büyük tehditler ile yıldırıcı olaylarla karşılaşıyordum. Evim taşlanıyor, camları kırılıyordu. Jandarmanın koruması dahi yetersiz kalmaktaydı. Onlara göre her ne pahasına olursa olsun isteyene kasaya açıp vermeliydim. İlk defa ,traktör alması için açılan krediyi aradan on yılı aşmış zaman geçmesine rağmen ödemiş borçlu hakkında yaptığımız takibat, borçlunun her türlü kaçamağına karşın traktörün satışını sağlayarak alacağımızı tahsil etmekle başladı .Pek çok kişiye göre yaptığım saçmalıktı. Bana göre, onların ilgisizliği büyük görev kusuruydu. Yavaş, yavaş bazılarını kapatıp yenileyerek, en azından çoğunun bilmediği zaman aşımını kesiyordum. Çoğunluk ödemedi başka çare olmadığını anlamaya başlamıştı. Bir taraftan da taktiklerini sürdürmekte devam ediyorlardı. Bizzat genel Müdüre bakan düzeyindeki siyasilerle şikayet etmişler, sonuç alamayınca rüşvet alıyor iddiasına sarılmışlardı. Bu tip faaliyeti sürdürenlerle birlikte olan ilçenin ileri gelenlerinden aşireti diğerlerinin yanında zayıf kaldığından onlara birlik gözüken bir şahıs olanı biteni bana aktarıyordu. Bu şahsın esas amacını tam, tamına keşfedmeden Patnos'tan ayrıldım. İçi dışı bir değildi. Karşı karşıya kaldığım hayati tehlike yaratan durumları, il valisine, il garnizon komutanına , Genel Müdürümüze ve başbakan İsmet İnönü'ye telle bildirmişimdir Bankaların nicesinin, nice paraların battığı, batırıldığı günümüzde aynı durumla karşılaşsam ne yaparım diye soruyorum. Hey hat nereden nereye gelmişiz.

Herkes kışlık yiyeceğini yazdan temin edermiş, biz buraya on ikinci ayda gelmiş ve hiçbir tedarikimiz olmamıştı. Pazar kurulmadığı gibi gıda maddesi satan dükkan da yok gibiydi. Hayvancılığın yaygın olmasına karşın kasap dükkanı diye bir şey yoktu. Ancak ayağı, ya da boynuzu aralarındaki dalaş esnasında kırılmış bir koyun, önceden sağlanan iki kişiye satılır, sonra kesilirdi. Bir iki kilo değil, yarım koyunu almak zorundaydınız. Çoktan rahmetli olan savcı patates gönderir, bekar olan bu arkadaşına ben de yemeğinden gönderirdim. Ne peynir ne yoğurt bulmak mümkündü parayla, lakin parasız gönderecek çoktu. Kim kabul eder ki. Bir gün nereden aklına gelmişse leblebi diye tutturdu küçük kızım. Kimse ne olduğunu bilmiyordu. Erzurum'a giden bir esnafa sipariş ettim. Getirmişti ama leblebi suya batmıştı sanki.

Eşim, günlerden bir gün, ilçeye geldiğimizde misafir olduğumuz ailenin hanımına ziyarete gittiğinde, kırk yedi yaşındaki hanımın doğum sancısı çekmekte

olduğunu, doğum yapmakta zorlanıp bir türlü doğumun gerçekleşmediğini görmüş, kadın öldü ölecek. Kızken kendisine bir yakını kuranda bulunan, doğum sırasında okunabilecek bir dua göstermiş, bunu anımsayıp temin edilen kurandan bu duayı okumuş. Tanrının işi, kadın sağ ve salim doğum yapmış. Bizimkinin adı evliyaya çıktı. Bu olay da saldırıları kısmen de olsa frenledi. Kimseyle şahsi bir alış verişimiz yoktu. Sadece bankanın süresi içerisinde hatta pek çok sonra tahsil edilmemiş alacakları için idari ve yasal takip yürütüyordum.. Borçluların içinde kimler yoktu, İlçenin ileri gelen tüm bürokratları dahil, var ,yok her kes.

Malazgirt ile Patnos arasındaki bir köprü yıkılmış, direk ulaşım kesilmişti. Malazgirt'ten gelen ekip arabasını karşıda bırakacak , bizim taraftaki ekip köprüye kadar ihtiyaçlarını götürüp teslim edecekti Bankadaki odamda beklemekte iken, ilçenin iki hakimi ve savcısıyla birlikte liseden arkadaşım Mehmet Ali odama girdiler . Birden şaşırdım, Mehmet Ali 'ile sarıldık. Meğer o da Malazgirt'te hakim olarak tayin edilmiş, bizim adliyenin erkanı bankanın görevli aracından Mehmet Ali'yi yararlandırmam konusunda torpil yürütmeye gelmiş. Tanış olduğumuzu görünce şaşırdılar. Yine bir gün belediye otelinin önündeki kahvenin bahçesinde tavla oynadığım sırada ilçenin hükümet tabibi Ramazan bey arkamdan gelip gözlerimi kapadı, bil bakalım sana kimi getirdim dedi, gözlerimi açtı. Karşımda memleketten mahallemizin çocuğu Erdoğan duruyordu. Erdoğan hoş geldin, ama hayrola dedim. Doktor çıkmış, yakındaki Tutak ilçesine atanmış, Benim Patnos'ta olduğumu duyunca hafta sonunda görmeye gelmiş. Hani topalımız Halep'e kadar gitmiş ama biz Patnos'a kadar...

Patnos'a gelecek askeri birlikler için yapılmakta olan inşaatın kontrol mühendisliğini Mehmet isimli bir yedek subay yürütüyordu. Askerlik Şubesi Başkanı da Çanakkale taraflarından bir yüzbaşıydı. Bir gün Süphan dağı eteğindeki bir köyde erat yoklaması yapmak üzere giden yüzbaşıya Mehmet As teğmende takılmış, geçerken beni de birlikte av yaparız diye aldılar. Gerçekten Süphan dağı eteğindeki gölde ördek kaynamaktaydı Göle insan boyunu aşan sazlar kaplamıştı. Sazların arasında gördüğümüz ördeğe ateş ediyorduk. Fakat düştüğünü ve yerini göremiyorduk. Bulamasak da zevkliydi. Akşama doğru ne tarafa döndüysek hep su, bir türlü çıkışı bulamıyorduk. Karşılarda seyreden insanlar vardı. Hiç biri yaklaşmıyor ve yardımcı olamıyordu. Bin bir güçlkle karaya çıktık. Az önce sadece seyreden insanlar yanımıza koştu geldi. Geçmiş olsun dileğinde bulundular. Meğerse sazdan adalar gölün üstünde yüzermiş . Biz böyle bir adaya rastlamışız. Kurtulmamızı mucize diyordu yerliler.

Daha önceleri işitirdim: birden fazla köye sahip olan kişiler, bu köylerin topraklarında yaşayan insanlara fazla hak tanımadıkları gibi, üzerlerinde istedikleri gibi kural uygulayabiliyorlardı. Kimisi şih diye anılıyor, peygamber soyundan geldiği rivayet ediliyor, halk önünde yere kapanıp ayaklarını öpüyor. Köylerini dolaşmaya çıktığında , topraklarında oturan, nesi varsa yarısını ona veriyor. Bu gezinin adına da cer diyorlardı. Bir gün bu şihlerden birine rastladım: Atatürk'ün zamanında bunlar başka yerlerde iskana tabi kılınmış. Bu nedenle olacak, Atatürk aleyhinde bilinçli ve kışkırtıcı konuşmalar yapıyor, ileri yaşta olmasına karşın dikkatle benim tepkimi izlemek istiyordu. Yanından ayrılarak tepkimi ortaya koydum. Aradan bir zaman geçti, aynı şahsın kuraklık nedeniyle borçlarının erteleme talebi geldi. Keşif heyeti ile arazisine gittiğimizde, tarlasının hemen kıyısından , bir metre derinliği var yok nehir akmaktaydı. Niçin nehirden sulama yönüne

gitmediğini sorduğumda, ben ekdim Allah sulasın dedi. Bu bir mantık mı, yoksa kendine göre bir şeye karşı durmamıydı. Atatürk zamanında en ufak bir aksi hal yaratan olmaz, kimse kapısını kilitlemezdi diye konuşanlar rastlamıştım. Şimdi şaşırıp kaldığım durumlarla karşılaşmak sık ,sık oluyor, bunlar bu gün yaşadıklarımızın başlangıç ışıklarıymış.

Beklediğim tayininin çıktığını Ağrı Şubemiz müdürü İbrahim bey telefonla müjdeledi. O da yöremizdendi. Halefimi bekleme şartı koymuşlardı tayin emrime. Gelecek kimseden ses seda çıkmıyordu. Ne kadar bekleyecektim. Bir hafta kadar bekledikten sonra, muavine devir yapıp ayrılmama izin verilesi yönünde Genel Müdürlüğümüzden yetki istedim. Olumlu karşılandı. Bir akşam üzeri Van'dan gelip Erzurum istikametine giden bir kamyonu rastladık. Harekete hazırda beklettiğimiz eşyalarımızı da yükleyip yola koyulduk. O zamanlar karlar kalktıktan sonra hava kararınca yolculuk oldukça tehlikeliydi. Eşkuya yol keser, soyar ve kaçar. İyice kararmak üzereyken Horasan'daydık. Şoför soygun yerleri dışına çıktık diyerek rahatlatmak istedi. Erzurum da eşyamızı Demir Yollarına verecektik. Kamyonu yüküyle emniyetli bir yere bırakarak otele yerleştik. Ertesi günü eşyayla işimi tamamlayarak Ilıca'daki yeğenimin yanına gittik. Eşi doğum yapacağından, onlarda ertesi günü için memlekete gitme hazırlığında idiler. Sivas'a kadar berber yolculuk yaptık. Biz Sivas'ta trenden inip ilçesi İmranlı'ya otobüsle hareket ettik.

Üstünde ağaç cinsi örtüsü kalmamış adının renginde, çıplak dağ yamacından fışkırarak akan su, uzun yolculuğuna küçük bir dere büyüklüğünde, Kızıldağdan doğup Anadolu' topraklarında dolanmaya başlar Kızılırmak. Kaynağından uzaklaşırken, küçük büyük sular ile beslenerek büyür. Zara'ya kadar engebeli arazide çay görüntüsünde akışını sürdürür. Sularında nefis tatlı su balıkları barındırır. Kızıldağdan Zara düzlüğüne değin oluşan engebeler arasında acı su dereleri akar. Tarıma elverişli fazla, geniş arazi yoktur. Daha çok birkaç dekarlık küçük parçalarda buralardaki sakinlerin ihtiyacını gidermeye yönelik hububat cinslerinin tarımı yapılır. Yöre halkı daha çok geçim kaynağını büyük şehirlerde, emek karşılığı sağlamaya çalışır. Sonraları Almanya' da bu alanın içine girmiştir. Gurbette kazandığını gurbette harcamaz, kendi toprağına taşır. İlçe merkezi ve köylerinde yaşantı oldukça basittir. Su kenarlarında kavak ve söğüt ağaçlarına tek tük de olsa rastlanırsa da ahlat dışında meyve veren ağaca rastlamak pek olası değildir. Sebze ve meyve yetiştiğini hemen, hemen görmedim. Sivas'tan getiren olursa, yetişebilen alırdı. Bu gün olanaklar artmıştır sanıyorum.

Bir gecenin bastırmakta olan karalığında ulaştığımız İmranlı bu topraklar üzerinde, kızılırmak'ın ikiye böldüğü oldukça küçük bir ilçe, ancak yüzden fazla köyü vardı Etnik yapısı değişik olmasına karşın, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan yaşam hakimdi halkında. Bağlantısı yıllarca süren dostlarım olmuştu bu küçük ilçede. Bankanın, hemen, hemen vadesi geçmiş, batacak alacağı yoktu. Halk borçtan ve borçlanmaktan çekinirdi. Yirmi beş, elli lira gibi küçük çapta borçlanmak isteyenlere en az iki yüz elli lira almalarını önerdim . Kimi kabul etmedi, kimide korka, korka kabullendi .Fazla gördükleri miktarla besi hayvanı alıp mevcutlarına eklemelerini önerdim. Ertesi yıl durumlarından memnundular. Bazı aksaklıklar da oluyordu; geliriyle geçinmekte zorlanan bir öğretmen arkadaşın babası borcunu kapatamadığından, müteselsil borçlanma yapacak çevresi kredi kullanmakta gecikiyor, borçlunun öğretmen olan oğluna baskı yapıyor, o da bu baskının altında eziliyordu. Miktar da çok fazla bir şey değildi. Neyse üzüntüyü ortadan kaldıran çare

bulundu. Bir ya da bir iki köy arazisinin sahibi üç aile dışında geniş toprak sahibi zengin sayılacak kimseler yoktu. Bunlardan köy sahibi sayılan Durmuş ağayla ahbablığımız vardı. Beraber ava gider, onun bildiği av sahalarında keklik avı yapardık. Bir gün berberce Çulhalar köyü üstüne ava gitmiştik. Maalesef akşam üstü eli boş dönerken, köyden bir tavuk satın alıp belimdeki av çengeline taktım. İlçeye varışta Durmuş, keselim de öyle götür diyerek tavuğu kesti. Yine belime takmış evime doğru giderken, esnaftan birine rastladım, bastıran hafif karanlıktan cinsini seçememiş olacak, ne vurdun diye sordu, şakadan görmüyor musun kaz vurdum deyip geçtim. Akşam kahvedekilere banka müdürü kocaman kaz vurmuş diye bir söylenti uçurmuş, ertesi gün arayan arayana. Eh avcılar arasında böylesi olur. Durmuş ağa, siyasetten anlamazdı, ama A.P. ilçe başkanıydı

Merkez ilk okulu müdürü ve ilçe maarif memuru Muharrem ile halen devam eden yakın arkadaş ve dostluğumuz nedeniyle bir birimizi sık ,sık arardık. Sabahları erken kalkar, bazen buluşur mesai saati başlayana değin laflardık. Yine bir gün onun okuldaki odasında sabah mesai öncesi otururken, kırk yaşlarında uzunca boylu bir şahıs içeri girdi; Durucin okulu müdürlüğüne tayin edildim, iki gündür sizin gelmenizi beklemekteyim, ev tutmak istiyorum nereden tutmamı önerirsiniz gibilerden soru sordu, muharrem de bazı önerilerde bulunduktan sonra yanımızdan ayrıldı. Gerçekten Muharrem iki gün yoktu. Günler Cumartesi. Saat on gibi sabahki şahıs bankada yanıma geldi kayseri ilçelerinden birindeki Şubemiz ve ya Ajansımızın düzenlediği adına yazılı bir banka mevduat cüzdanı ile yine şu an yanılmıyorsam kayseri Milli Eğitim İl müdürlüğünden verilmiş kendisini tanıtan hüviyet cüzdanı vererek, kömür almak istediği ve kendisine ödeme yapmamızı istedi. Cüzdandaki kayda göre beş bin lirası vardı hesabında. Bu hesap bakiyesini çıkarıp dört bin beş yüz liralık bizdeki hesaba kaydettikten sonra beş yüz lirasını kendisine verdirdim ve karşının hesap cüzdanını geri alıp iade evrakı ile ilgili birimimize iade ettirdim. Saat on ikiye doğru ilçemiz kaymakamı telefon edip ava çıkmamızı ve hazır olmamı söyledi. Kasamız kapanmış mesainin bitimine az zaman kalmış idi. Birisiyle gönderdiği av kıyafetlerinin ardından kendisi de geldi, ilçe yakınındaki bir köye doğru ava çıktık. Kaymakam yeniydi. Bu nedenle kendisi henüz fazla tanınmıyordu, rastladığımız kişiler daha çok onun değil, para sahibinin yanına geliyordu. Kaymakamı onurlandırmak için paranın kokusu diye latife ediyordum. Pazartesi akşamüzeri mesai bitiminde bankamız personelinden birinin okumakta olduğu Hürriyet gazetesinde “Darende Ziraat Bankası dolandırıldı “ şeklinde bir yazı gözüme ilişince, gazete haberini incelediğimde Cumartesi günü gördüğümüz ve kendisine işlem yaptığımız ve şimdi de adının Halil Karadağlı Aslan olduğunu hatırladığım kişinin eşkali ile çakışan durum gördüm. Muharremi arayıp Durucin okulunuza tayin edilen kişinin tayini geldi mi kendisi şu an nerede gibi soru sorduğumda, Sivas Milli Eğitim müdürlüğünden; öğretmen tayinleri olduğunu, tayin emirlerini postaya verdiklerini, gelen öğretmenlerin bekletilmeden göreve başlatılması yönünde tel emri geldiğini, bunun dışında o kişiye ait henüz bir emir gelmediğini öğrenince aynı kişinin bizi de dolandırdığını anlamıştık. Genel Müdürlüğümüzle, hemen telefonla temasa geçtiğimde, iki üç gün önce telefonla civarımızın uyarılması yönünde Sivas şubemiz görevlendirilmiş, fakat bize uyarın olmamıştı. Yol üzeri değil diyerek bizi uyarmak gereği duymamışlar. O zamanlar şimdiki yol açık değildi. Yine araştırmam sonunda İsmi Halil Karadağlı Aslan olan bahis konusu olan şahıs, bizdeki işini bitirmesini takiben ilçeden kalkan otobüse binerek ayrılıp gitmiş. Böylece bir dolandırıcı elimizden kaçıp gitmişti. İşlem tamamen tarafımdan yaptırılmış, diğer personelin hiçbir kusuru yoktu. Muharrem

olmadığı iki gün içinde sahte öğretmen olduğunu sandığımız bu kişi ilçenin kaymakam, hakim gibi ileri gelen bürokratlar ile tanışmış, öğretmenler lokalinde de oturmuştu. Bankamızın teftişi esnasında yapılan incelemede , müfettişimize suçlu varsa yalnız benim. Personelin her hangi bir suçu olamaz. Ancak ilçenin kaymakamı, hakimi gibi ileri gelenlerine kendini inandırıp kandırmış kişi beni de kandırabilmişse, ben de fazla kusur olmasa gibilerden cevapta bulunmuştum.

Hafta sonlarında, katılmak isteyen memur arkadaşlarla birlikte ava çıkar, ilçenin köylerini, mezralarını bu vesile ile yakından tanıma fırsatı bulurduk. İlçede iki hakim vardı, bunlardan birisi ziraat teknisyeni iken, Hukuk Fakültesini bitirmiş, memuriyet süresi uzun olduğundan yaşlıca idi. Diğeri ona nazaran oldukça genç, biraz kilolu olduğundan zayıflama amacıyla av gurubumuza ilk katılanlar arasında idi. Çoktan ebediyete kavuşan, verdiği karaları temyiz makamınca onanmasıyla temayüz eden, hasta oğluma kanını veren bu kişiyi saygı ile anar, tanrıdan rahmet dilerim. Kendisiyle bir gün av sahasında yakın gidiyorduk, müdür vahşi bir havan geliyor diye bağırdığını duydum, hemen tüfeğime daha etkili bir mermi yerleştirdim, bakındığımda kaçmakta olan tilkiyi gördüm, tetiğe dokunup tüfeğimi ateşledim. Atış boşa idi. Ama vurdum dedim. Tilki menzilden çıkınca hemen yere yatıp etrafını bakınca, hakim İlyas, vurduğuma inanmış olacak ki neresinden vurdun deyince, sol arka ayağının baş parmağının tırnağından cevabım hem çok güldürmüş, hem de gözlük kullanmamı imalıyarak , kör nasıl oldu da gördün dedi. Av da zaman, zaman bu tip latife ve sataşmalar hoş görülürdü.

Bankada hizmetli olarak çalışan Ali Pazar günleri erken saatte kalkar ne tarafa gittiğini sorar, söylemezsem kollar mutlaka tespit ederdi. Bir gün Durmuş ağa ile Aşağı Keşlik köyü civarında av yaparken, vaktin geçtiğini fark etmemişiz. Vasıta geçen ana yola ulaştığımızda hava iyice kararmış, ilçeye giden çıkmadığından yürüyerek gitme durumunda idik. Fakat mesafe epeyce vardı. Derken kaşımızdan bir kamyon gelip önümüzde durdu. Bizim Ali dönmediğimizi anlayınca Muharrem hocayı bulmuş. O da ilçede yol çalışması yapan kara yolları ekibine rica ederek , kamyon sağlamış, Ali ile birlikte bizi almaya gelmişlerdi.

7 Eylül 1975 günü oğlumuz Mehmet Aydın dünyaya gelmişti. 7 Eylülün Aydın ilimizin kurtuluş günü, babamın isminin Mehmet olması nedeniyle Ona Mehmet Aydın adını vermiştik. 7 aylık kadarken hastalandı, Sivas hastanesinde bir süre tedavi gördü. Kan verilmesi gerektiğinde Hakim İlyas bey , kanının uyduğundan kan vermek istedi. Bir gece birlikte Sivas'a gittik, ondan alınan kan oğluma verildi. Küçük yerlerde insanlar arasında kaynaşma bir başka oluyor. Tekrar tanrıdan rahmet niyaz ediyorum. Oğlumun tedavisi sonuç vermiş, nekahet süresinde iken ilçede yaygın olan kızamık Onu da yakalamış 9 aylık iken dünyaya veda etmişti. Kaybolmaması için bu gibi işlerle iştiğal eden bir ustadan mezarını yapmasını istedim. Adamcağız inşaatı bitirince, gösterdi. Teşekkür edip parasını verirken, Müdür bey ! ben ölünceye değin bu mezarı bakarım dedi. Sağ ol deyip yüzüne niçin dercesine baktığımda, “sen benim torunumun cesedinin kesilip doğranmasına engelledin, bu da benim görevim olsun” dedi. Hatırlamıştım: bu kimsenin oturduğu Aşağı Çulha köyüne, köylülerin ihtiyacı zirai krediyi dağıtmak için, noter görevini gören mahkeme baş katibi,ve bankamız personeli ile temin edilen bir otoyla giderken arabanın dikiz aynasından, başındaki kasketten orta okul öğrencisi olduğu anlaşılan on bir, on iki yaşlarında bir çocuk arabanın arkasından sarkmak istiyordu. Hemen arabayı durdurup çocuğu içeri alalım dedim şoföre. Durduğumuz da çocuk kaçarak

uzaklaştı. Köye varıncaya değin hareketini iki üç kez tekrarladı. Köye vardığımızda senetlerin yazımı için personeli görevlendirdim, hazır oluncaya değin, başkatiple birlikte köylünün sağladığı atlarla avlanmak için köy yakınına gittik. Dönüş yolunda koşarak bir köylü yaklaştı, ilçeye doktor almaya gideceğini söyleyerek bindiğim atı kendisine vermemi istedi. İsteğini hemen karşıladım. Personele ulaşım kredi işlemini tamamladığımız da gelen birisi doktorun beni çağırdığını söyledi. Baş katip aynı zamanda Savcı vekili de olduğundan benden önce işini tamamlayıp doktorun olduğu yere gitmişti. Çağrılan eve vardığımda; köye gelirken arabamıza sarmak isteyen çocuğun, köydeki evlerin badanası için kullanılan topraktan kazıp getirmek için gittiği yerde göçük olmuş, altında kalan çocuk çıkarılıp getirilmiş ama durumu ağır ve ölmek üzere idi. Doktorla Baş katibin arası limoni. Çocuğun dedesi, , cesede otopsi yapılmaması için doktora ve baş katibe yalvarmakta. Doktora ölüm sebebi belli ise otopsi yapılmazsa olmaz mı dediğimde savcı vekili kabul ederse olabilir dedi. İkisi anlaştı, çoğun cesedine otopsi yapılmadı. Dede bunu unutmamış ve bana yukarıda aktardığım vaatte bulunmuştu.

Kiralık hizmet binasının üstende üç oda, mutfak ve holden oluşan mesken kirası oturan tarafından ödenme kaydıyla alt katla birlikte kiralanmıştı. İlçenin durumuna göre oldukça elverişli sayılır idi. Ahşap olmasıyla alt katın ısıtılmasından yararlanırdı. Binanın arkasında söğüt ve kavak ağaçlarından oluşan ağaçlıklı bahçe ırmağa doğru uzanıyordu. Kar sularının erimesiyle ırmağın suyu kabarır, daha sonraları küçük bir dere gibi kalırdı. Karşıda, hemen köprüünün bittiği yerde, betonarme üç katlı, ilçenin durumuna göre oldukça iyi sayılabilen Dursun ağanın binası vardı. Zemin sinema, birinci kat otel, ikinci kat öğretmenler lokali idi. Binanın sahibi Durmuş ağa, inşaat işçiliğinin her türlüüne eli yatkın becerikli olduğu gibi ilişki kurmasını bilen ve kendini kabul ettiren bir kişiliğe sahipti. Yirmi yıl kadar önce eşini kaybettiğinden, giysileri tümünden eskilerdendi. Adetleri üzere yası devam ettiği sürece yeni giymiyorlardı. Dürüst ve sempatik kişiliği olan Dursun Ağa ile sağlıklı diyalogumuz vardı. Kendisine takıldığım olur, hoş görü gösterir, simasında gülücükler belirirdi. Bir gün Muharrem hoca; şunu yastan çıkaralım. Almanya da oğlu var, ona baban yastan çıkacak , yeni giysiler sağla gönder diyelim şeklinde bir düşüncesini ortaya koydu. Ve uyguladı. Oğlu istenileni göndermiş, Dursun giyinip kuşanıp öğretmen lokalinde oturmakta iken, Muharrem telefon etti; Dursun'u kutlamaya gidelim dedi. Yanına vardığımızda sevinç belirtileri yüzünden okunuyordu. Muharrem de takılmadan edemezdi: düğüne falan mı gideceksin, bunları kimden ödünç aldın demesiyle dursun fırlayıp gitti, bir daha yenilerini giydiğini göremedim. İsmet Paşayı çok sever, hakkında yerici laf edenle hemen takışırdı. İlçenin çoğunluğunun sevgisini kazanmıştı. Yaptığı binanın henüz ilçede bir benzeri yoktu. Lokalin balkonundan, güneşin ışıklarının nehrin sularında yansımaları seyretmenin doyumunu almazdı. Sularda ateş kıvıllığı hasıl olurdu.

Nedense memurların lokaline uğradığımı pek hatırlamıyorum. Öğretmenler lokali her türlü ihtiyacımızı karşılar idi. Muharrem bir şişe gönder diye haber salar, bende hemen isteğini sağladım. Bazen da lokalde mangal yakar, Sivas'tan getirttiği leblebiyi de sofraya kor, ziyafet çekerdi. Hayatımda rastladığım, unuttuğum ve unutamadığım can dostumdu. İkimizde emekli olduktan sonra iletişimimiz aksadı. Osman hoca ayrı bir dostu. Aile nüfusu kalabalık olduğundan ekonomik darlık çekerdi. Bu yönünü hem kollar, hem de takılırdık. Muharrem plan yapmış, Osman hocayı da yanımıza alıp arabayla Kızıldağ eteğine doğru gidecektik. Arabayı döndürürken karın etkisi ile kayıyormuş süsü vererek, taş koyun diye bağıracaktım.

Muharrem Osman'ı da alıp arabadan inince , ben gazlayıp ilerdeki tepenin arkasına sarkacaktım. Burada dönüşlerini beklerken, Osman onları bırakıp gittiğimi sanacak, kızgınlığını Muharrem seyredecekti. Plan gerçekleşti, arkamdan; kör, firene bas, gaza basıyordun diye bağıyordu. Neyse ki tepenin başında belirdiklerinde yüzünde gülücükler belirmişti. Çoktan ebediyete kavuştuğunu işittiğim bu dosta da tanrıdan rahmet diliyorum.

Günlerden bir gün ırmak kenarında kavak ağaçlarının bulunduğu bir yere av gayesiyle gitmiştik. Muharrem bir kuştan bahsediyordu, gördüğümü hatırlamıyordum. Nihayet kuş ağaca konmuş, gösterdi. Az sonra kuş vurulmuş ağacın dibine düşmüştü. Muharrem düştü, düştü diye bağıınca, ne duruyorsun kaçmadan koşup alsana dedim. Gerçekten koştu ve kuşu getirdi. Yüzüne bakıp, işte böyle olacak deyince birden anlamıştı. Bir taş kaparak arkamdan koşturuyordu. Benim bu şakam da biraz ağır kaçmıştı. Özür diledim.

Tekel memuru da ava meraklı olduğundan bizim gurupla ava geldiği olurdu. Yine birlikte avlandığımız bir gün yanında altın renkli bir köpek belirdi, sorduğumda Zara'lı bir dostuna ait olduğunu , bir süreliğine getirdiğini söyledi. O gün kimse vurduğunu bulamamıştı. Meğer sahibi özel olarak köpeği hırsız yetiştirmiş, zira avladıklarını satarak geçimini sağlarmış. O gün köpek avların tamamını tekeliye taşımış. Hoşuma gitmişti, bir süreliğine verirmisin diye bir teklifte bulundum. Kabul etti. Alışması için yanımda gezdiriyor, saman doldurduğum bir sandıkta yatmasını sağlıyordum. Alıştığını sandıktan sonra , bir arkadaşla birlikte ava çıktık. Patlattığım silahın ardından düşen kekliği getireceğini umarken, bir de baktım ne keklik ve nede köpek vardı. Keklik bir tarafa ama, köpek emanet, tekeliye de emanetti. Yollarda rastladıklarımıza sora ,sora döndük. Tekelci her akşamüzeri satış hasılatlarını yatırmak için bankaya gelirdi. Köpeği sorar düşüncesiyle o sıra görünmemek için çabalardım. Köpeğe Makkariyos diye ad takmıştım. Bir gün Muharrem: senin makkariyos tekelinin evinde, merdivenlerden inip çıkışını gördüm dedi. Rahatlamıştım, fakat nasıl oluyordu. Tekelciyle karşılaştığımda, köpeğin yaptığını anlatınca , samanda yatırmışsın, o karyolada yatmaya alışkın , onun için kaçtı geldi dedi.

Tarımın her çeşidine elverişli arazi yoksa da Patnos'a nazaran gıda maddesi temininde zorluk daha azdı. Her gün kasapta koyun ve sığır eti bulunurdu. Haftada bir kez Sivas halinden sebze ve meyve getiren manav, kısmen de olsa ihtiyacımızı karşılamaya yetiyordu. Yaz aylarında hafta da bir gün pazar kurulur, köylü, üretiminden artırdığı gıda türü çeşitli ürününü getirir satardı. Evde yazları suyu akan, kışları don nedeniyle akmayan çeşme su ihtiyacını belirli aylarda karşılar, diğer zamanlarda Medo isimli şahsın, devamlı akan çeşmeden doldurarak para karşılığı evlere taşıdığı, günde iki gaz tenekesi dolusu su ile ihtiyacımızı karşılamaya çalışırdık. Medo'nun aylık, su taşıma ücreti on lira idi. Yaz aylarında sığırtmaçlık yaparak nafakasını sağlamaya çalışan bir garibandı. Çamaşır günlerinde fazla getirdiği su için ayrıca yardım eder gönlünü alırdık. Taşıma ücretinin aylık miktarının artırılmasını başkaları istemediği için el altından kollardık. Komşularına rica ettim, bakın sizin hayvanlarınızı güdüyor. Sizinkilerin arasına bir tane hayvan katalım teklifim pek kolay kabul görmedi. Ona şahsi kefil olmuştum. Borcunu vadesinden çok önce kapattı. Bu bile zavallıya büyük destek olmuş, nafakasını artırmıştı.

Kara deniz yöresinden, arıcılıkla işgal eden yaşlıca bir şahıs oğluyla kamyonlarına yükledikleri arıların Kızıldağ'a getirir, elde ettiği bal tenekelere yerleştirir, bunları mahalli PTT idaresine damgalatır, İstanbul'daki daha çok otellerden oluşan müşterilerine gönderirdi. İhtiyacı için ilçeye indiğinde mutlaka yanıma uğrar, ihtiyacını görür, bu arada sohbede ederdik. Karların kalkmasından sonra Kızıldağ'ın küçük su gözelerinin ıslattığı topraklarda biten çeşitli çiçekler, arıların sevdiği bal deposu imiş. Piyasada çok yüksek fiyata alıcı bulmuş. Yöre halkının neden bu yöne fazla meyli olmadığını araştırdım. Kızıldağ'da arıların yayılması ancak iki ay mümkündü. Diğer zamanlarda müsait iklimli yörelere arının taşınarak, oraların çiçeklerinden sağlanan bal yetiştiricisine ekonomik ferahlık sağlayacaktı. Bunu yapabilecek bal üreticisine rastlamadım. Eski kara kovanlar ile arıcılık yapan küçük çaplı üreticiler vardı. İkinci bir neden, genç ve dinamik nüfus çalışmak için işi arayan yörelere gidiyor, bu gibi uğraşlara yönelmiyordu.

Görevimle ilgili çalışmaktan, her türlü imkan ve olanaktan yoksun olmasına karşın, haz duyduğum, bu küçük Anadolu kasabasından ayrılmamız kolay olmadı. Genel Müdürümüz yöredendi. Patnos'ta iken içinde bulunduğumuz sıkıntılı günlerden sanırım haberdardı. Bir gün yedi sekiz kişilik bir parlamenter ziyaretime geldiler. Hepside Sivas temsilcileriydi. Dobra konuştular: seçmenin, yörenin istek ve şikayetlerini ilgili mercilere iletmenin kendileri için adeta bir görev gibi olduğunu, fakat bankamız genel müdürünün, İmranlı müdürü için sakın gelmeyin dediğini nakledip, bunun için seni tanımaya geldik dediler. Gurur duymuştum. Sanırım onlar da memnun ayrıldılar.

Oğlumun ölümünden sonra, evimizin karşısında olan mezarlığı görmek eşi mi perişan ediyordu. Naklimi istedim. İsteğim bir türlü gerçekleşmemişti. Ankara'da personel müdürüne çıkıp isteğimi yeniledim. Sürem dolmuştu. Tayinim normal şartlarda yapılabilirdi. Personel müdürü, sonradan Genel Müdür muavinliği de yapan dürüst ve saygı duyduğum bir kimseydi. Biraz düşündükten sonra, Genel Müdür Muavini beyle bir görüşsen önerisinde bulundu. Bu öneri üzerine yaptığım görüşmeden sonra Saruhanlı'ya atanmışım.

Fakir ve okul yüzü görmemiş bir çocuk köyün çobanlığına yapmaktayken köy imamından dinsel bilgilerle birlikte Arap harfleriyle okuyup yazma öğrenir. Bunun üzerine neden okulun öğrettiklerini de öğrenmeyeyim diyerek ilkokulu, ardından da orta okulu bitirir. Tanıdığım da liseyi bitirmek üzereydi. Kafasında hukuk öğrenimi vardı. Gördüğünü kavrayan zeki bir köy çocuğu. Çevrenin dikkatini çekince imamlık yapmış, ardından da ilçe müftüsü olmuştu. Çok zeki gördüğünü fotoğraf makinesi gibi hemen zapteden bir zekası vardı. Bir taraftan müftülüğü yürütürken , kardeşini sağladığı kamyonla nakliyecilik yaptırıyordu. Tayinimin çıktığını öğrenince, taşınmamı “kardeşimin kamyonu ile yapalım” diye teklifte bulundu, anlaşma sağlamıştık. Küçük yerlerde, nadiren çıkan bu neviden işler aynı işi yapan esnaf arasında ekseriya sürüşme yaratır. Anlaşmamızdan sonra, başka bir kamyoncu haberimiz olaydı fiyatı kırdık diyerek işi kapmak istedi. Kısmet onunmuş, sana da nasip çıkar diyerek gönlünü almaya çalıştım.

Bir sabah gün doğumunda, eşyamızı yüklediğimiz kamyonla hepimiz yerleşip İmranlı'ya veda ederek yola koyulduk. O gün akşamdan sonra Ankara'ya ulaştık. Ağustos sıcağının yakıcı güneşi yolculuğumuzu güçleştiriyor, çoluk çocuk hepimiz bunalıyorduk. Öğleden sonra Saruhanlı'ya ulaştık. Benden önceki müdür

evraklardaki boş kalmış yerlere imzalamakla meşguldü. Kendisini önceden tanırdım, oğullarından biri ile görevli olduğum yıllarda Torbalı'da çalışmıştık. Bana göre oldukça yaşlı bir meslektaştı Banka çalışanları, yerleşmede acele etmememi, zira eski müdürün tayininin iptalinin mümkün olduğunu ifade ettiler. Eski genel müdürlerimizden Mithat Dülge Manisa senatörlüğüne adaylığını koymuş, Müdür Muzaffer beyle köyleri dolaşıyorlar, burada kalmasını sağlayacağına dair vaatte bulunmuş. Muzafferin tayini Kuyucak'a çıkmıştı Beni oraya kaydırırlarsa kabul ederdim. Eşyalarımı geçici olarak bir yere boşalttık. Kamyon boş dönmek istemiyordu. Saruhan'lı bol miktarda karpuz yetiştirmiş, kamyonu bununla doldurup yolcu ettik. Taşıyıcı çok memnundu. Söylenti üzerine beklentide iken, halefim, "Mithat bey tayininin mümkün olmadığını, bu nedenle buradan ayrılmam gerektiğini söyledi, senin için bilmem ama ben burada kalsam iyi olacaktı" gibilerden fikrini beyan etti. Olan bitenden habersizdim. Ancak yorumu fazla zor değildi. 27 Mayıs ihtilali sonrasında Ulubey de görevli iken iki kez mahkemeye çağırılmış, Bozdoğan'dan ayrılmamı sağlayan tayinin nasıl çıktığı sorulmuştu. Birinci sorguyu ihtilalin bir birimi, ikincisini Ankara mahkemelerinden biri talep etmişti. Bu sorguda Mithat Dülge adı geçtiğini anımsadım. Bilemezdim, belki eski Genel Müdürümüz de hatırlamış olabilirdi

Kiralık olan hizmet binamız ,büyükçe bir binanın alt katında iş yeri olarak yapılmış bölümlerinden biri idi. Üst kattaki dairelerden birini kiralayıp, eşyalarımızı taşıyarak yerleştik. Görevi teslim aldığımda zirai kredi hacminin oldukça yüksek olduğunu gördüm. Gediz nehrinin suladığı, verimli ve münbit topraklar ilçe hudutları içindeydi. Pamuk, üzüm ve tütün yetiştirilen başlıca ürün çeşitleri idi. Zengin toprakları olan çiftçinin de zengin olması gerekirdi. Köylerin durumunu görmek için yaptığım gezilerde, traktörlere ya da kamyonlara yüklenmiş tütün balyalarının taşındığını gördüm. Henüz piyasası açılmadığından tütünün nakli olmamalıydı. Araştırdığımda düşük fiyatla kara borsa satış olduğunu, bazı büyük firmaların bu şekilde, üreticiye kredi sağlar gibi bir görüntü verdiğini öğrendim. Üreticinin deposunda bulunan tütünler için sürüm ve satış kredisi verecek olursak karaborsanın duracağını anlayıp, müstahsili bu yönde bilgilendirip kara borsa tütün satışını durdurmalarını istedim. Gereği yapıldı ve kara borsa durdu. Nereden bilirdim, deliğe çomak soktuğumu. Bu işi yapan büyüklerin hedefi olmuşum. Yerli olan personelin bir kısmı bu yönde yapmak zorunda kaldığımız fazla mesaiye katılmak istemiyor çeşitli bahaneler yaratıyordu. Bina sahibimiz bu tür dalaverelere karışmayan, ürününü bekletip değerlendirince satan, varlığı yerinde hesabını bilen biriydi. Toprak daha çok miras yoluyla geldiğinden, ekonominin kuralları yaşantılarında fazla yer tutmuyor, daha çok savurganlık seziliyordu. İhtilal öncesi büyük oranda borçlanmışlardan birinin borçları akrabalarının teminatı altına alınarak , borç bölümlere ayrılmıştı. Henüz geçmişi eski olmayan Ajansa Manisa Şubesinde devredilmişti bunlar. Kendilerine siyasi etkinlik yaratmış, iş takibini kendine adeta meslek edinmiş bunlardan biri, borçlarını kapatmadığı gibi, yeni borçlar sağlamak için aklına geleni yapmaktan çekinmiyordu. Kırık dökük bir evi dışında varlığı olmayan bir kimseye elli bin lira kredi açılması yönünde benden önce başlattığı fakat genel müdürlüğün uygun görmediği isteğini yine yenilemişti. Biraz araştırma yapınca Ankara'da etkin kişilerle yakınlığı olduğu, belediyedeki başkanlık görevinden ziyade Ankara'da iş takibi yapıp komisyon sağladığı rivayet ediliyordu. Yaptıracağı talebi inceletip, gereği için Genel Müdürlüğe sunduk. Gelen cevap olumsuzdu. Fakat çeşitli yönden baskı devam etmekteydi. Bu arada, Maliye kredi kullanan müstahsilin beyan ettiği ekim sahasının bildirilmesini istemişti. Tabi ki

beyannamesinde yazılı olanı bildirmek zorundaydık. Bu da ayrı bir gerilim nedeni olmuştu. Bankada teftiş başlamıştı. Müfettiş Manisalı, sabah gelir akşam döner idi. Bir sabah gelirirken Askerlik Şubesi Başkanı Albaya rastlamış, teftişe başladığından beri müdürü göremiyoruz gibisinden konuşma geçmiş aralarında. Müfettiş bunu nakledip, siz ziyaretlerinizi aksamayın dedi. Bankaya bağlı manyetolu paralel kullanılan tek telefon vardı. Banka dışında bulunduğum bir anda, Genel Müdürlükten Zirai Krediler müdürü telefonla beni aramış, telefonu açan müfettişimize gelince kendisini aramamı söylemiş. Müfettiş bunu bana nakledince, bir yanık kokusu geldi burnuma Normal olarak Genel Müdürlükle halledilecek bir beklentili işimiz yoktu. Bu Belediye başkanıyla ilgili olmalıydı. Müfettişe ben açmayacağım, ancak tekrar arayacaklar, lütfen paralel telefonda konuşmayı dinlermisiniz dedim. Gerçekten çok geçmeden yine aradılar. Kendini Zirai Krediler Müdürü olarak tanıttı, takındığı sert bir üslupla ; Genel Müdürün emrini bildiriyorum, (malum kişiye) adını söyleyerek, bu şahsa elli bin lira tavukçuluk kredisi açmanı istiyoruz dedi. Benden önceki müdür zamanında, ve benim zamanımda bu konuda Genel Müdürlüğümüze bildirdiğimiz teklifler geri çevrildi, nasıl bir formülle kredinin açılacağını sorunca, onu bunu bilmem Genel Müdürün emri, yerine getireceksin dedi. O zaman, bu emri telle teyit etmesini istedim. Celallenmişti. Ben sizin Zirai Krediler müdürü olduğunuzu başka türlü nasıl bilirim deyip teyit etmiyorsanız bir daha rahatsız etmeyin deyip telefonu kapadım. Sinirden titriyordum .Müfettiş konuşmaları dinlemişti. Genel Müdüre yazacağım bir yazıyla, bu tip emirleri yerine getiremeyeceğimi ve görevden affedilmemi isteyeceğimi söyleyince Müfettiş bunu yapmamam yönünde önerde bulundu ise de vazgeçmedim. Zira bundan sonra her şey yapabilirlerdi. Çok geçmeden Personel müdürümüzün imzasını taşıyan bir yazı aldım. Rahatsız edildiğimin Genel Müdürlüğümüzce de anlaşıldığı, çalışmamdan memnun oldukları ve aynı tempoda çalışmamı isteyip, başarılar diliyorlardı. Ama çok geçmeden Dikili'ye tayinim çıktı. Nereden sağladıysa mahalli Saruhanlı Gazetesi, haberi basmış, sağladığı kişiler ile gazeteyi dağıtmaktaydı. Haber yayılınca çok kişinin tepkisini çekti. Parlamento üyelerinden bazıları ziyaretime gelip konuyla ilgilenmeleri için iznimi istiyorlardı. Tümüne teşekkür ettim, isteklerini kabul edemeyeceğimi bildirdim Buna rağmen devreye giren oldu sanırım. Şube başkanı da bunlardandı. Bu arada tayinim iptal edildi, yine yerimde kalacaktım. Bundan sonra başka türlü baskılar başlayacaktı: seni biz bıraktırdık, şunu yap gibi . Alınmam yönünde ısrar ettim Artık burada kalamazdım. Kızım orta okulu bitirmekte idi. Arkadan diğer çocuklarımda geliyordu. Tahsillerini sağlayabilmek için, lise ve yüksek okul bulunan en yakın İzmir'de görev almam çok yararlı olacaktı. Bu düşünce ile açık olduğunu öğrendiğim İzmir'deki Şadırvanalı şubesi muhasebeciliğine talip oldum. O zaman Şube ve Ajans ayırımı vardı. Kıstas ne ise, Şube muhasebeciliği Ajans müdürlüğünden önde gelirdi. Gerçekte pek çok Ajansın iş hacmi, pek çok Şubenin hacminden fazla idi. Krediler yönünden Saruhanlı'nın işi daha hacimli idi.. Saruhanlı yeni ilçe olmuş, ben ikinci müdürü idim. Belediyelik epeyce kasabası vardı. Hafta da bir gün kurulan pazara buralardan gelen pek çok kişi katılırdı. Her şey bulunur, bulunabilirdi. İmranlı'da sebze her zaman bulunmaz o nedenle pahalı, ama et buradan çok ucuzdu. Yeni gelmiş henüz fiyatlardan haberim yokken bankamızla ilgili Tarım Kredi kooperatiflerini tanımak için köylere gezi yapardım. Bu gezilerden birinde yeni kesilen bir koyununun satışa sunulmakta olduğunu gördüm. Ciğer dolmasına almış, birkaç kere yapmıştık, Bu koyunda semizdi. Ciğerini ayırmalarını söyledim. İmranlı'da, olduğu gibi ciğer iki buçuk liraya satılırdı. Eh burada biraz fazla olmalıydı. Dönüşte uğradım, paketlenen ciğerin fiyatını işitince epey şaşırmıştım. Et fiyatına kilosunu on beş liradan otuz lira tutmuştu.

Dönüş yapamadım. Hayatımdaki son ciğer dolması oldu. Burada et on beş lira idi. İmranlı da ise sığır dört, koyun altı, takım ciğer iki buçuk liraya satılırdı.

Yerli ırk ineklerin et ve süt verimi çok az olduğu için, verimi yüksek inek ithal edilerek üretici çiftçilere dağıtım yapılacağı, tarım teşkilatı ve bankamızca anlaşmaya varılmış, hangi cinsin daha uygun olacağı konusunda . Tarım Bakanlığında, Tarım İl Müdürlüğünden, Beydere tarım okulundan ve bankamız elamanlarının da katılımı ile Manisa valisinin başkanlığında ilçede yapılan toplantıda, hazırlıkların gecikmesini teşkilat sırtından atıp, banka kredi vermekte ağır davrandığından işlerin hız kazanmadığı ileri sürüldü. İthal edilen hayvanlar oldukça pahalı, bunlardan yaşaması bulunduğumuz iklime en uygun olan cins belirlenmeli devlet ve üretici zarar görmemeliydi Cins uygunluğu konusunda tarım okulu ile bakanlık elamanları arasında mutabakat olmamış, seçim üretici ile bankaya bırakılmış gözüküyordu. Buna karşı çıkmıştım; iklime uygun cins belirlenmeli taraflar zarara uğramadan, üreticiye yarar sağlanmalıydı. Vali bey görüşüme katılmıştı.

İmranlı'da oğlumun hastalığı sırasında, kayın validem, liseyi bitirmiş fakat henüz açıkta olan oğlu Zeki ile yanımıza gelmişti. İlçede ihtiyaç duyulan öğretmen açığı, Zeki'ye hemen öğretmen vekilli olarak, ilçenin en yakın köyünde iş sağlamıştı. Muharrem Balıkesir'de bir kurs açılacağını, burayı bitirecek lise mezunlarına öğretmenlik sertifikası verileceğini, Zeki'nin buna katılması yararlı olur diye bir teklifte bulundu. Akla yatkın gelmişti. Yüksek okula devam imkanı bulsa bile, bunun yararı olurdu. Saruhanlı'ya geldiğimizde Zeki kursu bitirdi. Tayinini Manisa'ya, Manisa içinde de Saruhanlı'ya istedik. Gidip gelmesi kolay olacak merkeze yakın, lojmanı olan bir köy okuluna atanması mümkün oldu Bu arada İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler akademisine kaydı yapıldı. Bu iki işi birlikte yürüteceği düşüncesini taşıyordum. Zeki öğretmenliğe ısınmamış, bambaşka yola adım atmıştı. İzmir'e yerleşip hayat yolunda çabalayacaktı.

Torbalı'da iken Kardeşim O. Necip nişanlanmış, benim Patnos'ta bulunduğum esnada da evlenmişti. Saruhanlı'ya gelince annemle babam bize katıldılar. İmranlı'da bulunduğumuz esnada kardeşim Bankanın Ankara da açtığı altı ay süreli kursa katılmıştı, sonrasında Besni'ye atandı. Anadolu'da dolaşma sırası ona gelmişti. Buradan Yunak'a atandığında İzmir'e taşınmış, Karataş semtinde deniz kenarında, bahçeli eski bir evin alt katını, kızımı kaydettirmeği düşündüğüm kız lisesine yakınlığı dolayısıyla kiralamıştım. Tayinim nisan ayında çıkmış, okulların mayıs içinde kapanmasına değin eşimi ve çocuklarımı getirmemiş, otelde kalmaktaydım. Hollanda da kemal ile birlikte olan Ekrem dönmüş, kayın pederinin yanındaki eşi ve bir yaşında kadar ki oğlunu alarak annesiyle Zeki'nin bulunduğu eve gelmişti.

Arazi tipi arabamı Saruhanlı'dan ayrılmam esnasında sattım. İzmir'de kullanılmazdı. Yeni görev yerimde kırka yakın personel çalışıyordu. Denizli'deyken birlikte çalıştığımız, eski personel müdürlerinden birinin kardeşi ile Kooperatif Müfettişlerinden birinin hanımı olan şube elemanlarından bir hanım da benim atandığımın göreve talip olmuşlar. İzmir şubemiz muhasebecisi bizim ilçede müdür olarak çalışmış, beni yakından tanıyan bir ağabeydi. Berber çalışacağım müdüre beni gıyabımda tanıtmış, şubenin idaresini hemen, hemen bana bırakacağını söyleyince sevineyim mi yoksa üzerinde düşünüyem mi diye bir hisse kapıldım. Çarşı içinde,

banka hizmetleri yönünden oldukça faal, iş hacmi de büyüktü. Denizli’de işe başladığımda aynı serviste çalıştığımız hanım da burada yine şef Muavini göreviyle çalışıyordu. Öğle yemek aralarında, yetecek kadar personel ile, bazı işlemler için çıktık. Bankanın çıkardığı öğle yemeklerini İzmir Şubesi binasında ki yemek salonunda yedik. Görevim icabı her gün nöbet düştüğünden , yemeğimi getirir bir kenarda yedim. Çok geçmeden buradaki iş, çevre ve diğer şubelerimizdeki yönetici ve personeli tanımaya başlamıştım. Şube müdürümüz sabahları, şöyle bir görüldükten sonra uğrayacağı yerleri bildirip ayrılıyor, öğleye doğru geliyor. Öğleden sonrası içinde aynı. Gerçekten işin ağırlığı üzerimde idi. Çarşı içinde olmamız nedeniyle, İzmir’deki, taşradaki şubelerimiz adına yoğun ödemelerimiz oluyordu. Bu işlem için belirli bir kural bağlanmamış gibiydi. Müdürle anlaşıyorduk. Ödemeler için bir kural getirelim, karşı şubelerimizden provizyon almadan hesaplarından, yada çeklerini ödemeyelim , kabul etmezseniz benim imzayı istemeyin deyince, “oğlum bunların çoğu İzmir’in tanınmış büyük firmaları, yemekhanede kulağıma geldi, dün İzmir’e geldi ne zaman çevreyi tanımış gibisinden, hakkında söyleniyorlar” diyerek biraz daha toleranslı olmamı öğütledi. Büyük bir firmanın hemen, hemen her gün ödenmek üzere çekleri geliyor, dikkatimi şu husus çekti; bize İstanbul’daki şubelerinden kesilen çekler, İstanbul şubelerimize de İzmir merkezlerinden kesilen çekler ödetilmek istenmekteydi. Çeklerin ait olduğu şubeye ulaşması için geçen süre içinde adeta açıktan kredi kullanmış gibi oluyorlar, bizim yıllanmış yöneticiler bunu göremiyor gibiydiler. Kayıtta gözüken, aynı anda kasada olmuyordu. Müdürümüz görüşüme katılıp, bildiğin gibi yap derken öğüdünü de tekrarladı. Benim bulunduğum göreve talip olup, isteğine kavuşmayan hanım, adeta başıma bir dert gelmesini bekler gibi bir tavır içinde, servisinde çalıştırdığı kişileri de benden uzak tutmak istediğini adeta sezdiriyordu. Hizmet binamız kiralıktı. Bina sahibi yirmi beş bin liralık bir çek getirdi, hemen paraya çevrilmesini istiyordu. Bu para oldukça büyük bir miktardı. Bununla orta halli bir daire alınabilirdi. Çek İstanbul’daki şubemize aitti. Telefonla provizyon aldırardım, konuşma belgesinin bir suretini, göndereceğimiz evraka eklettim. Bir süre sonra, yanıma gelen personelimiz, bir banka şubesinin ,konu olan firmanın iki yüz bin liralık çeklerini getirip ödenmesini istediğini ,fakat hesapta çok az bir miktar var, karşılığı yok dedi. Çekleri ibraz eden banka, hemen ödenmesini, değilse çeklerin karşılıksız olduğunun yazılmasını istiyordu. Ne kadar zaman kazanmak istedikse de , firmadan tüm armalarımıza karşın kimseyi bulamamıştık. İş yerleri de kapalıydı. Sonunda karşı bankanın isteğini yerine getirdik, çekler karşılıksızdı. O gece, sarsıntı çevrede yayıldı, etkisi oldukça sertti. Şehirdeki şubelerimizden biride, bizimle aynı günde, aynı firmanın aynı miktar çekini karşılığını sormadan ödemiş, bu sarsıntı üzerine müfettişlik de yapmış olan sayın müdürü bizim evrakları gizlice birisine inceletip, provizyon aldığımızı görünce, çekin ait olduğu şubeyle temas kurarak provizyonu kendi şubelerine çevirmek istemiş, karşıdaki yetkili kendisine ait olduğunu ispatlayan çıktığında geri almak kaydıyla rıza göstermiş. Ne yapacaklarını şaşırın bu şubenin yetkilileri,İstanbul’a ulaşmış, bizden giden bu konudaki evrakın , kayb olduğu için oraya suret göndermezi, bizzat bana sıradan bir personelleriyle telefonla söylediler. Biz evrakları taahhütlü postalamıştık . PTT idaresinden ilgili evrak zarfının kime teslim edildiğini sorduk ve cevabını aldık. Bunun üzerine telle durumu özetleyip Genel Müdürlüğümüze bildirilmesini sağladım. Müdürümüze İzmir’deki şubemizin yaptığı doğrumu dediğimde,”denize düşen yılanı sarılır” dedi. Bu olay yalnız kendime inanmam gergini öğretti.

Küçük oğlum dokuz aylık gibiydi, büyük oğlumsa on yaşını geçmişti. Sünnet yaptırmaya kararlaştırmış, eşe dosta haber salmıştık. Memleketimizden ve diğer yerlerden yakınlarımızla akrabalarımız gelmiş, Yunak'ta görevli kardeşimin gelmesini beklemekteydik. Sünnet törenin yapılacağından bir gün önce öğleden sonra banka binasına uğramıştım. Cumartesiler şimdiki gibi tatil olmayıp saat on üçe kadar çalışılırdı. Nöbetçi olan personel yıldırım telgrafım olduğunu haber verdi; kardeşimden gelmiş gibi yazılıysada ifade ona ait değildi. Bize doğru gelmekte iken Afyon yakınlarında kaza geçirmişler, Afyon Devlet Hastanesinde eşiyle birlikte yatmakta olduklarını, bildirip hemen kendilerine ulaşmamı istiyordu. Sonradan öğrendim, hastane personeli kardeşimin üzerinde adresimi bulmuş, durumu bana bildirmiş. Gece yarısında Afyon'a ulaştığımda kardeşim ağır yaralı,fakat iradesi kısmen açıktı. Eşi daha fazla yarlı gözüküyor, iradesi daha kapalıydı. Onun da ailesi gelmişlerdi. Doktor kardeşimin İzmir deki hastanelerden birine hemen naklinin gerekli olduğunu ifade etti. Eşinin nakli henüz mümkün değildi. Ertesi gün sağladığım özel bir arabayla, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinin ortopedi servisine naklettim. Fakültenin kendine has hastane binası olmadığından Çocuk hastanesinde bir hayırseverin yaptırdığı binaya ortopedi bölümü yerleşmiş, kardeşim buranın ilk hastasıydı. Patalya kemiği kırılmış, bacağının başka bir yerinden alınan kemikle ameliyat tamamlanmıştı. Ameliyatı yapan ekibin başkanı, gereğini yaptığını, ancak yürüyüp, yürüyemeyeceğini garanti edemiyordu. Fakat Fizik tedavi uzmanı, onu ben sağlayacağım diye morallendirdi. Ameliyat esnasında verilen narkoz yeterlimi olmadı,, ameliyathane tarafından kardeşimin sesi gelmekte,ağabey kurtar demektedir. Doktorlar beni çağırdılar, telkinle susturmayı denememi istediler. Gerçekten sesimi duyunca bağırması azalıp, çok acıyor gibisinden sözleri işitiliyordu. Ameliyat ekibinin tümü çok büyük ilgi gösterdi. Fizik uzmanı da gereğini yaptı. Kardeşimin eşi Devlet Hastanesine nakledildi. Onun çene kemiğinde kırık vardı, tedavisi uzun süre devam etti. Hastaneden çıkmasından sonra bir Diş Tabibinin ilgisi iyileşmesinde etken olmuştur. Kardeşimin de tedavi süresi uzamaktaydı, barem dışı denen bir statüde çalıştığından, tanınan sürede iyileşme olmazsa işinden olabiliyordu. Sorumluluğu üstlenip, tedavisi tamamlanmadan hastaneden çıkarıp, evde gerekeni yapmaya çalıştık. Bu arada çalıştığı Yunak'ın kendisine ihtiyaç duyması, bu görevden ayrılmasını istenir kılıyordu. Kardeşimde, hata yapmadım, kazayla başıma geldi niye bir alt görevi kabulleneyim diyor, bu konuda kardeşimi ikna etmem isteniyordu. Bu arada İzmir'in Narlıdere semtinde bir Ajans açma durumu doğdu. Açılışa değin geçecek süre tedavisin devamında çok yararlı olacaktı. İki koltuk değneği ile dolaşabiliyordu. Narlıdere'ye tayini yapıldı. Bu arada hastaneden çıkmış, kalan tedavisi dışarıdan sağlanıyordu.

Burada görevini sürdürmekteyken sağlığı düzelmiş, bir taraftan İzmir'de yaşamak için gelirin yeterli olmayışı diğer taraftan görevde bir kademe daha yükselme isteği tekrar doğuda görev almak durumunu yaratmıştı. Babamın hastalığı esnasında Pervari müdürlüğüne tayini çıktı. Müracaatından haberim olmadığından ve de babamın sağlık durumu nedeniyle kırılmıştım. Nitekim babamın vefatında gelememiştir. Burada çalışırken Aylin dünyaya geldi. İlk çocukları Yasemin Yunaktan gelirlerken, daha öncesinde anneannesin İzmir'e getirmiş olması kazada bulunmadığından sağlıklı kalmıştı. Fakat Aylin'in doğumu sırasında Yasemin, anneanesi İzmir'e getirilmiş. Bir sabah kahvaltısı esnasında rahatsızlanmış hemen çocuk hastanesine götürülmüşse de yolda vefat ettiği anlaşılmış, yapılan tetkikler ki bunlar adli yönde olmuştur , beyinde bir arızadan çocuğun hayatını kaybettiği anlaşılmıştır.

Yaşadığım bir olay,mesleğimde yükselmemi birkaç sene gecikme yaratmıştı. Eşi yakınım olan çocukluk arkadaşım, annesinden yakın bir akrabasıyla, kapital kendisinden, muhasebe ve kayıt gibisi işlemleri ortağın yürüttüğü adi ortaklık adına ticaret yapıyorlardı İzmir'e gelişimden sonra banka işlemlerini bulunduğu şubeye taşımışlardı. Ortağının bunun doğru olmadığı yönünde düşünce ileri sürdüğü zaman ,zaman kulağıma geliyor, aranız bozulmasın istersen ortağının istediği bankayla çalışın diyordum. Kabul etmedi, bizimle çalışmayı sürdürüyorlardı. Ortağı, çok iyi tanıdığım, benden daha yaşlı, sevip saydığım bir kimseydi. Bankamızdaki telefonlar birkaç yetkiliye paralel bağlı kullanılırdı. Bir akşamüzeri Veznecilerin kasalarındaki paraların müşterek kasaya alınması için sayım esnasında masamdakilerden bir telefon çaldı, aynı anda şubemiz müdürü ile bir şef arkadaş telefonu açtılar, birden ikisinin de yüzü kıpkırmızı olmuş, müdür bana dönerek, insan konuştuğu kişileri iyi seçmeli diyerek unutamadığım sert bir bakış gösterdi. Şef arkadaş ise yerinde duramıyor, ne olduğunu anlayamayıp sorduğumda kafasını sallıyordu. Telefonları açık tutun diye çevredekileri uyardı; kullandıkları telefon biraz sonra yine arayacak olursa bizim telefonun karşılarında olacağını ifade ederek beklemeye başladı. Gerçekten beş on dakika sonra telefonla arandım, karşımdaki yakınımın ortağının kardeşi idi. İzmir'de bulunduğu süre içerisinde hiçbir zaman telefon etmediği gibi, numaramı da bildiğini sanmıyordum. Biraz önce niçin o şekilde bir sözde bulduklarını sorduğumda, inkar etti. Sözlerini bizzat işitenlerden biri olan şef arkadaş, dükkanını biliyorsan hemen gidelim demsiyle oraya doğru yollandık .Bankadaki işlerimizi de bitirmiştik. Şahsın iş yerine vardığımızda kilitliydi, komşundan az önce gittikleri öğrendik. Niye bunu yaptıklarını anlayamıyordum, kendilerine bir kötülüğüm zararım olmamıştı. Ertesi gün sabahleyin mesaiden yarım saat kadar önce akrabam ile ortağının olan dükkana uğradığımda, yalnız ortağı vardı. Bir gün önceki olayı sorup, neden yaptıklarını öğrenmek istedim, kabullenmiyor,inkar dan geliyordu. Numarayı tespit ettirdiğimizi, savcılığa bildirince nasıl bir durum olacağını düşünmesini söyledim. Yüzü kıp kırmızı oldu, Kardeşine telefon açıp,” bilemezler demiştin, numarayı tespit ettirmişler” deyince her şey açığa çıkmıştı. İnsan seviyesini kaybetmemeli diyerek yanından ayrıldım. İki kardeş çoktan, yakınımda bir yıl kadar önce rahmetli oldu. Yine de tümüne rahmet diliyorum. İki kardeşle de ölümlerine değin görüşmemiz olmadığı gibi, pek karşılaştığımızı da anımsamıyorum. Amaçları hala meçhulüm. Konuşturdukları kişinin kaba ve hoyrat üslubu, onu dinleyen iki kişi üzerindeki intibamı etkilemişti. Çocukluk arkadaşımın ölünceye değin görüşmemiz devam etti. Bir süre sonra bu adi ortaklık dağıldı. Kapital sahibi kendine başka bir iş yeri sağlayarak, çalıştıkları iş yerini ortağına bıraktıysa da çok geçmeden bu iş yerini kapatıp başka bir iş açtığını işitmiştim. Kapital sahibi olanın oğlu yetişmiş, işin başına onu geçirmek istemişse de aşırı müdahalesi oğlunun çalışma isteğini kırmış, genç bir ticari yetenek sahibi olmasına karşın, babasını işinde yalnız bırakıp ayrılmıştı. İmkan verilseydi iyi bir iş adamı olacağı kanısındayım.

Babam uzun zamandır solunum yetersizliği çeker, yediklerine çok dikkat etmesi gerekirdi.Bilhassa tuzdan uzak durmalıydı. Eşim yemeklerine dikkat eder, sağlığına zarar verecek yiyeceklerden sakındırırdı. Bir süre kardeşimde kaldıklarında şartlara uymamış olmalı ki rahatsızlandı. İsteği doğrultusunda bize getirerek tedavisine başladık. Günlerce neredeyse bilinçsiz yattı. Kendine geldiğinde körfezdeki

gemilerin bayraklarını seçtiğini anlayınca eşime kefeni yırttık kızım demiş. Rahatsızlığı epeyce uzun sürdü. Bakımıyla hemen, hemen eşim ilgileniyordu. Rahmetli annem durumunu bakıp iyileşmeyeceği kanısına varır , (devleti- değişik telaffuzla)”Allah iman döleti versin”derdi. Rahmetli babam da kafasını salları, boynunu bükardı. Sağlıklı geçen yaşam hayatında çok hareketli ve çevikti. Boş durmak istemez daima kendine uğraşacak bir şeyler yaratırdı. Hastalığı süresince hareketsiz kalışının acısını çıkarırcasına evin içersinde dolaşmaya, hatta yakındaki bakkala kadar gidip gelmeye başlayınca iyileştiği kanaatına ulaştı Bu sırada işi gereği bizde olan büyük ablamın oğlu yeğenimle memleketimize gitme arzusuna kapıldı. Henüz iyileşmediğini orada sağlığına uygun yiyecek temin etmelerinin zorluğunu anlatmaya çalışmış isem de, bir türlü ikna olamadı ve “şimdiye değin her isteğimi yerine getirdin, göndermezsen kırılacağım” deyince mecburen rıza göstermek zorunda kaldım. O zamanlar şehirler arası otobüsler konak meydanından kalkardı. Tam otobüse bineceği sırada,”sen haklısın, gitmemeliydim, herhalde toprak ve su beni oraya çekiyor” dedi. Gitmemsi için yeniden teklifte bulundumsa da vazgeçmedi. Torunuyla yola koyuldular.

Bir hafta sonra yıllık iznimi alıp, eşim ve çocuklarımla birlikte memlekete gitmek üzere yola çıktık. Yolculuğumuzu Nazilli’de ara verip en büyük ablama uğradık. Yorgunluktan divanın üzerinde uyulamada iken eşim uyandırdı;”babam ağırlaşmış, haydi gidiyoruz “dedi. Memlekete vardığımızda babam koma halinde idi. İlçede bulunan hükümet tabibi, bir dahiliye hekiminin görmesi gerekir deyince, Nazilli’de çalışan akrabadan bir dahiliye hekimine gelip babamı görmesi yönünde ricada bulundum. Doktor babamı da çok seven bir kişiydi, hemen geldi, gerekli gördüğü ilaçları Nazilliden temin edip getirdik. İki gün sonra gözlerini açtı ,ne zaman geldiğimizi sordu, o sıradaki bazı kişisel işlerimiz hakkında da bir şeyler sordu. Bunlardan birini halletmek için öneride bulunarak, eşimle gidip hemen halletmemizi istedi. İki saat kadar yanından ayrılmıştık, döndüğümüzde dünyaya veda etmişti.

Kardeşim Necip, Narlıdere de ajans muavini olarak çalışırken ajans müdürü olarak Pervari’ye atanmıştı Telle babamın vefatını bildirdim. Gelemedi. İzmir’e dönmek üzereyken ,annem oğlum bundan sonra ben ancak senin yanında kalabilirim,burada daha gelen gidenimiz olur , biraz daha kaldıktan sonra gelirim” dedi. Hüzünlenmiştim, haliyle yanımda kalacaksın dedim. Sağlığında adeta ölmesini beklermiş gibi (bilinçsiz) konuşan annem bir başka olmuştu.

Askerlik görevini tamamlayarak terhis olduğunda bize uğrayarak birkaç gün kalmış, bu esnada çocuklarım onu, o da çocuklarını yakından tanımışlardı. Esprileriyle çevresindekileri neşelendirirken, düşündürürdü de. Çok küçük yaşta babasından yetim kalmış,ablamın ikinci evliğine değin babamın himayesinde bizde kalmış, hatta beraber sünnet olmuştuk. Baba annesi tek evladının ölümünden sonra kendisi gibi yaşlı bir adamla evlenmiş, tek evladından kalan tek torununu yanına almak istemişti. Önceleri babam buna muhalefet etmek istediye de sonradan kadıncağzın isteğini yerinde görmüştü. Kızları baba anne yanında yazları anne ve dede yanında kalırdı. Sessiz ve içe kapalı bir çocuktı. Yetimliğini her an duyar gibiydi. Bazı şeylere istek duysa bile bunu dışa vurmazdı. Bu hali annesi olan ablamı hüzne boğardı. İlk,orta ve liseyi Aydın da baba annesinin yanında tamamladı. Yaz aylarında esnaf olan babalığın pazar tezgahında çalışırdı. Liseden sonra İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisine devam etti. Aynı zamanda nafakasını çıkaracak çeşitli işlerde çalışmaya başladı, topografıkta da epey yetenek kazandı.

Yüksek okulu bitirince baba annenin baskısıyla mahalle komşularından bir kızla evlilik yaptı. Az sonra askerlik görevini yapmak üzere ulaştırma yedek subay okulunda eğitimi tamamlayıp Erzurum Ilıca'daki kütasında yedek subay olarak askerliğini tamamladı. Askerliğinin son dönemlerinde oğlu Bülent dünyaya geldi.

Terhisi sonunda Aydın'a dönüşünde,kısmen yol üzerinde olmamızdan da yararlanarak bize uğrayıp birkaç gün misafirimiz oldu. Böylece o çocuklarımı, çocuklarımda onu yakından tanıma fırsatı bulmuş oldular. Dünyaya bir bakışı vardı;dış cephesiyle hiçbir şeye aldırıyor,çevresindeki her şeyi mizaha dönüştürüyor, gülmüyor fakat güldürüyor, iç cephesinde ise bir tarafı kanıyor,bakışlarının dalıp gittiği oluyordu. İç yüzünü açmaz açılmazdı. Yaşantısından aktardığı olayları mizahi üslubuyla çevresindekilere aktarırken acı tatlı birbiri içindeydi. Evliliğinde aradığını bulamamış bir hali vardı. Zaman, zaman hep aklım takılıp kalmıştır; ölümünde nedenler arasında olabilirimiydi.

Aydın'a döndüğünde Halk Bankasında görev aldı. Kısa sürede şube muhasebeciliğine yükselmişti. Birkaç yer değiştirdikten sonra Aydın şubesinde görevini sürdürüyordu.

Bir sabah görev yerime geldiğimde,ayak işlerini gören yaşlı ve her kesin sevip saydığı hanım odama girip, bir yere bakarak bir şeyler anlatmak isteyen bir hali vardı. Önce bir şey anlamadım, daha sonra parmağıyla masamdaki ajandayı işaret etti, hüznü bir hali vardı. Gözüm ajandaya kaydığında "Aydın'dan telefon ettiler yeğenin kaza geçirmiş, acele seni bekliyorlarmış" yazısını gördüm. Zavallı kadın tek kelime edemiyordu. Sonradan öğrendim telefonda o konuşmuş, bilgilenmişti.

Eşimi arayıp,haberdar ettim. Aydına vardığımda doğruca Devlet Hastanesine gittim.Koridorlarda yeğenim Ali Galip yolalan'ın eşiyle karşılaştım; trafik kazası olduğunu söyledi sadece.Kapısı açık bir odada hasta yatağı üstünde, ağız ve burnundan kanlar akan,derin hırıltılar çıkaran bedeni gördüğümde yanıma hastane yetkililerinden olduğunu söyleyen bir bey yaklaştı ve kim olduğumu sorduktan sonra, biz tıbben gerekli olanı yapıyoruz, siz dışarıya gidin halkın arasında konuşulanlara kulak verin dedi. Sonradan öğrendim bu zat hastane hekimlerindendi. Önerisine uydum, şehir merkezine doğru yürüdüm , üç beş kişilik gurupların kendi aralarında konuşmalarını görünce, yaklaşım olay nasıl olmuş gibisinden sorunca,gece sinemadan dönerken Avukat Yusuf Şahin'in oğlu trafik kazası yapıp bir kişi ağır yaralamış,fakat ehliyetsiz olduğundan annesi suçu yüklenmiş. Yanlarında arkadaşları bir avukat daha varmış, bunlar siyasi etkinliği olan kişiler nasıl olsa olayı kapatırlar benzeri şeyler konuşuluyordu.

Hastaneye döndüğümde savcı gelmiş otopsi hazırlığı yapılıyordu, Yine sabahki Dr yanıma yaklaştı, alkollü olduğu hakkında iddiaları varmış, ben muayene yaptığımda buna benzer bir şey sezmedim, otopside ikinci bir hekim bulunmasını isteyin önerisinde bulundu. Öneriye uyup savcıdan talepte bulundum, ikinci bir doktor çağırıldılar. Sonuçta alkollü çıkmadı.

Olayı bir jandarma subayının yakından gördüğü söylentisi üzerine kendisini arayıp buldum, dürüst bir kişiydi, gördüğünü aynen ifade edeceğini söyledi.Ancak mahkeme başladığında başka bir şehre atandığını öğrendim, gelip şahitlik edemedi. Aydın'da hiçbir avukat davayı kabul etmek istemedi. Hatta bir tanesi liseden

arkadaşımdı. İzmir'den sağladığım bir avukat davayı takip etti. Uzun süre duruşmaları avukatla birlikte Aydın'a gidip izledim. Dürüst bir kişiydi, sonlara doğru, duruşmada yapılacak bir şey kalmadı, karar bekleniyor gerisini ben izlerim dedi.

Olay sırasında Şahin ailesinin yanında olduğu söylenen avukatı, cenazeyi defnettikten sonra telefonla arayıp görüşmek için çağırdım. Kabul etmeyeceğini bile, bile davayı takip etmesini istedim, kabul edemeyeceğini söyledi. Olaydan sonra, niçin en ufak onların ve de sizin bir yaklaşımınız olmadı şeklindeki soruma , ortaya siz çıkmıştınız, sizi de tanımıyorduk gibisinden cevap verdi.

Olay, Aydın ziraat bankası şubesinin doğusundaki yolun, güneyindeki istasyon caddesiyle kesiştiği yerde meydana gelmişti. Mahkemedan delil tespiti de yaptırmıştım.Gecenin sinema dağılma saatinde mobiletle bizim Galip oradan neden gidiyordu. Bu soruyu çok zaman cevap aramışım, aramışızdır. Eşi evinde değil, çocuklarıyla birlikte annesinde imiş. Mesaiden sonra görev icabı İncirliova'ya gitmiş, eve geldiğinde yemek yememişti, sanırım açlığını gidermek için oradan geçmekte idi. Tabii bu bir tahmin

Davanın bittiğini tahmin ettiğimde avukattan bir ses çıkmayınca telefonla arayıp sorduğumda, geliniz geldi, kendisine aldığımız tazminatı ödedim, sana haber vermedi mi deyince gerçekten , bir taraftan mahcup olurken diğer taftan çok üzülümüştür. Gelin hanım yıllarca arayıp sormadığı gibi çocukları da göstermemiştir. Çok küçük yetim kalan iki yavru ile ağlamaktan gözlerinin gücünü kaybeden ablam için, ne yaptım yaptım. Anılarımdaki bu bölümü çok küçük olduklarından neyin nasıl olduğunu bilmeyen çocuklar, bir gün merak edip öğrenmek isterlerse okurlar diye yazıyorum.

Ablam ölümüne deyin, bu ve bunu takip eden acılarla yaşamaya çalıştı. Yaşadı diyemiyorum, zira bu yetmedi, eşiyile birlikte Almanya'da yaşayan kızının bir gece yarısında cesedini getirdiler. Neydi, nasıl olmuştu? Gerçeği bilen tek kişi eşiydi; ifadesine göre benzinle bir giyeceğini temizlerken, yangın meydana gelmiş, alevler arasında kalmış, kurtarılamamış. Olay sırasında evde kimler vardı, müdahale eden odumu, bu ve buna benzer soruların cevabı tam olarak ne bu gün ne de o zaman öğrenilmedi. Cenazenin gelişi sırasında çok yakın duran eşi, daha sonraları ne aradı, ne sordu ve ne de görüldü.Yalnız çocuklar zaman, zaman yurda geldiklerinde anne annelerini aramışlar.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Babamın, terhis belgesinde gördüğüme göre künyesi; Çoban Hafız oğullarından Ali oğlu 1310 doğumlu Şemehmet olarak geçmekte. Yine babamdan dinlediğim üze dedem Çoban Ali'de varlıklı biri değildi. Emeği ile geçimini sağlayan kişilerdendi.Babam ile iki erkek kardeşi ikinci eşi ninemden, bir kızıyla bir oğlu ilk eşinden olmak üzere beş çocuğu olduğunu yine babamdan dinlemişimdir. Büyük amcamızı görmedim. Ben doğmadan çok önceleri ölmüş. Yalnız halamı tanıdım. İkinci eşinden olan üç çocuğun en büyüğü babam olduğundan diğer kardeşlerinin yetişmesinde emeği olmuş. Bilhassa küçük amcamla epey yaş farkları olduğundan ona daha çok emek vermiş, ilgi göstermiştir. Ortan amcam oldukça küfürbazdı.

Besmele çekermiş gibi sözüne küfürle başladılar. Tek sermayesi emeği idi. Bununla çocuklarını yetiştirdi, ölesiye dek emekçiliği devam etti. Okul görmemiş olduğundan sosyal yönü oldukça dar çevresinin içindeydi. Küçük amcamı, babam ilk okulun 3.sınıfına kadar okutabilmiş. Latin harflerine geçildiğinde okur yazar belgesi almış. Adliyede hizmetli ve mübaşır olarak çalışıp emekli oldu. Hacca da gidip hacı oldu. Her ikisinin de rahmetle anıyorum. Rahmetli annem, küçük amcamı hiç hayırla anmazdı. Birkaç parça, babasından kalan gayri menkulün üzerine, eşinin de dedemden torunu olması nedeniyle oturmuştu. Yani amcamın eşi kuzenimizdi. Annem bunu hazmedemez iken amcam ikinci bir olay daha sergiledi. Dedemden bir bahçe, nenemden de bir yayla bağı dediğimiz yazlık , bir buçuk dönüm kadar arazisi olan bir bağ kalmış. Her ikisinin de tapuları yok. Amcam durumundan yararlanıp bahçeyi kendi üzerine, yayla bağını ninemin üzerine tapu yaptırmış. Nenem ölünceye kadar babamın yanında yaşamış. Yayla bağı mirasa girdi, bahçe direk amcamın oldu. Bu olaydan sonra babam ve ailemiz yanında amcam itibarını yitirdi. Olay uzun yıllar aralarında gerilim yaratıp konuşmaları olmadı. Bundan en çok etkilenen ise teyzemdi. Teyzem, amcamın eşi kuzenimizin hem teyzesi ve hem üvey annesiydi. Kendi çocuğu ölüğünden yeğenine öz kızı gibi bağlanmıştı. Ölünceye değin birlikte yaşadılar. O nedenle de kardeşlerini savunmadı. Rahmetle anıyorum. Bu olay bu amcamın çocuklarıyla da aramızda oldukça bir boşluk yaratmıştır. Şimdi de sıcak bir ilişkiye dönüşmemiştir.

Annem Yörük Hacı Emir oğlu Osman'ın kızıdır. Doğumu 1314. Babamın ilk eşidir. Babamın 2.evliliğinden Ayşe ablam doğmuş, bu eşiyile evliliği devam etmemiş ablam küçükken ayrılmışlar, ölümüne değin annemle evli kalmıştır. Babamın ölümünden sonra çok uzun yaşamadı 1974 de vefat etti. Memleketini çok sever kopmazdı. Yine bir yaz mevsimi yayla diye tutturunca haberim yok iken, ablam otobüse bindirip göndermiş. Öğrenince hemen iznimi alıp gittiğimde yazlık evde kendinden geçmiş hasta halde buldum. Hemen Nazilliye nakledip bir doktora gösterdim; kalbinden rahatsız olduğunu ve olduğu yerden götürmemin hayati tehlike yaratacağını söyledi. Büyük ablamın eviyle küçük kız kardeşimin çocuklarının evleri yan yanaydı. Onların bakımına bırakarak İzmir'e döndüğümde bir hafta sonra gece saat 24 sıralarında çalınan kapımızı açtığımda postacının bir yıldırım tel getirdiğini gördüm. Teli eniştem çekmiş, annemin vefatını bildiriyordu. Eşimle birlikte yola çıktık o tarafa giden bir kamyonu rastladık. Şoför ricamızı kabul etti ve bizi Nazilli'ye kadar götürdü. Annemin yattığı odaya girdiğimde , vücudunun sıcak ve nefes aldığını hissettim. Ablama annemin sağ olduğunu söyledim. Bana göre çok daha bu konuda tecrübeli olan ablam ve eniştem yanılmışlardı. Sabahleyin annem kendine geldi. Yine bir doktora gösterdim, bir hafta sonra İzmir'e götürmeyi karar verdik. Ertesi haftanın sonunda İzmir'e getirdim. Apartman kapımızda taksinin parasını ödediğim sırada iki kat yukarıdaki dairemizin kapısına kadar çıktığını gördüm. Yatacağı odayı ve yatağını hazırlayıp istirahatını sağladık. O gece uykusunda vefat etti. Arzusuna uyup naşını memleketimize götürüp babamın yanına defnettik. Tanrının rahmeti üzerine olsun. Nedense bir türlü İzmir'e alışamadı. Her an memleketini özledi: Kararını verdimi durdurmak mümkün olmaz ne yapar, ne eder giderdi. Hastalığı ve yaşlılığı nedeniyle yalnız gitmesini istemezdim. Yine de bildiğinden şaşmazdı.

Şimdi rahmetli olan kızım Birsen çocukken, babaannesiyile dedesine, onlarda Ona çok düşküdüler. Yaz gelince memleketimizdeki yazlık eve gitmek bilhassa

annemin büyük tutkusuydu.Kızım onlara katılır, babaannesinden kopmaz,muzipliklerini yaşlılığında ballandırarak anlatırdı.Taşrada bulunduğumuz sıralarda çocuğu gezdireyim bahanesiyle kendini dışarıya atma bahanesi yaratır, böylece gerilimli geçen hayatının sıkıntısını dağıtmaya çalışırdı. Tanrıya inancı tamdı. Bazen namaz kılar,bazen de kılmazdı Ama sabah namazlarını da kılardı. Büyük ablamla bana pek değilse de diğer iki kızına daha çok düşküdü. Bunun nedeni büyük ablamla bana babaannemizin daha bir başka düşkünlüğümüydü,bunu çok kez sorgulamışımdır. Ya da babamın bana olan düşkünlüğü ona böyle tutum aldırırdı. Ne o zamanlar ve nede şimdilerde bunu çözümleyememişimdir. Hastalandı ecelle pençeleşti, iyileşir gibi oldu evime getirdim o gece uykusunda dünyasına veda etti. Bu da bana yanıldığımı, sevdiğini fakat bunu ifade edemediğini anlattı. Tanrı mekanını cennet eylesin.Babamın ve annemin, ölümlerine değin, huzurlarını, sağlıklarını ve nafakalarını sağlamağa özen gösterdim. Bir an olsun aksatmamak için çalıştım. İnşallah tanrı katında da kabul görmüştür. Zira her ikisi de yaşlanmış,akarları olmadığı gibi sosyal güvenceleri de yoktu. Kardeşim üretici duruma gelince katkıda bulunmuştur. Babam mutluydu ve mutluluğunu her zaman ifade etmiştir.

.....

Şadırvanlı şubesindeki görevimde oldukça eskimiştim. Görev değişikliği bekliyordum. Şubede epeyce değişiklikler olmuş, bu da düşüncemi etkiliyordu. Bir iki teşebbüste bulundum beklemekteyken, Karabağlara'da açılacak şubeye atanmışım. Henüz binası dahi yoktu bu şubenin .Göreve burada başladığımı bildirmemden kısa bir zaman sonra Üçyol şubesine atandım. Bu da yeni açılacak bir şubeydi.İzmir şubesince küçük bir bina kiralanmış tadilat yapılmaktaydı.Açılışa deyin bir iki ay geçti.Son günlere kadar tek başıma açılış hazırlıklarını yürütürken , bir müstahdemle bir vezneci atadılar. Yıl 1972 o sırada bir muhtıra olayı nedeniyle her hane yetkilisi muhtarlıklara beyanda bulunmuştu, muhtarlarda civarda oturanların isim ve adresleri olmalıydı; diğer şubelerden yardımcı olarak verilen personelimize bu yönde çalışmayla çevrenin isim ve adreslerini sağlattım.İsimli olarak hazırlattığım davetiyeleri posta ile gönderdim.Her ihtimale karşı binaların posta kutularına da isimsiz davetiyeler bıraktırdım. Açılış günü sabahı, resmi açılıştan önce gurup yapacak para birikmiş, binanın içi dolup taşmaktaydı. Postacı durmadan tebrik telgrafları getiriyordu, bereket versin postacıya bahşişleri bölge müdürlüğünü de beraber yürüten İzmir şubemiz müdürü karşılıyordu, yoksa bir kuruş verecek durumum yoktu. Birinci günün sonunda yakın şubelerin üç ayda sağladığı mevduat kadarı bizim kasaya girmişti. Geçici olarak diğer şube personeli çalışmaktaydı. Bunlardan bir bayan akşamüzeri; “açtığımız hesap sahiplerinin yüzde doksanının doğum yeri Karacasu, bunu neyle ifade edersiniz” dedi. Orası benimde doğum yerim dedim. Meğer çevremizdeki sakinlerin büyük kısmı Karacasu’danmış. Bunu ertesi günlerde ziyaretime gelmelerinden anladım. İsimli davetiyeler büyük etki ile bir sempati tufanı yaratmış. Buradaki görevim Muhasebeci ve Müdür Muavin vekiliydi. Yavaş, yavaş personel atamaları başladı, diğer şubelerden gelenlerde görevlerine döndüler.. Bu arada Müfettişlerden bir müdür atandı. Kulağıma gelenler pek iç açıcı değildi. Siyasi yönü olduğu, birkaç kez milletvekilliğine aday olduğu söyleniyordu Göreve başladığında da görüldü ki deli dolu birazda külhani davranışları vardı. Bazen kırıyor, ardından özür diliyordu. Bu haliyle çevrede de kendini kabullendirmekte güçlük yaratıyordu. Açılıştta da olmadığından davranışları nedeniyle kendini çevreye kabul ettiremiyordu. Her ne kadar kötülük taşıyan katı

düşüncesi yoksa da gelip geçici davranışları kendini kabullendirmekte zorluk ve güçlük veriyordu. Bilsen de bilmesen de biliyor gözükmüyor, personeli kendine ısındırıyor. Yersiz atakları oluyordu. Yine bir gün bir tepsi baklava alıp yakınımızdaki lisenin öğretmenleriyle tanışmaya gitti. Onlarda derste olduklarından gidince karşılayan olmamış, O da tepsiyi aldığı gibi geri geldi. Okul müdürü ziyaret için geldiğinde binayı terk ederek gelenleri karşılamadı. Onlar ise haber verseniz uygun bir zamanda anlaşır karşıladık çok üzüldük dediler. Yine bir gün hemşerisi olan, sonradan İzmir valiliği de yapan o zamanki merkez valisini yemeğe davet etmiş, adamın geleceği saatte;”benim işim çıktı, başka zaman buyursun, sen idare ediver “ kaçtı gitti. Vali bey geldiğinde nasıl özür dileyeceğimi bende bilemiyordum Neyse ki Vali bey” o benim hemşerimdir, siz üzülmeysin “dedi

Her ne kadar büyük zarar veremiyorduydu da mesleğimizin ağırlığını taşıyamıyordu. Hizmet binası evime çok yakın olduğu için vasita parası ödemediğimden avantajlıysam da şubeden ayrılmak istiyor, imkan araştırıyordum. Günlerden bir gün şube müdürümüz yerinde bulunmadığı bir sırada , bölge müdürümüz yanında bir misafirle gelip “ Osman seninle görüşmek istiyorumuz” dediler. Müdürün odasına geçtik Bölge müdürü ufak tefek bilgiler soruyor gibi yapıyor, misafir dinliyordu. Ben de hep bölge müdürüne muhatap almaktaydım. Misafirin kim olduğunu bilmediğimi anlamıştı; bir pundunu getirerek “öğle değil mi..... bey deyince birden anladım, O Genel Müdür Vekiliydi.

Bu sırada Müdürümüz telefonla aradı;”Genel Müdür Vekili geliyormuş oyala ben geliyorum” dedi. Müdür bey geldiğini bildirdi dedim. Hemen toparlanarak o gelmeden biz gidelim dediler. Bundan cesaret alarak sordukları isteğin varmı sorusuna; başka bir şubeye nakledilmemi istedim. Üç ay sabret dediler.

Bu sırada yarım kalan yüksek tahsilimi tamamlamak üzere fakültenin gece bölümüne devam etmekteydim. İlk derse yetişebilmem için mesai bitiminden beş dakika önce geçen vasıtaya binmem gerekiyor, aksi halde onbeş dakika kadar derse geç kalıyordum. Bir gün şube müdürümüz yanıma gelerek ;”kardeşim sen reklamını yapmışsın, kimse üzerine toz kondurmuyor, personel müdürüne telefon ettim, bizim muavin üniversiteye devam ediyor, akşam mesaisinden yarım saat erken çıkması için izin verin dediğimde, “biz burada onlarca kişiyi idare ediyoruz sen bir kişiyi idare edemedin mi diye beni tersledi” dedi. Buna karşı ben ne siyasi ve ne de idari kimsenin sırtına çıkarak değil, tırnaklarımla duvarları kazarak buraya geldim deyince hatasını anlar gibi oldu. Bu ve buna benzer davranışları nedeniyle kendisiyle çalışmayı kimse istemez olmuştu. Diğer taraftan kavgacı, gürültücü değildi, ancak temsil edemiyor, ne içte ve ne de dışta davranışlarıyla kabul görmüyordu. Örneğin günlerden bir gün, yaşlı Anadolu kıyafetli bir kadıncağz kapıdan bakınır gibi oldu. Bizimki yerinden fırladığı gibi kadının boynuna sarıldı, ellinde salladığı bir kağıt parayı bizlere göstererek, bakın “anamın koynundan parayı aldım” dedi. Hepimiz şaşırmıştık bu karşılama şeklini. Kadıncağz gerisin geriye döndü ve gitti. Bizimki çocuklar gibi sevinç naraları atıyordu.. Gözlemcilerden kimileri “takılan isim tam oturuyor” diyorlardı; (deli.....) Yıllar öncesi vefat ettiğini duyduğum bu meslektaşına da rahmet diliyorum.

Bulduğumuz yer ve çevresine ilk yerleşim tek katlı küçük bahçeler içersindeki evlere yerleşen ailelerle başlamış. Ardından civarındaki arsalar değerlendirilmeye yüksek binalar yapılmaya başlayınca, arada kalan küçük evler birer çiçek bahçesini andırır olmuş. Gelişen güzel bir semtti. Personel de bu semtte ve ya yakınında oturur idi. Bu

nedenlerle kimse yerinden olmak istemez sessiz kalmayı yeğlerken, üniversiteye devama başladıktan sonra, benimle bazen can ciğer dost gözüküyor, bazen da rakipmişim gibi davranışlar sergiliyor, çevreden de tepki topluyordu. Üst yönetimimizin tamamı bu durumunu yakından bilmesine karşın, siyasi bulaşıklığından mı neden kendisine dokunulmuyordu. Kendi ifadesiyle Almanya'da mastır yapmış, ama her halde tamamlamamış, ya da öyle göstermekten hoşlanıyordu. Bazen derin iktisat bilgisi olduğundan bahseder, personele bu yönde konferans veremeye başladılar. Derin bilgisi(!) hemen kendini gösterir , fakat O öyle coşmuştur ki çevrenin kendinse algılayışını sezemezdi.

Yöresini ve işini çok sevdiğim, açılışının yükünü tek başıma taşıdığım bu şubeden istemeyerek naklimi istedim. Evimden en az iki vasıtayla gidilip gelinebilecek Tepecik Şubesine nakledildim. Meslekten yetişme, bana göre daha yaşlı, sakin, ağırbaşlı bir müdür , Anadolu terbiyesiyle yetişmiş, çalışkan personel vardı. Kısa süre kalırım diye gittiğim bu şubede oldukça uzun kaldım. Üniversiteye buradan rahat devam edebildim, ve buradayken bitirdim. Amacım, barem kanununun tıkanıklığından kurtulup, üzerimdeki ekonomik baskıyı rahatlatmaktı, böylece isteğimi sağlamıştım. Fakülteyi bitirinceye değin oldukça darlık çektim. Evimden+ doksan dakika mesafedeki hizmet binasına her sabah, çevremize spor yapıyormuşum gibi gösterip, her türlü hava şartlarında yaya gidiyordum.Eşimin ve çocuklarımla durumumuzu kavrayıp gösterdikleri olgunluk sayesinde bu şartların üstesinden gelmesini başardık.

..... XXXXXXXXXXXX

Bu arada oğlum Turhan da E.Ü.Makine Fakültesini bitirdi. M.T.A.nın açtığı sınavı kazanarak mastır ve doktora yapmak üzere yurt dışına önce İtalya'ya gitti.Altı ay kadar sonra yurt dışı öğrenci müfettişinin uyarması ile, İtalya'daki doktora öğreniminin ülkemizde geçerli olmadığı nedeniyle U.S.A. ya gitti.Dil öğrenimi için tanıdıkları bir yıl sürenin yarısı İtalya'da geçmiş, Amerika'da altı aylık süre tanınmıştı.Bu durum bir takım sıkıntılar yaratmışsa da normal süresi içersinde mastır ve doktorasını tamamladı. O yıllar ülkemizin ekonomik durumunun hiçte iyi olmadığı zamanlardı. Ülkemizin gönderdiği bursu, döviz sıkıntıları nedeniyle zamanında alamadığında ayrı bir sıkıntıda kalıyordu. Doktora tezi M.T.A ca kararlaştırılmış ve jeotermal enerji üzerineydi. Ne yazık ki döviz kıtlığında sekiz yıl yurt dışına burs gönderilerek okutulan öğrenci, öğrenim sonunda ülkesine gelip göreve başladığında karnını doyuracak kadar para verilmediği gibi ufak tefek bile olsa lojman ve benzeri gibi desteklerde verilmiyordu. Bir yıl kadar düzelir mi diye beklediyse de bir gelişme olmayınca başka çareler arayışına girdi. Avustralya hükümeti, istediği işi buluncaya deyin kendisine yeterince para verileceğini bildirerek ülkesine davet etti. On yıl kadar bu ülkede kaldı ve bu süre içersinde Türkiye den bir Türk kızıyla evlilik yaptı.

Amerika'da tahsilini sürdürürken, sanırım 1980 yılı askeri ihtilali sonrasında tatil devresi içersinde ülkemize gelmişti. Nedense hemen, hemen bir iki dönüşü sonunda bazı terslikler oluyordu. Bunlardan birisinde yurt dışına çıkmak için emniyetten vize almak için baş vurduğunda, borçlu olduğundan borcunu ödemediği yurt dışına çıkamayacağı söylendi. Yola çıkmasına az bir süre kalmış, haczi koyan İzmit maliye teşkilatından borcu olmadığını bildiren bir belge getirirse vize verebileceklerdi. İzmit defterdar yardımcısı yeğenimdi, ancak aramız pek iyi

sayılmazdı. Oğlum otobüse atlayıp İzmit yolunu tuttu,neyse ki yeğenim yanına bir adam vererek haczin kaldırılmasında kısmen de olsa yardımcı olabilmiş. Belgeyi ibraz edip emniyet vizesini alabildik. Böylece son ana yakın uçağa yetişebildi. Baba ismi tutmayan, hatta isminde dahi eksiklik bulunan bir talimatın uygulanmasıyla vatandaşın başına neler geliyordu

O zamanlar İzmir hava yoluna Çiğli hava alanıyla açılıyordu. İhtilal sonrasında Ankara hava alanında meydana gelen bir olay nedeniyle, hava alanına epeyce uzak bir mesafede yolcu sıkı kontrolden geçirilerek alana gidişine izin veriliyordu. Kontrolü bir gece bekçisi yapmakta, oğlumum çantasından Nazım Hikmet'in bir kitabı çıktı. Bekçi oğlumun derdest edip hava alanı karakoluna götürdü. Bizim ise kontrol noktasına geçimize bir türlü izin verilmiyordu. Bu esnada uçak havalanmak üzereydi; epeyce zorlamadan sonra alana girmeme izin verildi. Karakoldaki Komiserin siması tanıdıkmiş gibi geldi. Onda da aynı his uyanmış olacak ki kitabı alıkoyarak çocuğun uçağa yetişmesine izin verildi. O sıralarda döviz temin etmek çok zordu, kolay olsa da bizim ekonomik gücümüz buna müsait değildi. Birkaç kuruş döviz ile pasaport gibi belgelerini boynuna astığı çantasına yerleştirmişti. Çanta kontrol sırasında çıkartılmış, uçağa binişinde bunu alıp almadığını görememiştik, bu da bizde büyük endişe yarattı. Ne yapabiliydik? Beni yalnız bırakmayan, ardından hava alınana ulaşan arkadaşımın ne yapacağımızı düşünürken, hava limanı başkanı aracılığıyla uçakla irtibat kurup durumu öğrenmek istedikse de liman başkanı uçağın Atina'ya inmek üzere olduğunu söyledi. Durumu öğrenmemek bizde epeyce endişe yarattı.Yolculuğu THY uçağı ile Atina'ya, oradan da bir İngiliz hava yolu uçağıyla Londra'ya oradan da Amerika'ya uçacaktı. Beklemekten başka çaremiz yoktu. Bu da epey sürdü, kendisinden bir haber alıncaya değin oldukça zorlu günler geçirdik. O günlerde suç nedeni görülen kitap kaldırım kitapçılarında dahi satılmaktaydı.

Sonradan Yenişehir olarak ismi değiştirilecek olan Tepecik şubesinde çok kısa kalacağımı sanırken altı yıla yakın kalmışım. Evime mesafesi uzun olmasına karşın çalışma şartları huzur verici idi. Bazı aksaklıklarda yaşamadık değil; veznecilerden birisi her gün çok erken saatlerde görev yerinde oluyor, ne kadar erken gitsem O benden önce gelmiş oluyordu. Önceleri buna anlam vermede zorlanıyor , göreve sadık görüntüsü ardında bir şey olacağını da pek ihtimal vermezdim. Buna karşın gözüm devamlı üzerinde olurdu. Kıymetli değer taşıyan tahsil senetleri Şubemiz Muhasebecisi ile servis işlemlerini yürüten servis şefinin müşterek sorumluluğunda saklanıyordu.Bir akşamüzeri mesainin bitip personelin dağılacağı sırada Muhasebecimiz senetler portföyüne el koysanız dedi. Endişeli bir hali vardı. Kasadan senetlerin bulunduğu çantayı çıkarıp, muhasebeciyle birlikte bulunması gereken senetleri tek, tek saydığımızda bazı senetlerin kaydı açık olduğu halde mevcut olmadıklarını görüp,bunları tek, tek saydığımızda Muhasebecinin tespiti doğru çıkmıştı: servis şefi tahsil için vezneye verdiği senetleri not etmediği için veznecinin gösterdiği kadarını tahsil edilmiş kabul ediyor, diğerlerinin ne olduğunu sormuyor, bundan istifade her gün tahsil ettiği üç beş senet bedelini göstermeyip, takip eden günlerde bunları başka senetlerle değiştiriyor. Ertesi sabah göreve geldiğinde vezneci itirazsız kabul etti ve iki saat süre içerisinde senet bedellerini bulup geldiği parayla kapattı. Şubemiz müdürü vezneciyi git buradan suçunu genel müdürlüğe anlat başka yere tayinini çıkararak gel, aksi halde resmiyete koyulunca ihraç olursun dedi. Bence bu yol pek aklıma yatkın değildi, fakat beklemeyi yeğledim. Gerçekten vezneci birkaç gün içinde tayinini çıkararak geldi, şubemizde görev yapmadan da

ayrıldı. İki senedin takibini yapamayan bu servis şefi aynı şehrin çocuğu olan müdürün desteğiyle Muhasebecimizin emekliliğini istemesi üzerine muhasebeci oldu. Ankara'ya gidip o zamanki personel müdürümüze bunun çok tehlikeli sonuç yaratabileceğini söyledimse de bir adamı idare etmiyorsun gibi olumsuz yanıt aldım. Müdürümüzde aynı görüşte idi. Kırk yıl süren meslek hayatımda çok kişi tanıdım, fakat bunun bir benzerini rastlamadım. Daha sonra Altındağ şubesinde de karşıma çıkacak Taşdığı unvanın görev ve gereğini bilmiyordu ve bir türlü de bilmedi. Çalıştığı servislerin işlerini yürütmediği gibi, parayla tuttuğu adama maaş bordrosu yaptırır, işini öğrenmek için en ufak gayreti olmazdı

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Altındağ'da da uzun yıllar kaldım.İzmir'de kurulu otomobil, çimento, demir döküm gibi büyük sanayi kuruluşları ile bunlara parça sağlayan, sağlamayan yan sanayi kuruluşları şubenin çevresi içersinde yer alıyordu. Cumhuriyetle birlikte Selanik dolaylarından gelen mübadiller tepede bulunan köye, daha sonra Türkiye' mizin dört bir yanından ve balkan ülkelerinden gelenler yeniden iskana açılan yerlerde oluşturulan mahallelere yerleşmiş, çeşitli inanç ve düşüncede, değişik sosyal yapıda insanlar sakin bir şekilde yaşayıp gidiyorlardı. Önceki yıllarda bazı kargaşalıklar olmuşsa da bulunduğum yıllarda hep sükun vardı. Evimle iş yeri arası en az iki vasıta ile gidilse de burada yedi yıla yakın kalmama karşın güçlük hissetmedim. Bilhassa mesleğe yeni başlayan dört beş kadar personel vardı ki hem çok zeki ve hem de çok çalışkan olduklarından onları yetiştirmek benim için ayrı bir zevkti. Emekli olduktan sonra bunlardan rastladıklarım o günleri büyük bir zevk ve heyecanla yadediyorlardı

Bulduğumuz mahallin sakinleri arasında.bohçacılık yapan birkaç Romen kadın vardı; yeni personelden birisi , bu kadınlardan birinin hesabından ödeme yaparken, hesabındaki yüz liralık kalanı bin lira gibi algılayarak fazla ödemede yapılmasına neden olmuş, kontrol sonunda durum meydana çıkınca geri almak istemişse de kadın kabullenmek istemeyince kızcağız şaşkınlık içinde polisten yardım istemiş, poliste kadına oldukça sert davranmış. Kadın oradaki acısını banka binasına gelerek bağırp çağırmaıyla gidermek istemişti.Kadını odama çağırıp, derdini dinledim;haksızken haklı bir duruma adım atmıştı. Kahve çay gibi bir şey ikram edip yatıştırdıktan sonra doğru yapmamışlar ama sende yanlışlıkla fazladan ödenen bu parayı geri ödemelisin gibisinden bir şeyler söylediğimde parası olmadığını, ancak beklersek Almanya'dan bir yakını bir iki ay içersinde para göndereceğini, o zaman yapılan fazla ödemeyi geri verebileceğini söyledi. Elinden bir senet alarak kendisine istediği süreyi tanıdım. Gerçekten havalesi geldi ve fazladan aldığını geri ödedi.

O dönemde kayıtlar elle tutulur, onun için de hesapların kontrolü günler hatta aylar alırdı. Bazı hesapların muhasebe kayıtlarıyla uygunluğu uzun zamandır sağlanamamış, durum benim zamanıma da sarkmıştı. Şubede bir iki personelin verimi oldukça düşük, hatta birinin yok gibiydi. Tecrübeli olması gereken bayan bir servis şefimiz vardı,iki küçük çocuğunu bakanı olmadığından çok zaman yanında getirir bu nedenle işinde verimli olamazdı. Yukarıda anlattığım hata biraz da buna dayanıyordu.Personel durumumuzu düzene sokmak için yaptığım tekliflerde bir türlü yukarıya derdimi anlatamıyordum. Sonunda bu yetersizlik nedeniyle sorumluluk doğuran benzer hatalar olabileceğini, kaliteli personel verilmezse, şubeden çok personel müdürlüğünün sorumlu olacağını bildirince, kaliteli elemanı sen bul biz atayalım dediler. Önce yüklediği görevin istediği bilgisi olmayan,bilgi birikimi de yapamayan muhasebecimizi şubemizden başka yere tayinini, İzmir'e gelen personel

müdürüne durumu anlatarak sağladım. Yerine gelen görevinin ehli idi. Anadolu şubelerimizde ya da şehrimizdeki şubelerde çalışkan, fakat terfi imkanı bulamamış amir ya da muhasebeci düzeyindeki kişilerden Müdür yardımcılığı isteyen olup olmadığını araştırtım. Önce bir sonra bir daha olmak üzere iki müdür yardımcısı sağladım. Şubedeki şeflerden birisi ile bu müdür yardımcılarında birisini hesapların muhasebe kayıtlarıyla uygunluğunu sağlayıncaya değin başka işlerle uğraşmadan çalışmalarını istedim. İki ay içersinde sonuç alındı. Bu arada çevreyle diyalogu ilerlettim. Verilen hedefleri yakalayıp aşmaya başladık Çevre şubeye ısınmış, şubedekilerde çevreyi yakından tanımaya başlamıştı.

Rahmetli kızım Birsen fakülteyi Tarım Bakanlığı adına burslu okumuştı. Tahsili tamamlanınca Tarım Bakanlığının Balıkesir Su Ürünleri Müdürlüğünde Ziraat Yüksek Mühendisi olarak göreve başlamıştı. 1985 yılında evlilik yaptığında eşi İzmir'de serbest çalışmaktaydı.İzmir'e tayinini istedikse de başarılı olamamıştık Şube binamızın yakınında torna , fireze makineleri ile çalışan ve çevrede oldukça sevilip sayılan, birkaç sene önce yanında çalıştırıp ekmek sağladığı eski bir işçisi tarafından öldürülen bir dost, dükkanında geçici olarak iş yapan bir Makine Mühendisinin ortağı ve başbakan Özal'ın müşaviri olan birisine kızımın tayin durumu anlattığını eğer kabul edersem, yanıma getirip tanıştıracığını, söyleyip kabul etmem yönünde ısrarda bulundu Buyurup kahvemi içsin fakat başka şeye karışmasın dedim. Fakat karıştı bile, ben durumu izah ettim, telefon etti, gelip senin yanından da başka yere telefon edecek dedi. Sonra şahıs dostumla birlikte yanıma geldi, İzmir den Anap listesinden Millet Vekili adayı olmuş, seçilemeyince başbakan Özal'a müşavir olmuş. Zayıfta olsa bir ümit belirmişti içimde , lakin bir türlü güven duyamıyordum buna da ortağı makine mühendisine de. Suyu oksijen ve hidrojene ayırıştırarak, çıkacak enerji ile kurutucu fırını ısıtacaktı. Elde edeceği enerjinin ayrışımında sarf edeceği enerjiden çok fazla olacağını inanmış görünüyordu.

Rahmetli dostuma da büyük bir borç takarak ikisi de ortadan kayboldu. Müşavir beyi bir daha görmedim.Mühendis bey İzmir fuarındaki açık dönem sergilerinden birinde güneş enerjisi ile ilgili bir başka hünerini sergilerken yine rahmetli dostum gördüğünü söylemişti.

Kızımın tayini için daha sonra yıllarca uğraştık. Rahatsızlanmış, E.Ü. Hastanesinde uzun süre tedavi görmüş, tayinini gerektirecek bir raporda verilmişti. Fakat tayinini bir türlü yaptırılamıyorduk. Daha sonra Balıkesir Devlet Hastanesinden hastalığı nedeniyle yalnız yaşaması risk yaratacağından yakınlarının yanında bulunması zorunlu şeklinde bir rapor alındı, bakanlık buna da itibar etmedi, raporun Ankara Numune hastanesi heyetince de onanmasını istedi. Onu da sağladıksa da yine netice alamadık Bu arada Diğer kızım Nurhan'da Ziraat fakültesinde tahsilini tamamlayıp, Tarım Bakanlığının açtığı sınavı kazanıp, kura neticesinde Kastamonu Tarım İl Müdürlüğü emrine Ziraat Mühendisi olarak atanmıştı. Her ikisinin de tayini için bakanlık içersinde işlerin sonuçlanmasını takip ederken personel müdürlüğü ile haberleşme müdürlüğü arasında dosya kayboldu.Çalışanlar çok fazla ideolojik saplantıdaki kişilerden di daha çok. Kendilerine yakın bulmadıklarının işlerini her türlü yokuşa koşuyor,üstleri bir şey yapamıyor, sadece samimi gördüğüne yakınıyordu. Haberleşme işlerinde çalışan fakir ve inançlı bir Anadolu çocuğu tanıdım; gece eğitimi yapan bir fakülteye devam ediyor, kitap sağlamakta güçlük çekiyordu. Bu ihtiyacını karşılayacağımı söyledim ve sonra karşıladım. Bu sayede Nurhan'ın tayin emrini yoluna koydurduk. Olması gereken bir şeydi, fakat bir süre

sürüncemede kalacaktı. Birsen'in, tayini olmamıştı o sırada bakanlığın Ankara dışındaki birimlerinden birinin müdürü olan bir yakınım ile bakanlığın Genel Müdür düzeyindeki birine ziyaret etmiş Birsen'in durumunu da açmıştık: Genel Müdür Bey yakınımına sen bu işi takip et bizim burada her şey olur gibisinden bir uyarıda bulunmak istemişti. Numune hastanesinin onayladığı rapora rağmen tayin çıkmıyordu. Neden sonra, bakanlığın Personel Müdürü izinli ayrıldığında ziyaretinde bulunduğumuz Genel Müdür Personel Müdürlüğüne vekalet ettiğinde İzmir Tarım İl müdürlüğü emrine atandı.Hastalığı ilerlemişti.

Altındağ şubemizde kaldığım süre içerisinde sıcak ve candan davranışlı kimseler tanıdım. Şubede ilk göreve başladığım sıralardaydı, tamir ihtiyacı duyulan ufak tefek işler olsa Muzaffer diye bir isim geçiyor, fakat kendisi bir türlü görünmediği gibi parasını isteyen de olmuyordu. Muhasebeciye yaptırılan işlerin parasını derhal ödeyin, bundan sonra veresiye bir iş yaptırmayın diye tembihte bulundum. İlgili kişi gelip parayı almıyormuş, evrakını yapın iş yerine gönderin diye talimat verdim Altı ay kadar zaman geçti ne bu kişiyi görebildim ve ne de ziyaretime, ya da bir iş için bile bankaya gelmedi..Açıkçası bu süre içerisinde bende pek önemsemedim, zira tanıımıyordum.Bulduğumuz bölge yukarda da değindiğim gibi büyüklü küçüklü sanayi kuruluşlarının çalışma alanıydı. Pek çok yüksek okul bitirmiş, küçük iş yerlerinde yoktan var edermişçesine üretim yapıyorlardı. Bir gün çevremizde kereste ticariyle iştigal eden bir zat yanıma geldiğinde konuşma arasında kiralık bir iş yerinde kiracı olarak çalışan iki mühendisin durumlarından yakınmada bulundu. Kira ödemiyorlar mı dediğimde hayır alıyorum, ama ne yaptıklarını bilmiyorum, durmadan bira içerlermiş gibi suçlayıcı bir ifade de bulundu. Biraz konunun üzerine eğilince adı geçenlerin bankamız ticari müşterileri olduğunu gördüm. İş yerlerine ziyarete gittim. İkisi de İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu Makine Yüksek Mühendisleriydi.Ayrıca birinin iktisat mezunu kardeşi aynı işyerinde faaliyette olan ağaç işerinden yapılan üretimi yürütüyor, diğer taraftan da Erzincan'daki bir fabrikaya yedirici dedikleri bir şeyler üretiyorlardı.Kullanılan ağaçlardan artan küçük parçalardan da çocuk oyuncakları, elbise askıları, gazetelik gibi şeyler üreterek en küçük parçalardan dahi yararlanma yoluna gitmişlerdi. Bunlar gibi pek çok kişi tanıdım daha sonra, küçücük iş yerlerinde hep üretim yapılıyordu. Tüketimle uğraşan pek yoktu.Bu iki gencin birisinin babası ilçenin vergi şampiyonu idi. Kendi gücüyle hayatını kazanmayı kafasına yerleştirmiş, babasının yardımlarını kabul etmiyordu.

Bu arada yine İ.T.Ü. mezunu bir başka mühendis tanıdım, döküm atölyesi vardı,B.M.C. otomobil fabrikasının motor kapaklarını döküyordu. Bunların çoğu kendi yağı ile kavruluyor, bankalardan yeteri kadar destek bulamıyordu. Teminat ve benzeri şeylerde zorlanıyorlardı. O sıralarda bankalarda müşterilerine çek vererek mevduat sağlama furyası başlamıştı. Gerçekte mevduat sağlatıyor muydu ? Bono adeta kaybolmuş, piyasaya vadeli çekler istila etmişti. Bir bankadan bir çek karnesi koparan büyük kredi sağlamış gibi oluyor,hem bonolarda mecbur olduğu damga vergisinden kaçıyor, çeki veren bankanın itibarından kullanan itibar sağlamış gibi oluyordu.İleride karşılıksız kalan çekler bankalara, keşidecilere , kabul edenlere sorunlar yaratacaktı.Bu genç müteşebbislere her zaman açığa çek kesmemeleri yönünde tavsiyelerde bulundum. Yıllar sonra emekli olmuş, bir gün pazarda alış veriş sırasında ağaç işlerini idare eden İktisat mezunu genci, bir pazarcı esnafının yanında tezgahtarlık yaparken gördüm: Açık çek başlarına dert açmış, abisi piyasaya sürdüğü çekleri ödeyemeyince intihara yeltenmiş, fakat ölmeyip sakat kalmış. İşleri de bozulmuş, zavallı kardeş onun ailesini ve kendisinininkini geçindirmek için çırpınıyordu.

Aylarca yanıma uğramayan, görüp tanıyamadığım, Önder Makine'nin sahibi Muzaffer Önder ziyaretime geldi. Bankanıza derken şubemize kastettiğini anladım, kırgınlığını ifade etti. Ancak fazla açıklama yapmaktan kaçındı. Bir kere daha deneyin kaybedeceğiniz bir şey olmaz dedim. Bende de o duygu uyandığı için ziyaretinize geldim diye cevap verdi. Bundan sonra karşılıklı ziyaretlerimiz devam etti, hatta dostluğa dönüştü. Yavaş yavaş durumunu anlamaya başlamıştım. Çok iyi işi ve kazancı var iken giderlerini frenleyememiş, daha doğrusu çevresine uyup gelirini tutamamış, hatta biraz da sarsılır gibi olmuş. Sanırım ilk zamanlar uzak kalmasında bunun da etkisi vardı. Önerilerimden yararlandığını söylüyor, iş yerindeki makine yavaş, yavaş artıyor ve aldığı işlerde de önemli gelişmeler olmaya başlamıştı. Yine bunun yanında, aktif sermaye dışında, her durumda baş vurabileceği bir tasarrufta bulunup bir kenara istediği anda nakde dönüşecek bir şeye yatırmamasını önerdim. Bu önerilerimi uyguladı çok geçmeden sonuç almaya başladı bir ev, sonra da iş yeri yapmak üzere bir arsa edindi. Krediye pek yanaşmıyordu. Bu yöndeki çekingenliğinde haklıydı belki, nitekim benim ayrılmamdan sonra bir başka bankadan kredi müşterisi olup kefalette bulunma yüzünden zarar gördüğünü işittim. Artık kendini toparlamış olduğundan bu olay fazla etki yapmamış, işi oldukça büyümüş çok geniş bir alanda tanınmış ve isim yapmıştı.

İşçilerini korur ve gözetirdi; her bayram arifesinde ücretlerini öderken her birine birer torba erzak da verirdi. Verdikçe de kazancı artıyor işi büyüyordu. Yıllar sonra da dostluğumuz sürdü. Gerçi pek göremiyordum ama telefonla zaman, zaman hatır sorardık. Dört, beş yıl kadar oluyor bir sabah aldığım gazetede "Bir iş sahibi kayıp" başlıklı yazıyı okuduğumda bunun Muzaffer olduğunu gördüm. Birkaç gün sonra Salihli yakınlarında cesedi bulunmuştu. Cenaze merasiminde pek çok dostu hazırды. İş adamı düşmanlığının kurbanıydı.

Gümüşpala şubesine atandığımı öğrendiğimde emekliliğimi isteyip gitmemek istediğimde, gidip görelim sonra karar verirsin demişti. Görmek için gittiğimizde de çok uzun yıllar öncesinden tanıdığım ve sevip saydığım bir doktor iş yerinin kaldırımında oturmakta idi. Onun da ısrarı ile emekliliği yine erteleyip buradaki görevime başlayacaktım. Eskiden tanıdığım birisi ile daha önce başka bir şubede beraber çalıştığım iki personel vardı, bunlardan biri göreve başlamamı çok istiyordu. Kısmet ne olur görürüz dedim İş hacmi daha azdı, evime mesafe çok uzun en az üç vasıta değiştirmem gerekiyor, buda beni ürkütmüştü. Burada enteresan bir durum vardı: binalar arsa sahibinin değil, söylentiye göre vaktiyle bir belediye başkanı seçim arifesinde halka yapın demiş, onlarda bulduklara yere ev yapmış, yıllar geçmesine karşın durumu hukuki yolla halledebilen olmamış. Konya ve doğu Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen ele geçirdiği arsaya plan yapıp ruhsat falan almadan kendi kafasına göre üç, dört kat binalar yapmış. Hemen, hemen tamamı beton binalar gece kondu desen değil, şehir desen yine değil plansız bir yerleşim yeri. Bunlardan bir kısmı tuttuğu arsaya kiralık birkaç bina kondurmuş. Hizmet binası olarak kullanılan böyle kiralık bir bina. Hemen kapısının önünde gezer tezgahlar üzerine yerleştirdikleri çeşitli meyveleri satan doğu kökenli vatandaşlar yer tutmuş. Zaman, zaman yer tutma nedeniye takışmaları olduğunu gördüm. Bir birlerini itip kakıyorlardı. Polis ve belediye ekipleri bunları bankanın önünden kaldırmak için çok uğraşmış, benim zamanımda da bu yönde çalışmalar gördüm. Zaman ilerledikçe bunlardan bankaya zarar gelmediği gibi koruyan davranışlar sezdim. Bir gün ihtiyaç dolayısıyla Genel Müdürlük bir kasa göndermişti; getiren kamyondan kasayı indirecek hamal ararken, bunlardan birkaç tanesi bir araya gelip kasayı indirip yerine yerleştirmişlerdi. Teklif edilen ücreti de kabul etmemişlerdi. Bu

arada bir iki terör olayı nedeniyle polis banka çevresinde güvenlik tedbirlerini artırıp bunları caddenin karşısına gitmelerini söyledi. Bir kısmı işin azalması nedeni ile görünmez oldu. Kalanlar bu sefer daha sıkı yerlerini sarılıyordu. Hizmet binamızın sahibi kendi kapısının da önünde bulunmalarından yakınıp bunların kapısından uzaklaşmasını sert bir ifadeyle istemiş, bunlarda birkaç kişi birleşip adamcağızı hırpalayıp göz dağı vermek istemişler. O da bana gelerek bunların buradan uzaklaştırılmaları yönünde benden yardımcı olmamı istiyordu. Polis, belediye zabıtası halledememiş ben ne yapabilirdim. Diğer yönden caddenin trafiğine bir parça da olsa engel olmak dışında bize bir zarar verdikleri yoktu. Bir gün 06 plakalı bir arabayla birkaç kişi geldi, bir süre görüştük. Bu esnada bunların gözünün bizlerde olduğunu şubenin güvenlik görevlisinden öğrendim. Gelenleri ziyareti güvenlikle ilgiliydi. Ertesi gün bunların sevip saydığı kişiyi çağırttım: Bakın bu güne kadar size her türlü kolaylığı gösterdim. İki gün içinde kendinize yeni alışveriş yerleri sağlayın, polisin sizleri burada sürükleyerek götürdüğünü görmek beni çok üzer dedim. Gerçekten iki gün içersinde başka yerlerde tezgah açtılar.

Uzun yıllar zirai kredi işlemi olmayan şubelerde çalışmıştım. Burada küçük çaptada olsa daha çok hayvancılığa dayalı kredi vardı. Bu kredileri açtığımız kişilerin hayvanlarını ve adetlerini tespit etmek için arazide dolaşmak gerekiyordu. Görmeden kesinlikle kredi vermeyeceğimi bildirdim. Zira daha önce bir sürü sahibine kredi açılmış, şimdi ne sürü ve nede kredi alan vardı. Hayvanı olana tam destek vereceğimi, olmayanın da ne kendisine ve ne de bize yormamasını söyledim. Kredi işlerini bakan mühendis ve servis görevlisi ile tek, tek sürüleri ve ahırları görmek için dolaşıyordum. Şubede teftişte olan bir müfettiş, beraberce kredilendirdiğimiz hayvanları görelim dedi. Tümünü mü yoksa bir kısmını mı görecektik? Yamanlar dağı bölgesindekileri tercih etti. Havyaları görüp bitirdiğimizde Karagölü görmek isteyince işte şimdi olmadı dedim. Yanımızda yiyecek hiçbir şey yoktu. Oraya gidip aç dönmek katlanılmaz bir şeydi. Oldukça zorlu yolu aşyp Karagöle ulaşınca beş altı kişilik bir gurubun kestikleri bir kuzuyu pişirip piknik yaptıklarını görünce hepimizin içi geçiyordu, ama satıcı değillerdi. Müfettişte anlamıştı ama yapacak hiçbir şey yoktu. Sanırım asıl amacı gölü görmektir, diğeri bahanesiydi. Çekingenliği mi diyeyim yoksa gençliği mi diyeyim, geziyi aç tamamlamıştık.

Yine şubede teftiş vardı; müfettiş odama geldi çay içiyorduk. Bir şey söylemek istiyor gibi bir hali vardı, fakat yutkunuyor bir türlü söyleyemiyordu. İşleri epeyce kolayladınız sanırım dedim. Amacım rahatlatıp esas gayesini ne olduğunu söylemesine yardımcı olmaktı. Önüne baktı, bir süre bekleyip, sanırım düşüncesini nasıl ifade edeceğini tasarlıyordu. Cesaretlendirmek için yüzüne baktım: sizin şubenizde mit ajanı var dedi. Nasıl olur bu güne değin ben hiç sezmedim, nereden anladınız dedim.

-Sizin mutfak işlerine bakan bayan bana alevimisin diye sordu.

-O öyle bir şey yapacak kadar, bilgili ve yetenekli değildir.

Dedikten sonra bahsettiği kadını çağırdım. Müfettiş beye ne söylediğini sordum

- Alevimisin dedim.

- Sana niye ilgilendirdi.

- Annemde alevidir de, Erzincanlıyım deyince sordum.

- Biraz kendisine çekiştikten sonra, seni ilgilendirmeyecek şeylere burnu sokma hadi çık dedim. Müfettişe gördüğünüz gibi saflığı konuşurmuş, dediğiniz gibi bir şey yok deyince rahatladı sanırım. Bu soru onu niye bu

kadar telaşlandırmıştı anlamadım ama deşelemekte istemedim. Fazlası ilgilendirmezdi.

Şubenin işleri temiz olduğundan teftişler sıkıcı olmazdı. Şimdilerde sanırım biraz değışti, o dönemlerde teftiş kökenlilerle , benim gibi çantadan gelen pek sıcak havada olmazlardı, sonunda onların da durağı şube müdürlüğü idi.belki çok azı üst yönetimde görev alacaktı. Bunun istisnası çok efendi olanları da tanımışımdır.

Şubemizin işlemleri çok büyük olmamasına karşın iki müdür yardımcısı vardı. Bir ara bölge müdürlüğü, diğler şubelerden birinin kadrosunda olan bir müdür yardımcısını geçi olarak bize yolladı. Gelen arkadaşla aynı lojmanda oturduğumuzdan, asansörde falan bir iki kere karşılaşmıştık ama kendisi hakkında fazla bilgim yoktu. Pek uygun bir yerimiz yoksa da sizse uygun bir yer bulacağız, geçici eksikliğimiz olursa hoş görürsün deyip oturacağı bir yer hazırlattım. Geldiği şubedeki Müdür , bankanın satın alınmasına izin verdiği gazeteleri odasından dışarı vermezmiş, bu da bir gazetenin kendisine verilmesini istemiş, bu konu üzerine anlaşamazlık çıktığından bölge aracılığıyla yanından uzaklaştırmış olmalıydı. Bir süre şubemizde kaldıktan sonra bir gün odama gelip bir konu danışmak istediğini söyleyince, buyur otur deyip çay ya da kahve ikramında bulunup sorununu anlatmasına yardımcı olmak istedim. Bölge Müdürü, bir süre gönderdiğimiz yere git bir şey düşüneneğiz demiş, fakat bu güne kadar aramadığı gibi düşüncesi de olmamış. Bunun için oldukça kırılmış, heyecanlı bir tavırla,yanına gidip bazı şeyler söylemek istediğini ifa etti. Daha bunları söylerken sinirleniyordu. Kendisine git , fakat sakın ol; benim için bir şey düşüneneğinizi söylemiştiniz acaba bir düşüncemiz varmı, dersenez daha iyi olur, yoksa onun ağzı dili var O da bir şey söyler tümnden kötü olur deyince, fikrimi kabullendi. Ziyaretinden birkaç gün sonra görevine iade edildi.

Aradan bir süre daha geçince bu defa bizim şubeye tayin edilip geldi. Sabahları erken gelir işine muntazam devam ederdi. Bu arada lojmanda kalma süresini dolduran diğler personelle birlikte bu da lojmanı boşaltıp kendisine ait eve taşındı. Evi Karataş taraflarındaydı.İki, üç vasıta değıştirmesi gerekiyordu, buna karşın hiçbir şikayeti yoktu. Ufak tefek talepleri oluyor, mümkün olduğunca karşılayordum

Akşam kasa kapanması sırasında genellikle personel gerilimli olur , hesaplar tutunca rahatlarlar.Bu sırada aralarına karışır gerilimli havanın yumuşamasına yardımcı olmak isterdim. Yine böyle bir akşamüzeri aralarına karıştığımda,Müdür bey siz neden bekliyorsunuz , biz kapatırız, siz arabanıza binip gitsenize deyince, nereden aklıma geldiyse, hiç alakası yok iken.: Neylersin ölüm herkesin başında-kim bilir nerde – kaç yaşında- bir namazlık saltanatın olacak o musalla taşında diyen şiirin mısraları döküldü dilimden. Boynunu büküp meyus bir ifadeyle “ ilahi Müdür bey” dedi.

Ertesi sabah bankanın servis aracıyla Karşıyaka iskelesine kadar gidip oradan dolmuşa binmek istedimse de yetişemedim, yine kendi arabamla yola koyuldum. Dar ve virajlı bir yolda, karşıdan bir minibüsün üzerime geldiğini görünce direksiyonu kaldırıma kırmıştım ki lastikte patlamıştı. Oradaki bakkal ve dükkan sahipleri olayı görmüş kaçan arabanın numarasını almışlar, ben lastik değıştirmek isteyince içlerinden birisi müdahale edip bu işi kendi yapamaya koyulmuştu ki karşıdan bir araba geldi, içinden bizim şubenin şeflerinden İ. İle bir başkası çıktı Acele bankaya ulaşmamı istiyorlardı. Ne olduğunu sorduğumda, muavin bey diyebildi İ. Banka

binasının önünde küçük bir kalabalık, kaldırımında da gazeteyle örtülü bir ceset vardı. O sırada bir doktor belirdi, ölmüş, kalpten olabilir dedi. Bir gün önceki akşamüzeri arabama binip gitmemi, işleri tamamlayabileceklerini söyleyen müdür yardımcımızdı. Sabah erken saatte gelmiş, binada sabah temizliği yapılmakta imiş. Elindeki çantayı masasının üzerine bırakıp caddeye açılan kapıdan çıkmak isterken yere yığıldığını görüp yanına geldiklerinde ölmüştü diyorlar. Sabahleyin sapsağlam çıktığı evindeki eşine ve çocuklarına durumu söylemeğe personelden kimse cesaret gösteremiyordu. Sonunda haber verildi Personel olarak tümümüz ve civar iş yerleri şaşkın haldeydik Ecel onu nasıl olup da çok ani yakalamış, bir anda hayatına veda etmişti. Pek çok soruyu cevap bulamadık Tanrı rahmetini esirgemesin Uzun süre yaşadığı gerilim kalbini yenik düşürmüştü. Bir gün önceki akşama doğru ağzımdan dökülen şiirin mısraları için ne demeliydi hala bilemiyorum, anımsadıkça nasıl izah edileceğini hala düşünmekteyim.

Doktor Abdi beyle tanışıklığımız çok eskilerdedir, ellili yıllarda Denizlide. İzmir'e geldikten sonra başlar yakınlaşmamız. Şadırvanaltı'nda çalıştığım yıllarda gelişmiştir. Denizli ile ilişkileri vardı, sık, sık bankaya uğrardı. Eşref Paşa hastanesinin dahiliye bölümü doktoruydu. Hastaneyle işi olan personelimize büyük yakınlık gösterir, tüm personel kendisine sempati duyar, alçak gönüllü halk çocuğu, aristokrat damadı idi. Tepecik şubesinde çalışırken, hizmet binamız hastane binasına bitişik olduğundan yaklaşım haliyle daha da arttı. Yürümesini sever, her sabah evinden hastaneye yürüyerek gelir. Yukarıda sözünü ettiğim benimde bu şubedeyken yürüyüş yapmamı belki bundan da özenmiş olabilirim. Altındağ şubesinde çalışırken yakınımızdaki bir binada mesleğini icra eden bir doktor civar ilçelerden birinin hastanesine atandığından muayenehanesini boşaltmak üzereyken, Abdi beye rastladım, bizim oralarda bir muayene hane boşaldı gelirmisin dediğimde benim muayenehanem var sen bizim oraya gel demişti, çok geçmedi üç gün mü, beş gün mü benim Onun olduğu Gümüşpala'ya tayinim çıktı. Günde birkaç hasta gelirse bakıyor, daha çok boşlukta kalmaktan kendini kurtarıyordu. Karşıyaka sapağında otobüsten inip yokuşu yaya çıkıyor, akşamları yine yaya yokuştan iniyordu. Yürümüyorsun gibilerden çıkışıyordu. Belki bu etkiyle de olabilir, Karşıyaka iskelesine kadar çok zaman yürüyordum. Aynı şeyi evden iskeleye kadar yapıyordum.

Karşıyaka sahil yolu henüz genişletilmemişti. Sabah yürüyüşlerimi yaptığımda başka yürüyen görmek en büyük arzumdu. Belki aynı düşünceyi paylaşan, aynı dünyalarda dolaşan insanları görüyor gibi olmak, yalnızlık duygusundan uzaklaştırıyordu. Yıllar sonra Karşıyaka'yı görmüş, yavaş, yavaş tanımaya başlamıştım. Bazı sabahlar yıllar öncesinden tanıdığım birine rastladığım, vapura yetişmek için koşturanlar olursa bir iki kelime selamlaşmamız olurdu. Sanki İzmir'i yeniden tanıyordum.

Oğlum Turhan Üniversiteyi bitirip yurt dışına çıkacağı sıralarda evlenmeğe rıza gösterir gibi olmuşsa da mümkün olmamış daha sonraları ise bir türlü kısmet olmuyor, annesi bu yüzden üzülmüyordu. Görücü usulü evlendirebilmek için Avustralya'daki oğluna kabul ettirebilecek uygun eş arıyor, bu konuda fazla da yetenek sergileyemiyordu. En çok yurt dışından bir yabancıyla evlenir endişesine kapılıyordu. Bir taraftan da söz verdi Türk kıızıyla evleneceğim dedi diye teselli arıyordu. 1989 yılıydı sanırım, Turhan izinli gelmiş, görücü usulü bir teşebbüs olmuş, fakat izini çok uzun olmadığından bir sonuca varıldığı görülmemiştir. Bir yıl sonra evlenmek için geleceğini söyledi, gerçekten de geldi ve evlendi.

İki oğlumuzun da ileri yaşta evlenmeleri gerçekten bizde üzüntü yaratmıştır. Kendilerine çocuklarını 25 yaşına kadar evlendirmelerini bir vasiyet önerisi yapıyorum. Benim en küçük çocuğum 38 yaşında doğmuştu. Bu sözlerim onlara bir serzeniş değil bir vasiyettir. İnsanın en büyük sevinci neslinin devamını görmek olduğu düşüncesindeyim. Dilerim bu düşüncemi neslimin devamını sürdürecektir olan evlatlarım da benimserler. Bu duygular genç yaşlarda belki gerçek değeriyle hissedilmiyor. Eskiye yıllar çok duyguları alıp götürürken, yeni yaşam filizleri görmek arzusu içinde oluyor. Beklide insanı canlı tutan bu ve benzeri duygu ve düşüncelerdir. Gerçi bu duygu ve düşünceleri his etmeyen yok değildir. Ancak onlar ne örnektir, ne de kendileri farkında bile değildirler.

XX

X

Günler beklide aylardır yazmak, ya da yazmamak için kendimle adeta boğuştum, fakat bir türlü son karara varmak sanki korkutucu, beklide ürkütücü bir şeymiş gibi belleğime çakılıp kalmaktaydı. Birkaç gün öncesinde meylim yazma yönüne kaymaya doğru yöneldi. Yalnız korkularına dağıtmak çok kolay oldu diyemeyeceğim. Uzun,uzun düşündüm, geriden gelenler belki en çok merak edecekleri bir şeyi eğrisiyle doğrusuyla kimden öğreneceklerdi. Öğrenmek isteyecekler mi? Elbet bu karar onların, ama isteyen olur diye düşünmekten de kendimi alamıyor, ya da Onlara zorla bunu bilsinler mi demeye getiriyorum, veya kendi duygularımı dışa vurma isteği mi bu yöne itiyor kararı Onlara bırakarak, duygularımı ve yaşadıklarımı aktarmaya başlamak istiyorum.

Bir sabah kahvaltısında beraberdik; annesiyle arasında adeta çekişmeli konuşmalar oluyor, ne olur bir kere gidip görünsen diyordu. Ne olduğunu sorduğumda, göğsünde bir takım bezeye benzeyen şeyler varmış doktora gözükmüyor diye söylendi annesi. Ben de gitsen iyi olur dedim. O günün mesai bitimine iki saat falan kala telefonum çaldı, kızımın mesai arkadaşlarından bir hanım acilen E:Ü: Hastanesinde beni beklediklerini söyledi. Vardığımda aynı hanım karşıladı, merak etmeyin hayatı kurtulsun yeter ki gibi bir şey söyleyerek önümden yürüdü. Onu takip etmeye başlamış, fakat bir şey anlamamıştım. Bahçeye çıkınca, biz benim arabayla gideceğiz, sen benim arabayı takip et dedi ve yola koyulduk. Konak semtinde bir doktorun muayenehanesine girdiler, orada yine daire arkadaşlarından bir başka hanımda beklemekteydi. Üçü doktorun muayene odasına girerken dışarıda beklememi söylediler. Bir süre yalnız kaldıktan sonra niye bende girip ne olduğunu görmeyeceğim deyip içeri girdim; doktor “ hemen ameliyat olması gerekir gecikmeye gelmez” gibi şeyler söyleyip hastaneye gitmemiz yönünde önerilerde bulunuyordu. Göğüste tümör saptanmış ve hastalık oldukça ilerlemiş diyorlardı.

Arkadaşı Karşıyaka'daki evimize kadar Onu arabasıyla götürecektir, benim arabamı kullanacak durumum sarsıldığından bir başka kişi bulundu.

Çevremde soruşturmaya başladığımda kimi yurt dışına götürmemizi, kimide geciktirmenin sonucu kötü yöne götüreceğinden vakit kaybına meydan verilmeden E.Ü. Hastanesinde ameliyatının yapılmasının doğru olacağı kanısında idi. Lisede parasız yatılı okuduğumuz arkadaşlardan birisi üniversitenin öğretim üyelerinden başka dalda bir profesördü, ilgi gösterdi, ameliyatı yapacak doktor arkadaşlarıyla konuşup hemen ameliyat kararı vermemizde yardımcı oldu. Burada da kendisine şükranlarımı sunuyorum.

Ameliyattın yapıldığı gün daha sabah saatlerinden itibaren daire arkadaşlarından mühendis, veteriner, biyolog vs pek çoğu benimle birlikte ameliyat hane kapısından ayrılmadılar. Ameliyatı gerçekleştiren profesör ameliyat haneden çıktı bize doğru gelirken kendisine yaklaşip durumu sormak istediğimde, “sen kendine baksana nerdeyse gidiyorsun “ deyip hemen uzaklaştı. Arkadan bir başka doktor göründü, bu defa ona sordum, çok gecikmiş en çok üç yıl daha yaşar dediğinde yıkılıp kalmıştım. Çevremdekiler teselliye çalışıyorlardı.

Eşime hastaneye yatırılacağını söyledik. Ameliyattan bahsetmediğimiz gibi hastalığının ne olduğu da söylenmedi. Hemen hastaneye gidip görmek istediğinde bahaneler yaratıp isteğini erteletmeye çalışıyorduk. Akraba, tanıdık, konu, komşu geçmiş olsun demek için gelip gidiyorlardı, ama eşim durumu öğreninceye değin kendimi yapı yalnız hissediyordum.

Ameliyatın yapıldığı saatlerde bir kişi yanıma yaklaşip, hastanede bulunan banka şubesinden çağrıldığımı söylendi. Şubeye vardığımda Bölge Müdürünün telefonla aradığını, kendisine aramam isteniyordu. İzinliydim, aramasına anlam veremedim, tayinim çıkmış onu tebliğ etmek istemekteydi. Kendisine biraz sitemle birlikte gitmiyorum, dediğimi hatırlıyorum. Ne kadar vazife şinas adamdı. Hizmetin kırk yılı bulmuştu, ayrıl git mi demek istemişlerdi. Hele zamanlamaları ve duyurma tarzları, neredeyse bir ömür verdiğim kuruma bir anda boşalmama neden olmuştu. Rahmetli kardeşim o sırada Ankara’da bulunuyor, Genel Müdürlükteki ilgililere tayinin tebliğ ediliş zaman ve şeklini de söyleyerek, bu adam kırk yıl bu kuruma hizmet etti, kadrosunu boşaltmak istiyorsanız emekli ol yoksa seni tayin edeceğiz deseydiniz, esasen o da emekliliğini düşünmekteydi gibi şeyler söylemiş. Bunun üzerine olacaktı ki ilgili personel müdürü önce iş yerimi ve sonra da evimi telefonla arayıp itiraz dilekçesi verip zaman kazanmamı istedi. Tayin edildiğim Sultandağ/ Afyon’a gitmeyip

16 Temmuz 1992 tarihi itibariyle emekliliğimi istedim. Bir ay İzmir Şubesi kontrolörlüğünden maaşımı alıp kırk yıl bir ay hizmet verdiğim bankadaki görevimden ayrılıp emekli oldum. Lojmanı boşaltmam için iki ay süre verilmişti, kızım ve diğer çocuklarım bostanlı semtinden ev alıp orada yerleşmemizi istiyorlardı. Halil Rifat Paşa Caddesindeki evimizde kızım oturuyor ve onun eşyaları vardı.. Oraya taşınısak iki evin eşyasını sığdıramazdık. Gazete ilanlarını takip edip Bostanlıda bir ev bulup anlaştık, verdiğimiz pey dışındaki ödemeyi bir iki ay içersinde yapabilecektik. Kızımı hastaneden çıkarıp eve getirdiğimizde arayanlarla konuşmasını kolaylaştırmak için telefonu baş ucuna getirmiştik. Evi satın aldığımızın ikinci gününde evi satan kişi telefon açıp baban para getirecekti getirmedi gibi laf edince kızım hastalığının da etkisiyle olacak çok üzülüp, baba para elimizde değilken niye aldık, adam ikide bir telefon edip para istedi deyince, satıcıyı telefonla arayıp yaptığının hatalı olduğunu, evini müşteri bulup satmasını istedim. Bunun üzerine daire arkadaşları seferber olup, kızımınla beraber oturabileceğimiz bize münasip ev

aramaya başlamışlardı.Sonunda şimdi oturmakta olduğumuz, Bornova'nın Özkanlar semtindeki evi, kızımın arkadaşlarının araması ve tavsiyeleri üzerine satın alıp1992 yılı 15 Eylülde taşındık. Bostanlıda iken orada oturmakta olan çok arkadaşı olduğundan hemen her gün bir iki tanesi ziyaret ediyor, moral enjekte ediyorlardı. Hatta bazı günlerde ışın tedavisinde olsun, kemoterapide olsun yalnız bırakmıyor, hatta bazen hastaneye gidip gelmesini de sağlıyorlardı. Bornova'da bir başka avantaj dairesine yakın olduğundan öğle yemek aralarında ve akşam üzerleri bazen münferit, bazen da guruplar halinde arkadaşları ziyaret ediyorlardı Bir hastanın aranmasının ne kadar hasta için önemli olduğunu, olabileceğini en çok bu günlerde yaşadık. Onlar geldiğinde gülüyor, onlara hasta değilmiş gibi kendini göstermeğe özen gösteriyordu. Hatta hastalığa önem vermezmiş gibi tavırlar takındığı olurdu. Aramayan arkadaşlarına da şu hiç aramadı haberi yokmudur gibi söylenirdi. Bunlardan biri ölümünden sonra , hasta diye ziyarete gelmişti, bulamayınca da çok üzülmüştü.

Tedavi esnasında saçları tamamen dökülmüş, bu nedenle de peruk edinmişti. Yeni aldığımız evin çevresinde inşaatlar, ve bu inşaatlarda çalışan işçiler bulunurdu. Bir gün yolda giderken peruk sıkılmış olmalı ki , çıkarmış rahatlık içinde giderken inşaat işçilerinin sesini duyar, “hele gel, erkeğin kelini gördüm, ama kadının kelini şimdi görüyorum” diye birinin diğerine seslendiğini duyar. Aldırmadan yoluna devam eder.bize bunu gülerek, gırgırına anlatmış, kendi gülerken, bizde gülüyormuş gibi görünmeğe çalışmıştık.

İzmir'e yıllar öncesi gelip yerleşmişsek de Bornova'yı pek tanımıyorduk.Evimizin olduğu muhit İzmir'in en mümbit tarım arazisi iken yerleşim alanına dönüştüğünden her tarafta inşaat vardı.Henüz tamamlanmış kısımlarda yolların içinde olduğu gibi, dokunulmamış yerlerde de ufak, büyük tarımın sürdürüldüğü yerler ile hayvan besi damlarında süt sığırcılığı devam etmekteydi.Bir zamanlar bazı sebzeler Bornova adıyla anılırdı. “Bornova bamyası” gibi.Evimizin hemen önünde de halen tarımsal üretim yapılan büyük bir alan vardı. Kışlık, yazlık her türlü sebze yetiştiren atıyla tarlayı sürerken, uzun yıllar görmeye hasret kaldığımız bu manzarayı pencereimizden seyrederdim.Evimiz rahat ve kullanışlı idi. Yalnız bir problemi vardı ; zaman, zaman binanın üstüne sanki bir balyoz indiriliyor, bazen de çatının üstünde sanki bir kazan dolaştırılıyordu. Müşterek binamızdaki site yöneticisine durumu aktarıp bir çare bulunmasını rica ettim. Fakat aldığım cevap beni şaşırtmıştı:” öndeki bahçede kuyudan su çeken motor var sizin duyduğunuz onun sesidir” demez mi. Adam, yine binamızın önündeki Mustafa Kemal Lisesinde coğrafya hocası. Hani kafasında bir şey mi var diyeceğim ama , o zaman okulda tutmazlar diyorum.

Komşularımızdan birileri ziyaretimize geldiği bir sırada konuyu onlara da iletip ne olabileceğini düşündük. Bizim daire binanın son katındaydı, o nedenle en çok ses bizimkinden duyuluyordu. Çatıda reklam panosu bağlanan bir direk varmış, rüzgar etkisiyle darbe sesinin ondan gelebileceği düşünülerek, komşumuzca ertesi gün o direk kaldırıldı.Gerçekten de balyoz sesini andıran ses kayboldu. Ama kazan yuvarlanması devam ediyordu.Uzaktan gelip yatıya kalan misafirlerimiz olduğunda, bunlar hem ürküyor ve hem de sebebini öğrenmek istiyorlardı.Ben de gırgıra alıp, iyi saatte olsunlar dolaşiyor, korkmayın bir şey yapmazlar diyordum. Sonunda hasta kızımın sinirleri bu gürültüyle bozulmaya başladı. Yönetimin iznini falan dinlemeden, bu gibi işlerden anlayan birisini bulup çatıya çıkarttım.. Adamcağızın

çatıdan indiğinde anlattığı karşısında donup kalmıştım. Güneş enerjisi için yerleştirilmiş bir kazanın ısıyı muhafaza etmesine yarayan cam elyafı koruyan kazan kapağı yerinden çıkmış, rüzgar olduğunda kiremitlerin üzerinde dönüp dolaşırken , bize iyi saatte olsunlar dedirtiyordu. Coğrafya hocamızın yorumuna ne denirdi.Çocuklarımız bu yapıda, bu kafada kimselere emanetti!

Yine geldiğimizde yaşadığımız , sonrada güldüğümüz bir olayla karşılaştık; bir gün pencereden bakmakta iken karşımızdaki alanda beyaz görüntülü etrafa ışık saçarak hareket eden cisimler görüldü. O sıralar etrafımızda pek aydınlatma lambası da olmadığından ay ışığında görebiliyorduk Semtimiz iskana açılmış, yeni gelişen bir yer, yollarında aydınlatma lambalarında pek çok noksanlıklar vardı.. Pek ürkmedikse de bu görüntü bir süre devam ettikten sonra bir gündüz vakti, evimizin önünde bir koyun sürüsünün otladığını gördük. Sorun çözülmüştü, gördüğümüz gece yayılan koyunlardı.

Emekli olduktan sonra, henüz yaşlı sayılmayacak yaşta olmasının yanında her ne etken olduysa çalışma zorunda kalmış olmalı ki kooperatif kurup inşaat işi yaptığı ve de bir muhasebe bürosu işlettiğini duymuştum.Aynı meslekten olmamız nedeniyle karşılaştığımızda merhabalaşır hatır sorardık, fakat çok fazla yakınlığımız yoktu. Daha önce çalıştığı bir yerde deniz kenarında tarıma uygun olmayan lakin turistik gelişmeyle birlikte değer kazanacak tarla cinsinden bir araziyi birkaç arkadaşıyla alıp, kendilerine göre parselledikten sonra hisse senediyle sattıkları, ağızlarda dolaşır, bu nedenle soruşturma geçirdikleri ve emekliliğine bir nedenin de bu olduğu rivayet edilirdi. Mimar olduğunu söylediği bir kişiyle bir gün ziyaretime geldi. Pek yadırgamadımsa da çalıştığı yıllarda bu nevi ziyaretimiz olmamıştı.İkramlardan sonra ziyaret sebebini açıkladı; ileride gelişmesi olacak, fakat şimdilik pek düzgün görünmeyen bir yerde sağladıkları arsa üzerinde, bir kooperatif kurup inşaat yapmayı düşündüklerini söyleyip arsayı birlikte görmemiz için adeta ısrarlı talepte bulundu. Kıramadım gidip görelim dedik. Gerçekten etrafı henüz oldukça boş, kısmen bataklık, kısmen tuzlu sayılacak bir arazi parçasıydı. Dediği gibi geleceği olabilecek bir yerleşim alanına dönüşebilirdi. Kooperatiflerine ortak olmam için ısrar ediyor, ve de ödeme gücü olan tanıdığım kişilere yönlendirmemi istiyordu. İyi kötü bir evim vardı, böyle bir yenisine girmem için bir sebep göremiyordum. Birkaç gün sonra telefonla düşünüp düşünmediğimi sordu, henüz karasızdım, ısrarı sürünce küçük oğlum adına bir hisse ile ortak oldum. Bir süre sonra büyük kızım da ortak olmak istediklerini söyledi. Ortak olmuşlar peşin ödemeyi denkleştirememişler, baba bunu sen ödeyiver biz sana beş on gün içinde ödeyeceğiz dedi. Fakat , peşin ödeme için benim karşıladığım miktarı eşi temin edecek ise de bir türlü temin edemiyordu.Kızım yalancı çıktık gibisine üzülüyordu, bense ilersi için kaygılıydım. Ödeyemedikleri zaman ben

iki hissenin ödentisini nasıl karşılardım Ne tekim eşi bu parayı hiçbir zaman temin edemedi.Bu nedenle araları limonileşemeye başlamıştı. Çok geçmedi diğer kızım da ortak olmuştu. Onlar rahat ödeme yapabiliyorlarsa da büyük kızımın, eşinden kaynaklanan nedenlerden ödemede zorlanmaları oluyordu. Öncesinden oluşa gelen buna benzer olaylar üst üste gele, gele aralarında münakaşa türden önemli anlaşmazlık olmamasına, eşinin istememesine karşın ayrılma yönünde ısrarlı oldu, kavgasız gürültüsüz ayrıldılar. Kızım yine benim olan evde, bizde lojmanda oturmayı sürdürüyorduk. Bazen bizde kaldığı da oluyordu.Eşinin işinden doğan aile bütçelerindeki aşınma ayrılıktan sonra etkisini kaybetmişse de burukluğu gözle dahi görülebiliyordu. Verdiği kararlarına ne başında ve de ne sonunda, onamamış olsam da en ufak bir etki yapmadım.Ayrılıkları hastalanmasının ardından üç, dört ay kadar daha devam etti. Bu esnada eşinin ilgi göstermesi, işini kısmen de olsa yoluna koymuş olması aralarındaki havayı yumuşatmıştı.

1992 yılının 17 Temmuzunu itibariyle emekli oldum. Bu arada şimdi oturmakta olduğumuz Bornova Özkanlar semtindeki evi satın aldım. Emekli ikramiyem bu evi satın almama yettiği gibi, yazlık inşaatına da katkı yapmıştı.Hayatımda isabet eden en büyük ikramiye bu oldu.Emekli ikramiyesi ile ev alabilmek o sıralarda çok ender kimseye nasip olmuştur. Kesin karlı olduğunu ve eski eşiyile evlenmek istediğini söyleyince tanıdığım bir hekime açıldım,sağlığının düzelmesine etkili olabilir şeklinde bir görüş verince ister istemez kararına saygı gösterdim.Morali gün be gün düzelme yönündeydi. Ne tekim ameliyatında üç yıl kadar yaşar demişlerdi, bu süre on bir yıla kadar çıktı.

* * * * *

Sahil şehrinde oturmamıza rağmen çocuklarımın yaz aylarında denize girmelerini sağlayacak fazla imkanım olmuyor, isteklerine yeterince karşılayamıyordum. Büyük kızım dayılarının da kurcu olduğu bir kooperatife bizim de katılıp bir yazlık sahibi olmamız yönünde bir arzu ortaya koyunca, imkan sağlayamam dedimse de yardımcı olabileceklerini ileri sürerek isteğini sürdürdü. Nisan 1989 da dört milyon beş yüz bin liralık katılım payımı Zekiye teslim edip kooperatife orak olmamızı sağlamasını söyledim. Takip eden sürede de ödeme planlarına uygun aidatları yatırıyordum. Aradan epeyce süre geçmiş olmasına karşın ne kooperatifin ve ne de ilgili bankasının dekontunu Zekiden alamıyordum Bir kaç kez istemem sonunda ödediğimle bağdaşmayan birkaç banka dekontu verdiğinde nedeni de açıklayamadı. Bu ne olabilirdi? Kooperatifin yönetim kurulu üyesiydi ve kurucularındandı. Verdiğim para kooperatifin kasasına girdiyse neden dekont veremiyor,yoksa para nerede kalmıştı. Çocukluğundan bu yana yapabileceğim hiçbir şeyi ondan esirgememiştim. Bu durum kırgınlığıma neden oluyor, eşimde bundan dolayı arada kalıyor, inciniyordu. Kooperatifin genel kurulları oldu bittiye getiriliyor, gargaralarla geçip gidiyordu.. İnşaatı kooperatifi kuranlardan biri yaptırıyor, hesap kitap tutulmuyor, bir nevi müteahhit gibi işi götürüyor, karşılığında hiçbir şey almamış gibi gösteriyor, fakat hiçbir belge ibraz etmiyordu. Halbuki yaptığı işin, emeğin karşılığını almalı, ortaklarda ne verdiklerini bilmeliydi. Hatta bir kongrede Zeki biz kooperatif değiliz diyecek kadar ileri gidebildi. Ne yazık ki diğer ortaklar durumu göremiyor, ya da görmek istemiyordu.

Kooperatife alınan arsa 16 ev için iken 20 ev alabilecek duruma göre imarda değişiklik yaptırılmış, sonradan 4 ortak daha alınmış, bu ortakların giriş için ödedikleri dört buçuk ,beş milyon liralara kooperatife girmeyip kurucular arasında pay mı edilmiş, ikrar yoksa da şüpheler oraya doğru gidiyor. Yönetimin gözüne batan tek ortak bendim. Belki ben de adam sende demeliydim, ama yönetimden değil, kazığı en yakınımdaymışım. Aşağı sakal yukarı bıyık derler ya, bir tarafta eşim, bir tarafta kardeşi.

Veranda ve zemin kattın seramikleri döşenmiş, fakat molozlar işçilere taşıtılırsa çizilme olabilir, mal sahipleri temizlesin denince, biz de ailece gittik temizliğe komşunun arka bahçesine bakan verandaya serdiğimiz bir yazgının üstüne hasta kızımı yatırıp oğlumla damadım molozları taşımakta iken komşumuz Musa'lar gelince kızımın yatağını bizim tarafa geçirdik. Komşumuz hemen ne olur çocuğu rahatsız etmeyin, bizde fazla kalacak değiliz gibi sözlerle rahat olmamızı ister tavır gösterdiler.

Aradan birkaç gün geçmiş, bir iş gereği Kemeraltı semtine gittiğimde bizimkilerin dükkanına uğradım. Daha içeri adımımı atar atmaz, asık bir suratla uşağını azarlayan bir tavırla “ yazlığa gitmişsiniz, kendi evinizi temizleyip Musa'nın evini sıçmışsınız” demez mi bizim Zeki. Neye uğradığımı şaşırılmışım. Dediğine göre Musa Mustafa'ya, Mustafa'da Zekiye söylemiş, Zeki de bana aklınca diskur geçiyordu. Hemen, Musa'ya telefon açıtırıp nasıl böyle bir şey söylediğini sorduğumda inkara yeltenmekteyken Mustafa karşımda belirdi. Nasıl böyle bir şey söylersin, Musa söylemedim diyor dediğimde, Mustafa telefonu kaptı, dediydin demediydin diye tartışmaya koyuldular. Aşırı derecede sinirlenmiş, yüksek sesle söylenmekteydim. Ekrem sen buradan git demez mi; gideceğim dedim ve dükkanlarına terk ettim. Bu olaydan sonra kendileriyle uzun süre diyalogumuzun kesildiği oldu, uzun süre de düzelmediği gibi yeniden kurulduğunda da resmileşti.

.....

Çocuklar, yetişme yıllarında çevrede gördüklerinden, kendilerinde de olmasını ister, olmayınca gözü hep o yöne doğru kayar. Örneğin çevredekilerde bisiklet görse kendisinin de olmasını ister, olmadıysa ömrü boyunca onun anısını unutamaz. Tek maaşıyla ailemi geçindirmeye çalışırken çocuklarının pek çok özlemlerini sağladığımı söylemem mümkün değildir. Yaz geldiğinde konu komşunun toplanıp denize gittiğini görünce benimkilerinin olasılıklarımızı kabul ettikleri fakat neden bizimde olmasın gibi düşünceleri kadar normal ne olabilirdi. Yaşantımız süresi içerisinde ancak birkaç kere, hafta sonunda günü birliğine genel taşıma araçlarından yararlanıp plaj yerlerine götürdüğüm olmuşa da bu onların tüm isteklerini karşılayamazdı. İşte kızımın iç dünyasında birikim kalmış, tatmin olmamış arzularının kendisinin kadar kardeşleri içinde sağlanmasını götüren yol olarak iyi ya da kötü bir yazlık edinme duygusu öne çıkmıştı. Bunu sağlayacak yol görünmüştü ama ömrüm boyunca benimsediğim, her ne pahasına olursa olsun hiç ödün vermediğim prensiplerime uymayan bir görüntüyle karşı karşıyaydım. Kızım hastalanmış, yaşamı oldukça tehlikedeydi. Onun için her ne pahasına olursa olsun istediği yazlıkta oturabilmeliydi. Bu duygunun ağırlığı her şeyden vazgeçmemi gerektiriyordu. Pek çok gereksinmemiz ertelenip olanaklarımız yazlığın tamamlanıp oturulur hale bir an

önce gelmesinin sağlanmasına yönelmiştik Oğlum İrfan çalıştığı şirketten doğan alacağını katkılacağı gibi,Çiğlideki kooperatif hissesinin satılıp bu yönde harcanmasını imkan tanımıştı.Yaşamının son iki yılı dışında yazlıkta istediği gibi oturabilme imkanına kavuşturduk Onun oradaki mutluluğu bizi de mutlandırıyordu, acı bir burukluk içinde.Son iki yılında gelemedi. Geceleri uyuyamıyor, çevreme rahatsızlık veririm diye evinden ayrılmamayı yeğliyordu.

.....

Yazlık sakinler daha ziyade esnaf tabakasındandı. Sabahları İzmir'e iş yerlerine giderler akşamları dönerlerdi. Sitede 20 ev varken çevresinde de bireysel beş altı yapı vardı.Site sakinleri arasında görünür pek fazla ihtilaf yok gibi ise de çok büyük uyumlulukta görünmüyordu. O dönemde çevrenin kanalizasyon teşkilatı olmadığından fosseptik çukurları vardı .Bunların bir yere akıtılması düşünülmüş olacak ki tümü iki ucu kapalı bir kanala bağlıydı. Seviyesi yüksekte olanlar dolduğunda müşterek kanal akıyor, kanal dolunca da seviyesi aşağıda olanların çukurlarından taşmalar yaratıyordu. Vidanjörle çektilmesi gerektiğinde bazı ev sahipleri ki bunlar daha ziyade yüksek zeminde kalanlar oluyordu, çekilmesini indi düşünceleriyle rıza göstermiyor, böylece siteye bir anlaşmazlık yayılıyordu.

.....

Gerek kan bağı ve gerekse civar hısımlığıyla yakınlığı olan kimseler arasında menfaate dayalı, ya da her hangi bir niza sonucu olmayan nedenlerle soğuk ve uzak duruş vardı. Geriden gelen nesiller bu yüzden yeğen kuzen benzeri akrabalar arasında birbirini tanımayan ya da az tanıyan, küs olmadıkları halde sıcak şöyle dursun hiçbir ilişkileri olmayan kuşaklar oluştu. Bunların kimisi yakınlarının isimlerini bilmedi ve simalarını hiç ama hiç görmediler. Hiç birisinin arasında gerilim yaratacak bir neden hemen, hemen yoktu.

Çoğunluğu Aynı şehirde doğup büyümüş fakat birbirlerini hiç mi hiç görmemişlerdi. Çoğu kendilerinden önce gelen neslin etkisi altından kendini kurtaramadığından, kendi aralarında bir sıcak ilişki kurmak isteyen olduğunu sanmıyorum. Önceki nesil tatlı ya da acı olaylar sonucu bir araya geldiklerinde konuşur, sohbet eder, hatır sorar fakat evin nerde nerede oturursun diyen pek çok olmazdı. Birinci nesildeki sıcaklığın erimesi, ikincilerde buzlaşmaya kadar varmış olanlara rastlanır.

Ufak tefek karşılıklı çıkarların neden oldukları yanında, hiçbir çıkara dayanmayan, bendekine sen neden sahip olacakmışın gibisinin kıskançlıklarına da rastlamak mümkün. Benim gittiğim okula O neden gitti gibi sakat düşünce sahipleri de vardı aralarında.

.....

Personel Kanunu değişikliğinden sonra içine düştüğümüz gelir darlığı yaşadığımız sıralarda yakın eş dost gibilerin İzmir’de oluşan işlemlerini takip hususundaki ricalarını karşılamağa olanaklarım elvermez olmuştu. Buna karşın uzaktan yakından, akraba ve tanıdıklardan yatılı yatsız misafirlerimiz de eksik olmazdı.Dış görüntümüz içimize uymuyordu. Mümkün olduğunca da bu görüntü farkını dışa yansıtmamak için tüm aile bireyleri birbirine kenetlenmişti.Büyüğe dar gelen giysi daha küçüğe uyarlanıyor bir kaç kişilik harcama daha aza indiriliyor,çocukların görüntüsü bozulmadan korunmuş oluyordu. Eşim de bu husustaki becerilerini kullanabiliyordu. En yakınlarımızdan dahi durumumuzu anlayan hemen, hemen yok sayılırdı.

Yıllar öncesinde işini taşıyıp, yurt dışında yaşamını sürdüren bir yakınım, yurda geldiğinde yanıma uğrar, eşi ve çocuklarıyla bir iki gün misafirim olurdu. Yapabildiği birikiminden İzmir’de de gayri menkul edinme arzusu vardı. Beraberce baktıklarımızda olmuştu. Geçerli sanatı gelirinden artırıp birikim yapmasına olanak vermişti. Ardın birkaç yıl geçmiş kendisini görememiştim. Gelmemiş, ya da geldiyse de uğramamıştı. Bu arada Aydın’da daire falan aldığı şeklinde kulağıma gelen söylentiler olmuştu. Bundan da sevinç duyardım. Kim olursa olsun yakınlarımın bir varlık göstermesi daima sevinme nedenim olmuştur.

Dara düştüğümüz günlerde, gündüz bankada çalışıyor, geceleri de yarım kalan tahsilimi tamamlamak gayesiyle üniversiteye devam ediyordum.Ayrıca aile bütçemize katkı sağlayan ufak bir işte edinmiştim.Haftanın tüm günlerinde boş zamanım hemen, hemen yoktu.Gündüz mesaisi biter bitmez Yarım kalan yüksek tahsili tamamlamak için üniversiteye gidiyor, saat 23 civarında , bazen da daha da sonra evimde vardığımda çoluk çocuk hepsi uyumuş oluyordu. Cumartesilerde de dışarıda katkı yapan işimde zamanım doluyor, ancak Pazar günleri çocuklarımla bir arada olmam mümkün oluyordu. Evimizin alım satım işlerinin çoğunu eşim sağlıyordu. Çok yorucu olan bu çalışma içersinde dinlemeğe dahi vakit bulamazken bizim kuzen çıkageldi. O bana ben ona dert anlatmakta zorlanıyorduk.İzmir’de bir evle bir dükkan satın almış, bu binaların işlerinin takibini benden rica etmekteydi. Binaların kiralarını toplamalı, resmi gayri resmi işlerini takip etmeliydim. Kabul edemezdim; birincisi zamanım yoktu. İkincisi ise kiracıardan para toplamak pek kolayıma gelmiyordu. Oturduğum evimin olduğu binanın bir üst katındaki kız kardeşimin evinin kira işine bakarken, üniversiteyi yeni bitirdiği, şehrimizdeki tanınmış bir sanayi kuruluşunda çalıştığını, hatta kuruluşun sahibin oğluyula berber geldiklerini , kendilerinin makine mühendisi oluklarını söyleyen gence kardeşimin boşalan evini kiraya vermiştim. Kira bedelleri binanın kalan borcu için müteahhide yatırılıyordu. Deli kanlı taşındıktan kısa süre sonra annesi, babası olduklarını söyleyen iki kişi daha geldi. Bir iki ay normal ödemede bulunduktan sonra , zamanında kira ödenmemeğe başlandı. Hatırlatma babında kapılarına vardığımda sonradan gelen yaşlı hoş olmayan kavgacı üsluplarla parayı vermemekte direniyordu Bu olay bu gibi işlerde araya girmenin benim için kolay olmayacağı izlenimi bırakmıştı bende.

İşte bu iki nedenden, kuzenime, benim bu işlerini bakmamın mümkün olmadığını, beni bağışlamasını söylediğimde, o da çok zorda olmalıydı ki ısrarını sürdürüyordu. Bir taraftan Onu anlamağa çalışsam da kabullenmem daha kötü sonuçlar doğuracağı düşüncesinde idim. Çaresizdi, kırılıyordu. Kırık ve burgun yanımdan ayrıldı. Uzun yıllar bir daha ne sesini duyurdu, ne de yüzünü gösterdi

Kızımın ölümünü takip eden yaz aylarında kışlık evime gelip kapıya bir not bırakmış yeğeniyle birlikte. Daha sonraları rahmetli kardeşimle iletişimini sürdürüyor, beni aramıyordu. Ben kırgın değildim, yalnız kendimi anlatamamıştım. İki sene kadar oluyor, yazlık evde iken telefonum çaldı, bizim kuzendi. Bir yakınımızdan telefon numaramı sağlamış, çocukları büyümüş, bizim akrabalarımız kimler görüşelim gibi arzular öne sürüyorlarmış; abi ne olur görüşelim dedi. Yerimi tarif ettim, çocuklar araba kullanmamı istemezler o nedenle benim ona gitmem kolay olamazdı, gelirse görüşe bileceğimizi söyledim.

Hem amcamın oğlu, hem de teyzemin torunuydu. Bizden öncekiler arasındaki gerilim bizde ve bizden sonrakilerde sürüyordu Kimisinde böyle kan çekimini yılların silemediğini, bir anda azda olsa gevşetiyordu. Geçen yaz, internetten telefon numarasını sağlayıp Türkiye'deki evini aradım; gelmişti, en azından telefonla bir yaklaşımımız oluyordu.

Bir süre sonra , Kuşadası yazlıklarından birinde oturan dünürlere, beraberce gitmemiz teklifi kızları , gelinimden gelince eşimle de kabul edip iki arabayla gittik. Dünürlere vardığımızda, kuzenin evinde yakınlarda olacağını hatırladım. Telefon numarasını almamıştım, neyse onu çocuklar bir kolayını bulup sağladılar. Arayınca çok sevindi ve “ben hemen geliyorum” deyip çok geçmeden de yanımızda oldu. Bizi alıp evine götürdü. Çocukları büyümüş üniversiteyi bitirmişler, mecburi hizmetleri olduklarından, kendisi emekli olmasına karşın İsveç”te oturmağa devam ediyorlarmış. O da ben de mutlanmıştık. Beni tekrar dünürlere getirip bıraktı

Onlarda oturmaktayken, ben memleketten ayrıldıktan sonra doğup büyümüş, aradaki o zamanki mesafe nedeniyle beni pek fazla değil hemen, hemen hiç tanımamış, fakat sonradan babasının da etkisiyle bayağı yaklaşımımız olan küçük kardeşleri de gelmişti. Onun havası hala soğuktu; konuşmamız olduysa da birimiz kuzey diğeri güney kutbundaydı. İzmir’de oturuyormuş,istememe karşın telefon numarasını dahi vermek istemedi. Kayın validesinde kalıyormuş, kendisine ait evi yokmuş. Belki de haklıydı. Ve ya çocukluğunda ki çevresinin etkisinden bir türlü çıkamıyordu. Babası, soğuk günler, aylar yıllar geçtikten sonra, çocukluğumdaki gibi, (o zamanlar kedisinin oğlu olmadığından ben iki evin oğlu gibiydim) eşiyile birlikte evime gelir, günlerce kalır mutlu olarak ayrılırdı.İkinci eşinin ölümünden sonra bir ara memleketteki evinde tek başına kalmış, Aydın'da oturan kızları yanlarına götürmek istemişlerse de bir türlü ikna edememişler. Küçükleri bana telefon ederek “abi babam ikna olmuyor, gelsen ikna edip getirsek” diye telefonla ricada bulundu. Beraberce gittiğimizde kendince bir takım şartlar ileri sürdü, yerine getireceksen giderim dedi. Çocuklar bana haberdar ederlerse yerine getiririm dedim. Ölümünde haberdar ettiler, gittim ve isteklerini yerine getirmeğe çalıştım. Aslında zor bir şey değildi, birincisi cenazesinin memlekete gitmesini istemişti, ikincisi ise ölüsünü ismini verdiği kişinin yıkamasıydı. Çocukları cenazeyi götürmüşlerdi. Diğer isteği de sağlandı. Tanrıdan rahmet dilerim.

B :II

Tam tamına zamanını saptayamadığım, daha çok cumhuriyetin az öncesinde memleketimin askerlik şubesi reisliğini yapan Kula taraflarından bir subay mal mülk edinerek neredeyse yerleşik hale gelmiş. Önceleri iki evi olduğunu bilirdim. Kendisini görmedim, çocukluğumda çoktan ölmüştü. Yakınlarımdan işittiğim kadarıyla çarşı yangınında şaibe yaratan davranışları olduğu söylenirdi.

Çocukluğumda yangın çok konuşulmazdı ya da konuşulan yerlerde bulunmamıştım. O zaman Merkez İlkokulu olan Karşı yaka deresi kenarında. Hükümet konağı lzyangınından arta kalan bir hapishane binası vardı.Yanan kısımdan arta kalan, resmi kayıtlarda kullanılmış, yanık defter kalıntıları okulun çocukları elinde dolaşırdı.

Yangından sonra, Ahmet deresi tarafında,yayla yolu başındaki Askerlik Şubesinin hemen kuzeyinde taş duvarlı, tabanları ahşap iki katlı,alt katında adli üst katında mülki dairelerin yer aldığı bir hükümet konağına yerleşmişti idari ve adli makamlar. Daha sonraları, hapishane olarak kullanılan bina satılmış, alanlar arsası üzerine ev inşa etmişler, çarşı içinde bir ev kiralanarak hapishane olarak kullanılmağa başlanmıştı.

Okul, beş dersliği olan küçük bir binanın, çarşıya doğru üç dersliği olan bir başka ek binası vardı. Çocuklarını okutmak isteyenler kayıt başlar başlamaz müracaat etmezse o yılı kaybedebilirlerdi. Kapasite dolmuş olurdu. O yıllarda okur yazar oranı çok düşüktü

Askerlik Şubesi reisinin ölümünden sonra evinde yalnız yaşayan, hatta kapısını kimseye açmayan karısının, cahil olmasına karşın oldukça dikkatten uzak enteresan bir yaşantısı vardı. İlkokula yeni başlamıştım sanırım, babamla bir gün evine gittik.Evde kadının kocasının ilk eşinden olma, malul olmuş emekli bir subayda vardı. Babamı ve beni çok sıcak karşıladı. Meğer babamın babasını tanırmış. Babamdan bazı şeyler öğrenmek mi istemişti, yoksa eksi bir tanıdığı görmek mi istemişti, zira onun isteği üzerine yanına gitmiştik. Babamla ne konuştuklarını çok fazla hatırlamıyorum. Sadece küçük yaşta askeri okula kardeşi ile birlikte yerleştirildiği, kardeşinin öldüğü evlerine pek fazla gelmediklerini söylemişti. Üvey annesinden olan kız kardeşi İzmir'de Yaşarmış. Onun da kocası asker emeklisi, hatta o da istiklal savaşı sırasında ilçemizde Jandarma komutanlığında bulunmuş.

Kadın yalnız başına yaşardı. Kocasından emekli maaşı olmalıydı.Epeyce ziynete de sahip olduğu söylentisi dolaşırdı. İstiklal savaşı sırasında evine eşkıya bastığında ziynetlerini çöp kovasına atarak kurtardığı rivayeti dolaşırdı. Evine bir Pota müdürü Bekir Acar'ın bir de torununa mektup yazdırmak için çağırdığında benim girebildiğimi sanıyorum. Evet mektup yazdırmak için çağırır,torunundan bazı şeyler göndermesini isterdi; örneğin subay olan torunundan Bitlis battaniyesi istediğini hatırlarım. Belki de hiç ihtiyacı yoktu evinin üst katını, alt kattaki odaların içlerini hiç görmemişimdir. Alt kat merdiveni başına oturtur, işini gördürürdü. Yoksul görünmek için eskiler içinde dolaşırdı. Bazen mektup yazdırdıktan sonra ah olsa çok verirdim gibi sözlerden sonra bir iki metelik vermek ister, almak istemediğimde de ah olsa çok verirdim yok işte derdi. Ölümünden sonra çömlükler

dolusu madeni para geçmez olduğundan dökülüp saçıldı. Kimi insan başkasınınkini yer bitir, kimi de varını yiyemezmiş Yemesine tanrı mı izin vermezdi acaba.

s

1951 yılı başlarındaydı posta müdürü Bekir bey beni aratmış, yanına gittiğimde “Pembe hanım ölmüş, kızının adresini biliyor musun diye sordu ve ilave etti “ bende eski bir adresler var oraya haber ulaştırmağa çalıştım ama yeni bir adresleri olabilir diye seni aradım” dedi. Bir şeyler hatırladım kızı ve damdı geldiler cenazeyi kaldırdılar, ardında evi boşaltıp ne varsa alıp götürdüler. Sanırım daha önceki ailemi tanımış olmaları dışında bu olayla da kızının yakın ilgisini gördüm. Hatta cenazeyi kaldırıp gitmelerinden sonra gönül alıcı bir mektubunu aldığım hatırlıyorum. İzmir’e gidişlerimde ya da İzmir’den geçiş yaptığımda birkaç kez kızını evinde ziyaret etmiştim. Bu şekilde az da olsa kızı ve ailesini tanıma imkanım oldu. Söylediğine göre iki oğlu da subaydı.Küçük oğlu sanırım benden birkaç yaş büyük olmalıydı; küçükliğünde bizim yayla evimizde birkaç gün misafirimiz olmuştu.

Liseyi bitirdiğimde Ankara’da Hukuk Fakültesine kayıt olduysam da yatılı ya da burslu bir durum sağlayamamış, ekonomik durumum da müsait olmadığından okuluma devam imkanı bulamamıştım. Araştırmalarım sırasında İstanbul Üniversitesine bağlı yüksek öğretmen okuluna yatılı öğrenci alınacağını öğrenince belki bir olanak sağlarım düşüncesi ile İstanbul’a gittiğimde babamın önerisiyle; vaktiyle Karacasu’ya geldiğinde babamla ziyaret ettiğimiz, o zaman tek ayaktan malul olan sonradan iki ayağını da kaybeden Pembe hanımın oğulluğunu evinde ziyaret ettim; çok sıcak iğliyle karşılaştım. Bu arada benden bazı şeyler öğrenmek istedi. Analığının ölümünü duyurmamışlar. Ne kız kardeşinden, ne de kendi ifadesiyle askeri okullara yerleştirilmelerinde emeği olan yeğenlerinden her hangi bir haber ya da mektup almamıştı.

Mirlivalıktan malulen emekli olduğu işittiğim bu muhterem zatla daha sonraları mektupla devam eden iletişimimiz olmuştur. Çok istemesine rağmen çocukluğunun kısa bir dönemini geçirdiği ilçemize maluliyeti imkan vermediğinden ziyaret arzusunu yerine getiremedi. Analığının son dönem yaşantısını öğrenmekten de oldukça üzüldüğünü görmüşümdür.

Dünyadan göçüp giden bu insanların tümüne tanrıdan rahmet dilerim.

.....

Anadolu'nun çeşitli yörelerinde görev gereği bulunduğumuz yörelerin mahalli deyimleri çocuklarımın da dikkatini çekmişti. Hem eğlence gibisinden ve hem de onlara oyun gibisinden bunları derlemeğe, bir yere kaydetmeğe başlamıştı ki Aradan neredeyse kırk kusur yıl geçti ne ayaz ki bu derlemeleri kaydettiğim notlarım elimde değil. Elimde olmasını bu gün ne kadar çok isterdim; bunlar yöre halkının düşünce ve sosyal yapısını aynasında yansıtan ışıklardı. Bu gün yararlandığımız pek çok gereksinim, o dönemde mevcut olması şöyle dursun, insan düşüncesinde bile yoktu.Haberleşme daha çok mektup ve de telgraf ile sağlanırdı. P.T.T. kanallı telefon her yerde bulunmaz,bazı yerlerde de jandarma santrallerinden yararlanan manyetolular vardı. İlk görev yaptığım ilçenin banka telefonu da bu tarzdaydı. Bazen karşı yöne ses iletimi olmayınca araya santraldeki jandarma girerek iletişimin sağlanmasına yardımcı olurdu.Biraz varlıklı kişilerin evlerinde pil, ya da akü ile çalışan lambalı radyolar vardıysa da net bir ses duymak pek mümkün değildi. Televizyonun adı dahi geçmez, kimse düşünemez. Genellikle Anadolu toplumları bulunduğu çevre içersinde sıkışıp kalmış,kendi örf ve adeti içersinde yoğrulup giden semt, mahalle ya da akraba topluluklarıydı.Toplulukların kendilerine has bilgeleri ne aktarmışsa dağarcıkları onlarla doluydu. Çoğunun aktardığı askerken görüp öğrendikleriyle sınırlıydı. Hemen, hemen her yörede orada sıkışıp kalmış deyimlere rastlanırdı. Şu anda hatırladığım bir kaç: ayın oyuna gitmek (ihtiyaç sağlamak için pazara gitmek),Ah ne dayı (ne kadar genç ve güzel)

Dostlar arasında fıkra anlatımları da bazen sınırları aşsa da Küçük toplulukların bir nevi kültür alışverişi gibiydi. Bunlarda ince nüktelere ve dokundurmalara çok rastlanır:Cumhuriyet ile başlayan mübadele (Yunanistan'daki Türkler ile Türkiye'deki Rumların değişimi) ve ondan sonra ki göçmenler geldiklerinde hükümet onlara ev, arazi dağıtılır. Bizim fakir ve zavallı bir köylümüzde bekler, ha bana da verecekler diye. Fakat ona çağırıp bir şey veren olmaz, kalkar muhtara gider, kendisine bir eşek verilmesini ister. Muhtar ben veremem onları kaymakam dağıtıyor sen git ondan iste der. Köylü sorar, kaymakam da kimdir nerede oturur? Muhtar kaymakamın en büyük amir olduğunu ve kaza denilen yerde oturduğunu köylüye anlatmağa çalışır. Köylü kazanın nerde olduğunu bilemez sorar; neredir bu kaza dediğin? Muhtar tarif eder, köylü azık çıkını omzunda tuttuğu sopanın ucuna geçirip yola revan olur. Kazaya varınca ilk rastladığına kaymakamın nerde olduğunu sorup, kaymakamlığa doru yürür, kapıya vardığında bir jandarma beklemektedir, içeri girmesine “yasak” diyerek engeller.Köylü yalvarır, ne olur bırak da gireyim, kaymakama bir çift sözüm olacak. Fakat yasak devam eder. Bu sırada kazanın ileri gelenleri kaymakamın odasında toplanmış vakit öldürmekte, sohbet etmekte. Küçük yerlerde bu gibi zevatin fazla işi olmadığından zaman, zaman birilerin orada toplanırlar, bu günde toplantı kaymakamlıktadır. Çay söyletmek için Kaymakam zile basmış, askerden çay söylemesi ister. Bu sırada bizim köylü Jandarma gelmeden lafını söylemek için aceleyle kapıyı açar: Kaymakam bey sana bir eşek demeğe geldim, deyince Jandarma komutanı atılıp köylüyü susturmak ister, Kaymakam ; bırak derdini anlatsın deyince, köylü a beyim bizim köye gelenlere öküz veriniz, araba verdiniz, tarla verdiniz bende size bir eşek demeğe geldim deyince kaymakam anlamıştır, savuşturmak için o aman vardı verdik şimdi nereden bulup vereyim deyince, köylü ah kaymakam bey sen istesen sağın eşek, solun eşek, her yanın eşek der. Bu fıkra belki uydurulmuş , belki de gerçektir, buradaki asıl gerçek Anadolu'nun gerçek yoksulu ayrık tutulmuştur. Her ne kadar mübadillere orada bıraktıklarına karşılık buradan giden Rum malları verilmişse de sonradan gelen göçmelere verilenleri hazine sağlamıştır. Anadolu ilçelerinde dolaştığım yıllarda bu fıkra çok

dile getirilirdi. Bura da bir Anadolu deyimi karşımıza çıkıyor, demek sözcüğü istemek anlamı veriyor.